Laudey

Laudetur SSmum SACRAMENTUM.

POWTORNA MĘKA CHRYSTUSA JEZUSA, w *NAYSWIĘTSZYM* SAKRAMENCIE;

Ná ßeśćiu dyſcyplinách ArchiKonfráternÿ Tegoż Náyśw: SAKRAMENTU w Kośćiele S. Iána Chrzćićiela, Przeſławney Kollegiaty Warßawſkiey we Czwartki Poſtu Wielkiego, Kázaniámi

REPREZENTOWANA;

y pod Sláwnym Jmieniem

SZLACHETNEGO JMći Pána

P. MATEUSZA DAMIANA KOSTRZEWSKIEGO

Rádcy, y powtornie PREZYDENTA Miáſta Rezydencyálnego J.K.Mći StáreyWárſzáwy,

Mośćiwego Dobrodźieiá,

Przez

X. Fortunáta ŁOSIEWSKIEGO Fránćiſzkána, Ordynáryinego w Konwenćie Wárſzáwſkim Káznodźieie do Druku

PODANA

Tegoż Sámego Roku, raz zá wßytkich z ſwoiey woli Vmęczonego Zbáwićielá 1729.

w WARSZAWIE
w Drukárni J.K.Mśći OO. Scholárum Piarum.

Ná

Herbowny Záſzczyt, SZLACHETNEGO JMći Pána PREZYDENTA.

I.

Mniemáſz Lacheſis, iák Aquilo dmuchnie,
Iż te *trzy Drzewá*, zlecą do twey kuchnie.
Dáremná chlubá! Eury zedmą gęby,
Nie przyidźię iednak, żádne ná twe zęby.

II.

Niecháy fatalne Iowiſz rzucá groty,
Niech Cerberowie źiemſcy, wywrą grzmoty:
Dáleko od tych DOM KOSTRZEWSKICH ſtroni,
Gdy z trzech Drzew *Laury* NIEDŹWIEDZ z źiemie broni.

Mnie Wielce Mći Pánie PREZYDENCIE Mośćiwy Dobrodźieiu.

N*Iemogłem nigdźie lepiey żálow y kondolencyi moich, nád powtorną Męką Chrystusową promowowáć* causam, *iáko przed tym ktory ieſteś* Præses & Iudex, *á oráz* Arbiter Civitatis, Mośći Dobrodźieiu. *Miáłem bowiem nádźieię, iż záostrzone bolem y ſtráſzną Męką Zbáwićielá náſzego,* in acie *przemow Kwádragezymálnych moich, wynikáiące kondolencyi głogi, ſkoro tylko ſtáną* coram Præside, oleam *folgi y uięćiá żálow, wydadzą. Skłádam* querelas *y powtorne lezye* Cristi patientis, *á odemnie ná Ambonie Kośćiołá* Inclytæ Collegiatæ Varsaviensis *S. Jána, káżdemu w klar demonſtrowáne; áſkłádam przed tym, ktory* mæ-

 ſtos

ſtos conſolari, *y inſze miłośiernych uczynkow* opera exercere,*zwykłeś; iako też ſpráwiedliwość Prezydencyi twoiey, z doſkonáłośćią rozumu* in æqua bilance ponderare, *nie przeſtáieſz. Przywiodłá mię do tego godność cnot twoich, ktore kſztałtem chárakteru ná twardym dyámenćie wyrytego, prezentuią ćię, iáko niezgluzowánych liter, ták y wieczney pochwáł godnego legendy Pobudźił mię do tego y ow bezfinálny, ádorácyi, y promocyi* gloriæ & honoris Sanctiſſimi SACRAMENTI, *w tobie znáyduiący ſię zegar, ktorego ſame czoło, ná uſtáwiczną Adoracyą, bez mankámentu ſtáie ſię kompaſem; wybijá złote godźiny ſerce; brzmią kwádranſami uſtá; nieuſtáie w reſonancyi prac twoich powźiętych w ustawiczney y dalſzey promocyi honoru Náyś: SAKRAMENTV* malleus; *y owſzem co raz to więkſzym* auribus populi *ſwym zámachem głośne wydáie Echo, áby był Pochwálony Przenayś:SAKRAMENT.Mam tego oczywiſty dowod, y z tąd,że ſtárániá twoiego* adoream, *ná publiczną Adoracyą, przy publicznym noſzeniu do chorych* per vicos & plateas *Náyś: SAKRAMENTU, w pomienionym Kośćiele S. Jána, wznowiłeś był, y wznowić uśiłuieſz zwyczay:y cokolwiek do więkſzey ozdoby y czći tegoż Náyświętſzego SAKRAMENTU być może, náto prawie* omnem moves lapi-

lapidem, *Iákoż y iá chętnie użytego, y powolnego dedykácyi, tey lichey prácy moiey* pro Honore SSmi SACRAMENTI, *uznáłem. Mám pod reką dokument, twoiey* SS. SACRAMENTI *Weneracyi, kooperácyą wprowadzeniá nowego Bráctwá S. ROZY Limańskiey Dominikanki, do Kośćiołá OO. Dominikánow Wárszáwskich, w Wigilią Swiętego Pátroná Twoiego; ktorą Swiętą, ieżeli dlá wielu Cnot Iey, to iá rozumiem osobliwię dla gorącego przećiw Náyś: SAKRAMENTOWI áffektu, czći, y Nábożeństwa, (iáko w Zywoćie Ieyże czytám w Rozdiále* 22. p. 134. *) ukocháłeś y uszánowáł: ktorey ROZY, międzу inszemi w Domu twoim poćiech y konsolacyi kwiátami, (nie tykáiąc Herbownych drzew, boć te záwszę w niezwiędłe rosną Láury.) prym trzymáiącá ROZA,* (rosa Regina florum, *á u Ciebie* Filiæ ac Filiorum) *wonnośćią Cnot ledwie się nie rownáiącá, znáyduie.*

Idę ad Nilum *łásk twoich, ktore* extra margines superabundant, *ná przeświętny Zákon Pánień Sákrámentek, pytam się przyczyny? y nie inszą znáyduię, tylko dlá ustáwiczney y bezsenney, u tychże,* SSmi SACRAMENTI *adoracyi.* Superabundat *tenże* Nilus, *y w Mieśćie Stárey Wárszáwy; kiedy iednym, iák Arystydes spráwiedliwy,*

inßym iák Gracyán łaskawy, ſtáieß ſię. Sáma Herbowná SYRENA ſuo modulamine *wyſpiewuie, że pod iego łáskawą dyrekcyą, y dobrych rządow áffluencyą*, ſitim *nieuczułá. Zániecham penetrowáć dáley* tam profundum omnis gratiæ & æquitatis Nilum, *bo gdyby przyßło głębiey iego* tangere fundum, *boię ſię ábym zamiáſt Merkuryußá, Ikará przykłádu nieodnowił. Biorę przed ſię y ſamo Imię twoie, ktore ćiebie* præcipuum *znáczy* cultorem SSmi SACRAMENTI: Matthæus, donatus, *żeś ſię BOGU Euchárystycznemu cále oddał. A że przy MATEUSZU y Aniołá widźiemy; y ćiebie*, ad Panem Angelorum, *dobrym przykłádem, y uſtáwicznym ná więkße ußanowánie tegoż Anielſkiego Chlebá ſtáraniem, káżdego* cordicitùs *zapraßáiącego, znám dobrze. Jeżeli by kto zázdrośnym przymowił mi ięzykiem, że ná moim záwiodę ſię* propoſitum, *bynáymniey; bo ſame* ingentia domeſticæ gloriæ decora, *wßytkim to remonſtruią. Oſobliwey pochwáły* lumen, *ſtáwa mi w oczách, dożywotny twoy przyiáćiel*, JeyMść Páni FRANCISZKA KOSTRZEWSKA, *ktorey pobożność y wielu nieźliczonych cnot walor, iák ieſt oſobliwey eſtymácyi, ták niemniey twoich pochwáł przyozdábiá y koronuie* tempora: Uxor bona Viri corona. *Drugá to w ſwym żyćiu* FRANCISZKA, *gdyż co tamta*

Nie-

Niebieskim w ádorycyi Nayś: SAKRAMENTU pálałá ogniem, ta ognistym przy teyże oddaniu, wydáie się áffektem: co tamta cum speciali devotione, *żywe obfitych Modlitw przy częstych Kommuniách wylewałá krynice, tá z niey káżdemu przykłádem swym czerpáć ich, pochop dáie. Coż rzekę o Synách twoich? ieżeli y ći zdánia moiego nie są dokumentem. Uwáżam* Jána, *áż ten* cum Joanne Baptista, indice virtutum suarum, *demonstruie Eucharystycznego* Baranká: Ecce Agnus DEI: *kiedy czyli to przy częstym słuchániu Mszy Swiętych, czyli przy częstych Kommuniách,* inter lilia *swoiey młodośći, publiczną ádorácyą* SSmi SACRAMENTI, pascit sine macula Agnum: *dáy Boże áby y z Iánem Ewangelistą,* in pectore *Chrystusa Pána, mogł polegać. Idę do* Jordaná *Syná drugiego, álić y ten* flumine Jordanis, *nie iuż ná Chrzest iáko przedtym, ále na większą Chrystusowi ádoracyą; nie iuż ná postánowienie SAKRAMENTOW,* (Baptismus Ianua SACRAMENTORUM) *ále ná oddánie* uberem *w SAKRAMENCIE BOGU* gloriam, *y ná obfitą Domu spływá konsolácyą. Z kąd cokolwiek w tobie Mśći Dobrodźieiu chwálebnego ludzkie oko upátrzyło, to wszytko y w ukochánych twoich Synách y Corách,* quasi in speculo *widźi, á widźi práwdźiwie,* non degeneres filios, *według tego, co ktoś mowi,* Sæ-

Sæpe Patris mores imitatur filius infans,
Qualis erat Mater, filia talis erit.

Utwierdzá mię w zdaniu moim y ten świeży pobożnośći twoiey ákt, żeś w dźień S. DAMIANA wtorego Pátroná twoiego (niby się Bogu wywięzuiąc) iedyną poćiechę twoię Febronią *w Roku żyćiá iey dźiewiątym Core, pod władzą pomienionych* Páñien Sákramentek *oddáł; nie dlá czego inszego (iá się domyślam) tylko áby záwczásu sposobiłá się do ustáwiczney między niemi* Náyświętszego SAKRAMENTU *ádorácyi, iuż z ćiebie w Domu pochop do tego wziąwszy. A że náleżyćie wyrázić nie mogę, cnot twoich* congeriẽ & attingere culmen (*znáiąc się bydź nie udolnym) oczekiwám tylko y expostuluię* benevolentiæ *y łáskawey akceptacyi, tey lichey prácy moiey,* fulcrum. *Oddáię tedy* cum humili cultu, ac debita veneratione *Kwádragezymálną żálu y kondolencyi nád powtorną Męką Chrystusa Páná odrysowáną plántę, do rąk twoich, ktory* Archi-Confraternitatis SS. SACRAMENTI *pierwszy Promotor, y osobliwey iego odorácyi, Architekt iesteś. Oddáię* librum, *Eucharystycznego JEZUSA męką* expressum *Tobie, ktory* censor *cáłego Miástá Wárszáwy, názwać się możesz: á oddawszy stáwam* coram Judicio *łáskawośći twoiey, oczekiwáiąc iuż nie* pænam contumaciæ *ále* favo-

rabile

rabile *benewolencyi twoiey* decretum. *A że powtorną Mękę Chrystusa JEZUSA, powtornie w pomienioney Kollegiaćie kázący Franćiszkan, wtorego niby Chrystusa (iák go niektorzy názywáią* Christus de Assisio) *FRANCISZKA Swiętego, dwiema niegdy náznaczonego mieczámi* signatus apparuit Cruce duorum ensium, ☞ *za Pánuiącego nám szczęśliwie Herbu dwoch Mieczow, Wtorego AUGUSTA, Tobie powtornie drugiey Metropolij Polskiey, Stárey Wárszáwie Prezyduiącemu, prezentuię*; secundos fortunatosq; dies *przy Błogosłáwieństwie Boskim, ná cały dom twoy tyle ominuie, ile tu liter Drukárská wyćisnełá Prásá. Ná co się y piszę iáko*

ex Brev. Fran. die 17. 7bris.

Godnego Jmieniá

Wászeci Mośćiwego Páná y Dobrodźieiá,

Cultor

y Náynisży Sługa.
X. F. Ł. F.

L. SS. S.

Do Czytelniká.

A*Byś łáſkawy Czytelniku nie rozumiał, z pierwßego ná tytuł tey Xiązki weyrzeniá, iż iá znowu ſtráßną Mękę iák pierwßą, rzetelnie y prawdźiwie ćierpiącego prezentuię ći IEZUSA; Piſmoć Swięte remonſtruię, że tylko ráz Chryſtus ućierpiáł zá nas, y umarł. Czemu iá mocno wierząc, wyznáię, y Piſmo przyznaię.*

1. Chriſtus reſurgens ex mortuis jam non moritur, mors illi ultra non dominabitur. Quòd enim mortuus eſt, peccato mortuus eſt ſemel.

Roman: 6. *b*. 9. & 10.

2. Chriſtus - - per proprium Sangvinem introivit ſemel in Sancta, æterna redemptione inventa. *Hebræ*: 9. *d* 12.

3. Et quemadmodum ſtatutum eſt hominibus Semel mori: - - ſic & Chriſtus ſemel oblatus eſt ad multorum exhaurienda peccata. *Ibd*: *lit*. *g*. 27.

4. - - Sanctificati ſumus per oblationem Corporis JESU Chriſti ſemel. *Ibid*. c. 10 *b*. 10.

5. Chriſtus ſemel pro peccatis noſtris mortuus eſt. 1. *Pet*: 3. *d*. 18.

Obelgi iednak ktore ponoſi w Náyświętſzym SAKRAMENCIE, w Niebie kroluiącemu ſtáną zá Mękę: czego iá w tey Xiążce oſobliwie, zelô & pietate *probuię, y to dwoiakie zdánie moie, zdaniu S. Iána Chryzoſtoma* (Homil. 16.) *coś podobne, oświádczam: te ſą Słowá S. Iána Chryzoſtoma*: * Quod Chriſtus paſſus non eſt, hoc jam in oblatione patitur & ſuſtinet, cùm propter nos frangitur ut nos ſanet. *Ná inſzym záś mieyſcu to piſze*: Nihil hîc ſenſibile nobis Dominus tradidit, ſed in rebus ſenſibilibus, omnia inſenſibilia. &c. *Ieżeli tedy* nihil ſenſibile *w Náyświętſzym SAKRAMENCIE nam zoſtáwił, toć nie ćierpi iák przy męcę, iák ná Krzyżu. Przeto z Piſmem Swiętym, y Kośćiołá Chryſtuſowego Doktorow zdániem, trzymay, á tylko* zelum *honoru Náyświętſzego SAKRAMENTU w tey Xiążce uważáy; w modlitwách twoich o Promotorach Nábożenſtwá do Náyświętſzego SAKRAMENTU pámiętay, y ſam ſię o tenże honor ſtáray: áby záwſze był Pochwálony Przenáyświętſzy SAKRAMENT.*

* Ex P. Petro Skarga S.J. in lib. intitulato, Pro Sacramentum Euchari: contra Hereſim Calvinia. *p*. 419.

Imprimatur

NICOLAUS ZACHNIEWICZ
Canonicus Surogatus Varſavienſis
mpp.

FACULTAS
A.R. Patris Miniſtri Provincialis.

CUm opus, cuius titulus *Powtorná Męká Chryſtuſa JEZUSA w Náyś: SAKRAMENCIE*, à R.P.B. Fortunato Łośiewſki Ord. Noſtri Minorum Conventualium S. FRANCISCI Præsbytero Concionatore protunc Ordinario Conventûs Varſávienſis elaboratum, aliqui ex Noſtris Theologis ad hoc aſſignati perlegerint, & typis mandari judicaverint: ideò & nos damus facultatẽ, ut ſervatis ſervandis juxta præſcriptum Noſtrarum Conſtitutionũ, publicæ luci pateant. Datum in præfato Conventu Noſtro Varſavienſi die 20. Auguſti Anno D. 1729.

Fr. CONSTANTINVS KOSSOWSKI
Miniſter Provincialis Commiſſarius Generalis mpp.

KAZANIE PIERWSZE
miáne w pierwßy Czwartek,
Przed Niedźielą Pierwſzą Poſtu,
Dniá trzećiego Márcá.

Rursùs Crucifigentes Filium DEI, & oſtentui habentes. ad Hæb. 6.b. 6.
Znowu Krzyżuiący Syná Bożego, y wpośmiech máiący.
Et ecce vidi in Throno Agnum ſtantem, tanquàm occiſum. Apoc: 5. b. 6.
A oto widźiáłem w ſzrzodku Tronu Báránká ſtoiącego, iákoby zábitego.

A Znowuż Minorytá (ktoremu tu ieżeli nie *minui* z Jánem, to ábo niemym Memnonem, lub Zácháryaſzem do czáſu, ſtáć by ſię náleżáło) ná te dość wyſoką wſzedł Ambonę ? *rurſus* : znowuż Kálwáryi y Męki JEZUSOWEY Syná, (iák

Go godny Jezuita w Nárráeyi Kázániá ſwoiego, pod ſekretem (ále znácznie) ogłośił, *Franciſcus Filius Calvariæ, Filius Paſſionis Chriſti:*) á Seráfickiego Oycá Fránciſzká, ſyn niegodny, iá mowię Fránćiſzkan, ná Kalwáryą z JEZUSEM mam wychodźić? *rurſus Crucifigentes Filium Dei*, y tám Go ná Krzyżu podnośić, (słowy mowię Goſpodárzá tuteyſzego:) *Chriſtum oportet creſcere.* Znowu ia w tey Przeświętney Bázylice JANA Krzćićielá, po tákrocznym wytknięćiu ná Krzyżu, w Domu Elżbiety y Zácháryáſzá, niewinnego Báránká Chryſtuſa JEZUSA, ná tym Tronie Ołtárzowym, przy Tronie Krolewſkim, pálcem mam wytykáć? *ecce in medio Throni Agnus ſtans tanquam occiſus.* Godźi ſię NN. *poſt biſſextilem* pierwſzego Roku, pod imieniem drugiego Pápieżá z Zákonu Dominikáńſkiego Benedyktá; w Stolicy Wtorego Auguſtá; zá roſkázem dwoch Imion, Ianá, Joáchimá Páſterzá Náſzego, przy dwoiſtym przezácnym Duchownych y świeckich ludźi *Auditorium*; przy dwoch, pobocznych Rezydentow, *Soc: IESU* Inſtytutu literach S. I., gdy y Fránciſzkan (po drugim

P. Ad: Narã: in lib: Sekret Poboźności p. 244.

Ioan: 3. 2.

drugi

drugi, *1mô Annô Concionator, 2dus ordine in Conventu Varſavienſi; 2dus, 2dô Annô, in ordine ibidem, 4tus*; y raz poraz, to ieſt Rok po Roku), drugi raz tu ſtáwa, podwoić czyli powtorzyć y tákroczne *thema* w inſzym Kośćiele miáne, y znowu o drugiey Męce JEZUSOWEY mowić: *rurſus Crucifigentes Filium Dei, & oſtentui habentes.* Ale ách ſłowá ſamym z ſiebie ogłoſem, y rezonáncyą ſercá pobożnych ránigące! (bárdźiey iák *feralis*, po wczoráyſzym, Kátolikowi dźień, o tey Męce pomyślić). Drzę od żálu y ſtráchu wſpomniawſzy ſobie ná pierwſzą y iednę JEZUSA mękę, á dopieroż tę odnowić, lubo wznowić drugą, co zá męká! Widźieli 24. Koronátow w Niebie (iákich tu widźieć ná podniebieniu) Báránká Chryſtuſa JEZUSA, niby bez duſze; *tanquàm occiſum*; áż záraz korony z głow pozrzucáli: *mittebant coronas.* Y nayweſelſzá myśl wypáść z głowy muśi, gdy Chryſtuſa ná Krzyżu obáczy bez duſzy. Kiedy S. Kiliáná zábiáno, ſáme przez ſię dzwony Kośćielne dzwoniły. Kiedy X. Hieronym Ruiz Jezuitá pierwſzy raz ſtánął ná wyſpie Peru z Socyuſzámi, źiemiá zádrzáłá, dáiąc niby

Apoc: 4.10.

Ex Laurea Poetica P. C. W. S. I.d. 2.Mar

znáć iákie ich tám trudnośći czekáły. Kiedy *Paulinus* Noláńſki Biſkup umierał, źiemiá ſię tákże wſtrzęſlá. Chryſtus powtornie miałby ćierpieć y umieráć? wzruſz ſię ná tę powieść źiemio! záſęp ſię Niebo! rzucaycie (przy dniu dźiśieyſzym Jowiſzá) pioruny obłoki! mięſzayćie ſię Zywioły! drętwieyćie Stworzeniá! záwyi piekło! ieżeliby tego miáłá bydź potrzebá, áby znowu Chyſtus miał ćierpieć; *rurſus Crucifigentes Filium Dei.* Pokázał ſię niegdy Pan JEZUS Swiętey Giertrudźie, y z tym oświádczył; iż ieżeliby tego potrzebá było, y dla niey ſámey gotow był znowu ćierpieć, co ćierpiał dla wſzyſtkich. Bodáy nie ſłyſzeć tákiey potrzeby, żeby Chryſtus choć z ſwoiey ochoty (iák przed 1696 lat, z dobrey woli, *oblatus eſt, quia Ipſe voluit*) miał bydź znowu męczony, krzyżowány. A ták ieſt y nie ináczey! y co Swięty Páweł do Hebráyczykow mowił *Rurſus Crucifigentes ſibimet ipſis Filium hominis, & oſtentui habentes*, my ſámi do ſiebie niektorzy mowić powinni, że znowu JEZUSA męczemy, krzyżuiemy. *Gloſſa Ord:* ná pomienione mieyſce z liſtu S. Páwłá mowi,

Bloſius apud Carap:

ſemel

ſemel Clavîs, poſtremò linguîs, powtornie krzyżuią Zbáwićielá, raz gwozdźiámi, drugi raz ięzykámi. A S. Piotr Dámiáni te ſłowá uwáżáiąc piſze, *Quj Dominicum Corpus pollutîs tractare manibûs (ac pollutîs ſumere labijs) non veretur, crucifigentium JESUM, particeps eſſe convincitur*: kto niegodnie Ciáło Chryſtuſowe w Nayświętſzym SAKRAMENCIE przyimuie, (ábo drugim kommunikuie) do tych nálezy, ktorzy ukrzyżowáli JEZUSA, iákoby mowił S. Dámian: ſą y teraz ſą, ktorzy JEZUSA w Nayświętſzym SAKRAMENCIE znowu krzyżuią, znowu męczą, á S. Jan Chryzoſt: *Homil*: 60 *ad popul*: *Antioch*: mowi; *Illi (ideſt Iudæi) Sanctiſſimum Corpus occiderunt; tu verò pollutâ ſuſcipis animâ*:iákoby to iedno było u S. Doktorá, y Ukrzyżowáć Chryſtuſá, y niegodnie Ciáło Jego Przenayświętſze w SAKRAMENCIE przyimowáć.. Aponieważże ták, więc z tey rácyi y z okoliczności czwártkowey Páſſyi z Bráctwá Nayś: SAKRAMENTU; mękę JEZUSOWĄ tylko *in confuſo* ſtáwiwſzy ſobie przed oczy; powtorną JEZUSA Mękę w Nayświętſzym SAKRAMENCIE (práwie iák pálcem Já-

lib: 4. Epiſto: 14.

 na-

ná Chrzćicielá? *Ecce! Agnum stantem tanquã occisum*) pokáże. Táż sámá Propozycya ma mi służyć pod iednym że Themá ná pięć Kázań; á szoste Kázánie też Mękę przez zkoncentrowáne, Jeyże w Boleiącey MATCE *Epithome*, zákończy.

Mar: 1 Dodáy głosu choć iak z pártytury (bym kogo nie uráźił) *Vox clamantis*, Chrystusow Káznodźieio JANIE Swięty, ktorys Páwłowi Dyákonowi po chrápotliwym, wolny y dobry uprośił głos; (o co Ci w owym Hymnie *Ut queant laxis resonare fibris &c.* supplikował; gdźie y Muzyczne głosy, *ut, re, mi, fa, sol, la*, wyráźił). Duрã: l. 7. c. 19. Day Pásterską Benedykcyą, ná wszystkie Kázániá (zá ktorego licencyą stánąłem tu niegodny), choćci nie obecny, ále *ad officium* iák przy pierwszey Męce, *præsens*, drugi Jánie, J. W. Náyprzewielebnieyszy Pásterzu. A że mi tu pozwolono mowić, więc po moiemu iák mi Regułá káże, mowić będę, *annuntiando uitia & virtutes*: w czym y niektorych záwczásu przepraszam. ex Reg. Min: S. Frã: cap: 9. Ná obrázách owego Udoná máluią zwyczáynie S. Michálá stoiącego z Mieczem nád kárkiem iego, zá ktorego káżdym uderzeniem

niem w kárk, Przenayświętſzá HOSTYA w Kielich wypádłá: Pod wáſzą cenzurę do kogo náleży, á oſobliwie *Officio tuo* W. Mći X. Officyále iák pod miecz Michałá poddáię ſię, ieżelibym co przećiwnego Honorowi Nayświętſzgo SAKRAMENTU miał wymowić. Chcę iednák áby choć iák zmęczone, czy wymęczone słowá moie, pádáły niby Krzyżem ná Chwałę BOGA w Nayświętſzym SAKRAMENCIE utáionego. Przy náſtępuiącey Niedźieli: *Invocabit*, y twoiey wzywam pomocy Ubolewáiącá MATKO, y wáſzey tu Sákrámentálnemu Máieſtátowi áſſyſtuiący Swięći Aniołowie, áſſyſtencyi. A tym czáſem *Dom: 1 Quad. Introitus.*

Laudetur Sanctiſſimum Sacramentum.

NIe potrzebá NN. owych Polſkich Peregrynántow Rádźiwiłow, áby nam Jerozolimſką reprezentowáli Kálwáryą; áni dźiedźiczney Xiążąt Czártoryiſkich pod Krákowem, (choć właśnie iák Jerozolimſká); áni pod Uiázdow chodźić, ábo o pięć mil zá Wárſzáwę pobożney inwencyi widźieć Kálwáryą, nie potrzebá. W tym ſámym Kośćiele czyliż nie druga Jerozolimá? (mowię tylko do repre-

zen-

ná Chrzćicielá? *Ecce! Agnum stantem tanquā occisum*) pokáże. Táż sámá Propozycya ma mi służyć pod iednym że Themá ná pięć Kázań; á szoste Kázánie też Mękę przez zkoncentrowáne, Jeyże w Boleiącey MATCE *Epithome*, zákończy.

Mar: 1 Dodáy głosu choć iak z pártytury (bym kogo nie uráźił) *Vox clamantis*, Chrystusow Káznodźieio JANIE Swięty, ktorys Páwłowi Dyákonowi po chrápotliwym, wolny y dobry u*Durā: l. 7. c. 14.* prośił głos; (o co Ci w owym Hymnie *Ut queant laxis resonare fibris &c.* supplikował; gdźie y Muzyczne głosy, *ut, re, mi, fa, sol, la*, wyráźił). Day Pásterską Benedykcyą, ná wszystkie Kázániá (zá ktorego licencyą stánąłem tu niegodny), choćci nie obecny, ále *ad officium* iák przy pierwszey Męce, *præsens*, drugi Jánie, J. W. Náyprzewielebnieyszy Pásterzu. A że mi tu pozwolono mowić, więc po moiemu iák mi Regułá káże, mowić będę, *annuntiando uitia & virtutes*: w czym y niektorych záwczásu przepraszam. *ex Reg. Min: S. Frā: cap: 9.* Ná obrázách owego Udoná máluią zwyczáynie S. Michálá stoiącego z Mieczem nád kárkiem iego, zá ktorego káżdym uderzeniem

niem w kárk, Przenayświętſzá HOSTYA w Kielich wypádłá: Pod wáſzą cenzurę do kogo náleży, á oſobliwie *Officio tuo* W. Mći X. Officyále iák pod miecz Micháłá poddáię ſię, ieżelibym co przećiwnego Honorowi Nayświętſzgo SAKRAMENTU miał wymowić. Chcę iednák áby choć iák zmęczone, czy wymęczone słowá moie, pádáły niby Krzyżem ná Chwałę BOGA w Nayświętſzym SAKRAMENCIE utáionego. Przy náſtępuiącey Niedźieli: *Invocabit*, y twoiey wzywam pomocy Ubolewáiącá MATKO, y wáſzey tu Sákrámentálnemu Máieſtátowi áſſyſtuiący Swięći Aniołowie, áſſyſtencyi. A tym czáſem *Dom: 1 Quad. Introitus.*

Laudetur Sanctiſſimum Sacramentum.

NIe potrzebá NN. owych Polſkich Peregrynántow Rádźiwiłow, áby nam Jerozolimſką reprezentowáli Kálwáryą; áni dźiedźiczney Xiążąt Czártoryiſkich pod Krákowem, (choć właśnie iák Jerozolimſká); áni pod Uiázdow chodźić, ábo o pięć mil zá Wárſzáwę pobożney inwencyi widźieć Kálwáryą, nie potrzebá. W tym ſámym Kośćiele czyliż nie druga Jerozolimá? (mowię tylko do reprezen-

zentácyi Męki JEZUSOWEY) czyli nie Kálwáryá? tylko tám y owdźie ſpoyrzyićie. Tám *Cænaculum* Wieczerzy Páńſkiey; tu co Rok bywá *lavanda* iákoby nog Apoſtolſkich; tu do Ogroycá przychodzą; w tym Ołtárzu Piotr, Jan, y Jákub przy JEZUSIE ná Gorze Tábor, iák niegdy ná Gorze Oliwney; pod tą Káplicą ubiczowány, iák w Piwnicy, czyli w więźieniu Rátuſzá Jerozolimſkiego Zbáwićiel; w tám tym Ołtárzu ćierniem Ukoronowány; owdźie Piotr płáczący; przy nim Krzyż gotowy, w tamtey Káplicy, Chryſtus ná Krzyżu wiſzący; owdźie Mágdálená pod Krzyżem ſlochaiącá; Grob Páńſki ſamo Cyboryum: á w wſzyſtkich tu z oſobná (p.t.) pobożnych Kápłánach, przy Ołtárzu *in amictu* Kápłáńſkiego ápparátu, iák Chryſtuſá brzytką chuſtą oczy záwiązáne máiącego, *in Alba*, iák w ſzyderſkiey Herodá ſukni, *in cingulo*, iák w łáńcuchu y powrozách; *in manipulo*, żelázną rękáwicą uderzonego, *in Stola* powrozem ná ſzyię zárzuconego; *in Caſula*, w Sukni Purpuowey *in Cruce Caſulæ inſerta* Krzyż nioſącego *in tonſura* ćierniem Ukoronowánego, przy Męce ſwoiey Chryſtuſá; w Kielichu záś boleśći

In Variis Altaribus ac locis Inclitæ Colleg: Varſa: hæc videntur.

Vide Lannza de Vener. Sacrã: homil: 5.§.12

leśći Męki Iego, á w Korporále *Sindon* czyli Prześćirádło ktorym Ciáło Iego uwinione było w grobie widźiemy. Spoyrzyimyż ná bok przez krátę, y tám Jerozolimy znáki, y tám Kálwáryi ślády znáydźiemy. Przed Aloizym w dźień y w nocy otwárte Nayświętſzego SAKRAMNTU *cænaculum*; przed Jgnácym Krzyż, ſam Chryſtus nieſie do Rzymu; u Xáwierá tyle Krzyżow, ile ich raz widźiał, bá y ćierpiał nie raz; w Sercu Stániſłáwá Koſtki, iák w Grobie, ſámi Anieli Ciáło deponuią JEZUSOWE; á procz tego w ręku ſámego Borgiaſzá záwſze Kárwárya. Nád to wy wſzyſcy NN. (procz u niektorych Herbownych Krzyżow) Inſtrument męki JEZUSOWEY Krzyż, ná ſobie reprezentuiećie. Herbowná záś ſtárey Wárſzáwy Syrená przez głos ſwoy wdźięczny y melodyiny, lámentuiących nád JEZUSEM Jerozolimſkich Niewiáſt Echo niby wydáie. Tę tedy pierwſzą mego JEZUSA Mękę, krućiuśieńko *in confuſo* w Kośćiele tym y w was przypomniáwſzy ſobie: Przypátrzmy ſię y powtorney w Nayświętſzym SAKRAMENCIE, ách gdźie ſtráſznieyſzey! Męká JEZUSA pierwſza ma ſwoie z rożnych okolicznośći y rá-

à latere præfatæ Collegiatæ Eccleſiæ Patrū S.I.

cyi rozmáite dość bolesne! *Epitheta* czyli denominácye; męká wielká. ćięſzká, naywiękſzá, náyćiężſza, náyokrutnieyſzá? Coż mowić z wielu tákże rácyi o powtorney w Náyświętſzym SAKRAMENCIE? czy ieſzcze nie ćiężſzá, iák nayćiężſzá? czy nie okrutnieyſzá, iák náyokrutnieyſzá? ſámo poſpolite (choć ći tylko coś do podobieńſtwá) wydáie to przyſłowie: gorſzá záwſze recydywá. A y niech kto záwini co, ieżeli będźie *prima culpa monita*, álbo dyſkretniey poſtráſzony winowáycá, pewnie drugi raz będźie dobrze *punita*: y nie káżdy zdámiſię dány ſobie mile przyimie policzek, á dopieroż żeby mu y
Mat. 5 drugi wedługS.Ewángelii miáno dáć: *ſi quis te percuſſerit in dextram maxillam, præbe ei & alterã*:
Deut. 19. oddałby, wybiłby y *dentem pro dente*, y *oculum pro oculo*: ábo przynaymniey z Chryſtſem czyli by ſię nieſpytał: *quid me cædis?* Zgádzáią ſię Do-
Ioan. 18. ktorowie Swieći z Swiętym Tomáſzem z Aqvinu, że cokolwiek Pan BOG cudownym ſpoſobem uczynił ná tym świećie: (procz tego co iuż dáwno było), to wſzyſtko zácnieyſze, godnieyſze, y nád inſze rzeczy ſtworzone, niby wáźnieyſze ieſt: *quæ enim per miracula facta ſunt, fuerunt*
Ep. 4. 16. art. in Cor. *alÿs*

aliis potiora : ták owá Mánná ná pufzczy, ták Chleb, ow z pięćiorgá bochenkow ná kilká tyśięcy ludźi podźielony, ták y wino w Kánie Gálileyfkiey; Ciáło Chryftufá JEZUSA dość cudownie w żywoćie Mátki Nayświętfzey uformowáne, bo z Duchá Przenayświętfzego *concepit de Spiritu Sancto*; gdźie cudowniey w ręku Kápłáná káżdego: *omnium Officina miraculorum*, mowi Swięty Dámáfcen: toć y ćiężfza, toć y okrutnieyfzá męká iego! Ale podźmy do rzetelnieyfzego mowy moiey dokumentu.

Mam to z godney relácyi, á podobno y wiele z was pámiętáćie,ábo wiećie, że tu przedtym Nayświętfzy SAKRAMENT przyOłtárzu wNiebowftąpienia Páńfkiego, miáł fwoie *cænaculum*, czyli *Ciborium*: nie pytamfię tedy czyli iuż Káplicá Krzyżá Swiętego w tey ftrukturze y fam Krucyfix był ná tym mieyfcu, iáko teraz y tá Káplicá Nayświętfzego SAKRAMENTU, z temi ubiczowánego, ukoronowánego JEZUSA obrázámi? Powiedzćież mi profzę, co zá rácyá, że ná to mieyfce iák do Jerozolimy, iák pod Kálwáryą, między znáki y táiemnice Męki JEZUSOWEY przenieśiony Nayświętfzy SAKRAMENT?

MENT? nie miał, nie! Pan JEZUS: iáko podobno y nie ma, tey ktorá iuż kroluiącemu po Wniebowstąpieniu swoim, w Niebie náleży chwáłá y Honor, Przeniosł się pod Kálwáryą, przeniosł się ná mękę; powterney męki w Nayświętszym SAKRAMENCIE spodziewáiąc się. Powiedźćież mi proszę y to, cáły Fundáment y początek Męki JEZUSOWEY zkąd się wziął? od ust, od ięzyká: począł mruczeć niecnotá Judász ná dobre uczynki Mágdáleny y JEZUSA, począł mruczeć ná ow oleiek ktory wyláłá ná
Math: 26. Nogi Páńskie: *potuit venundari*, przedáć to było dlá ubogich, co potych wymysłách y prożnośćiách,(czyliby też teraz był co mowił,gdyby był widźiał, co się to dźieie y w pośćie! co zá zbytki w stroiách wymyślnych, perfomách, malowidłách, czyli smárowidłách ćiał swywolnych) áż iák o przedáży mowić począł niecnotliwy--przekupień, sámym JEZUSEM hándlowáć zá-
ibidem czął: *quid mihi vultis dare, & ego vobis eum tradam?* Przodkowáł przy poimániu ięzyk, *Dux & antesignanus nequitiei*, iák go názywa Chryzostom: przy Trybunáłach niesprawiedliwych in-
Luc: 23. stygowáły ná JEZUSA ustá: *prohibet dare Tributum*

butum Cæsari: przy szyderskiey Koronácyi pomágáły urągániem swoim *ave Rex Judæorum*: Ioan: 18.
zá ktorym słowem tłuczeniá twárzy S. nástąpiły, ná śmierć krzyżową Ustá JEZUSA wywołáły! *crucifigatur*: náwet go y ná Krzyżu męczyły *blasphemabăt eum*: słowem Ięzyk y ustá początek y Mat: 27.
fundáment męki JEZUSOWEY: *non immanitate clamorum sed punctione linguarum occiditur* mowi S. Augustyn. Z tym wszystkim iednák owe zdrádźieckie Judászá, JEZUSA pocáłowánie cáłey męki JEZUSOWEY początek znáczy: sam mu to záraz w oczy wymowił Pan JEZUS: *osculô tradis Filium hominis*. Luc: 22.

A máłoż y podźiś dźień y nád Judászá gorszych bo ná przedźiwne y delikátne JEZUSA w Nayświętszym SAKRAMENCIE Ciáło okrutnych zdráycow y kátow! *est & osculum sacrilegij* (mowi w swoich stromátách Xiądź Gáspár Druzbicki Jezuitá) *est & osculum sacrilegij eorū qui indignè Eucharistiæ communicant*. Miiam Swiętokrádzcow ták wiele, ktorzy zá grosz, zá káwáłek Chlebá Nayświętsze przedáwáli Hostye! áby tylko przpomnieymy sobie Poznáńską, ách świętokrádzką! Historią w Roku 1399. gdźie bez-

bezbożna Niewiástá Kátolická, ukrádźione w Kośćiele OO Dominikánow trzy Hostye, Zydom dość tánio przedáłá. Niewspominam że kiedyś S. Woyćiechowi po fátygách Duchownych spoczywáiącemu pokázał się Pan JEZUS iákby od Judászá przedány, narzekáiąc że Go znowu w Prádze (w Czechách) Zydom w Kátolikách (iák teraz tymże, Folwárki, Browáry, Krámy, Sklepy, Piwnice, iuż gdźie indźiey y Máiętnośći, Stárostwá, Domy, Dworce, y Kámienice árenduią Kátolicy, inśi przedáią) przedáwáno; y záwołał *tu stertis & ego iterum vendor infidelibus*: przedáży mowię ták strászney y brzydkiey nie wspominam! zdrádzáiących w ustách swoich o iák wiele Judászow! iák wiele z iednym żołądkiem idą do stołu Szátáńskiego co y do Stołu Páńskiego? *mensæ Domini participes & mensæ Dæmoniorum*. Własnie iák owi Sámárytáni, co w Bogá wierzyli y oraz Báłwány czćili: *cum Dominum colerent, Dijs quoq; suis serviebant*: iák owi między Zydámi Perekińczykowie, co ieden Ołtarz Bogu práwdźiwemu, á drugi Melchomowi Bogu fałszywemu stáwiáli, ná obudwoch przysięgáli: *jurant in Domino, & jurant*

Mie-chovi-ta.

1. *Cor:* 10.

4. *Reg.* 17.

jurant in Melchom: Ják wielu iák! (mowię z S. Nánzyánzenem) ktorzy iednemiż ustámi cáłuią Amázyą, co y Przenayświętszego Ciáłá JEZUSOWEGO, przyimuią Reliquią! temiż ustámi kommunikuią, co y ludźi (połáćinie mowiąc według Kośćielnego terminu, ale oni gorzey) exkommunikuią, popolsku klną, po Niemiecku Sákrámentuią, po Heretycku bluźnią, po Fráncusku zdrádzáią, po Máchiáwelsku oszukuią, po Dworsku słowá nicuią, zwodzą, obmáwiáią, krzywoprzysięgáią, iákby to zá czásow Dáwidá, kiedy im podobni *ore suo benedicebant, & corde suo maledicebant.* Ják wielu, ktorzy iednym áffektem iednoczą się z Nierządnicą, co y z Chrystusem w Przenayświętszey Hostyi: *tollens membra Christi faciam membra Meretricis*: Wielu, wielu! ktorzy iednymże sercem uczęszczáią do Zboru Luterskiego, co y do *cænaculum* Kośćiołá Kátolickiego. Wołá ná tákich gniewliwie y žárliwie S. Hieronim: *dic qualiter iisdem labiis Filium Virginis oscularis, quibus osculatus es labia meretricis? cum Juda osculô DEI Filium tradis*: powiedz Kátoliku iákim sumnieniem! iákim sercem! iákim duchem! temiż ustámi

Sopr. Psal. 61. 1. Cor. 6. Citat: à Suar: 3. par: q. 66.

cáłuieſz Syná Pánny, ktoremi cołowáłeś uſtá nierządnicy? z Judáſzem pocáłowániem Boſkiego Syná wydaieſz. Zwyczáy ieſt (tu ſię go nápátrzyć) iż gdy Biſkup oſobliwie tym ktorych ordynuie do ſtánu duchownego, dáie Kommunią, iáko też y Krolowi przy konſekrácyi y koronácyi, wprzod ręce iego czyli pierśćień cáłuią: iábym rozumiał że dla tego, iż ieżeliby ieſzcze iáká mákułá choć powſzechnego grzechu ná ſumnieniu znáydowáłá ſię kommunikuiących, przez otárćie uſt ſwoich o rękę Biſkupią zetrzeć ie chcą y zmázáć. Bez tych Ceremonij my wſzyſcy inśi Nayświętſze Ciáło JEZUSOWE w uſtá bierzemy, y ſam práwie ma ſię do nas, ſam przychodźi, *ſe dat, conveſcens in edulium* (iáko według rewelácyi S. Brygitty miał ſię przy ſtole ſwoiey oſtátniey Wieczerzy, upadł do nog, á w Ogroycu náchylił ſię do Judáſzá, gdźie od ſiebie niżſzego wzroſtem, áby go pocáłował) á iákież te uſtá náſze? czy otárte náleżyćie z mákuły grzechowey ſłow brzydkich, przeklęctwá, bluźnierſtwá, kłámſtwá? czy mowię otárte przez ábſolucyą Kápłáńſką? czy zmyte łzámi pokuty? czy zdmuchnione z nich grze-

Ex Pōtif: Roman:

Lib: 4. c. 66.

grzechowe kurzáwy przez ſerdeczne wzdychánia y nábożne odethnięćiá? áh nie ſądzę iakie; ſądźćie wy ſámi NN. Co rozumićie y o owych Kátolickich uſtách, ktore y w Kośćiele (mowiąc że to *allamoda*:) witáiąc ſię cáłuią, y tuż záraz do Swiętey Kommunii przyſtępuią. Mowił tym podobnym wręcz S. Chryzoſtom ieſzcze zá czáſow ſwoich, *Regem utiq, non audes oſculari, ſi os tuum oleat graviter, & Regem Cælorum impudens oſcularis anima tua vitiis olente*: iákby teraz w głos nie wołał ná tákich! Nie włáśniżmy Judáſzowie *oſculo tradimus Filium DEI*? Wytknęłá iák pálcem S. Ewángelia Judáſzá przychodzącego do pocáłowánia Páná JEZUSA; *ecce Iudas unus de duodecim*: czyliby ná wielu (y ná mnie ſámego:) wſzyſtko przenikáiący Bog, zwłáſzczá gdy przyſtępuiemy do S. Kommunii nie mogł pálcem ſkázáć: *ecce Iudas*, oto ten y ow Judáſz y zdraycá moy powtorny. Znáyduią ſię podźiś dźień w innych Kráiách nieiácy łotrzykowie názwáni od áffektu miłośći, *Phileti*, ktorzy pod pretextem świádczenia áffektu, ábo uſługi iákiey oſobliwie podrożnym, ſpodkáwſzy ſię z niemi, świádczą ſię, mile dy-

Homil: in Epiſ: ad Eph:

Luc: 22

ſzkuruią, witáią, cáłuią; nieznácznie ſztyletem pchną, zábiią. Expreſſya Judáſzowſkich áffektow przy Stole JEZUSA, przy owey Wieczerzy oſtátniey, *Nunquid ego ſum Rabbi, Math*: 26. nietychże Philetow? o iákże ich wiele y teraz: wita nie ieden w Przenayświętſzym SAKRAMENCIE Chtyſtuſá: *Ave verum Corpus*: oświádcza ſię z ſwoią niegodnośćią czyli ſynceryzácyą, ſłowy dźiśieyſzego Ewángelicznego
Mat:8. Centuryoná: *Domine non ſum dignus, ut intres ſub tectum meum*: Uſtá do Uſt JEZUSOWYCH przytyka, á tym ſámym práwie záraz ná mieyſcu zábiia JEZUSA: *non immanitate clavorum ſed punctione labiorum*. Hiſtoryá męki JEZUSOWEY świádczy, że po zdrádźieckim owym pocáłowániu, związánego prowádząc Zydźi, wepchnęli w rzekę Cedron: toż świádczy y Káncyonał Polſki, ſámi Zdráycy ſzli po moście, á Páná wiedli w rzekę prośćie, kędy o kámień zbił ſobie brodę. Codźień pewnie, práwie iák wepchnięty w nurty grzechowe świętokrádzkiey Kommunii w wielu ſię nurzá cáły JEZUS w Nayświętſzym SAKRAMENCIE, y tám o Kámienne ráni ſię ſerce, á nie męká to? powtárzam
ſłowá

słowá S. Dámiáná: *Qui Dominicum Corpus pollutîs tractare manibûs; aut pollutîs ſumere labiîs non veretur, crucifigentium IESUM particeps eſſe convincitur:* y kończę.

Ráz Judáſz przedał JEZUSA: przedáwáli Go y w Kátolikách Práżánie Czeſcy Żydom, odkupował ich S. Woyciech: *quos venales reperit Chriſtianos, redemit.* O moy JEZU! ktorego teraz po świątnicách y Kośćiołách twoich Kápłańſkie piáſtuią ręce, nie wiem ieżeli gdźie podobney nie odnáwiaſz kwereli: *Ego iterum vendor infidelibus!* czyli gdźie záprzedány Żydom, Heretykom, ábo ná czáry, ná zábobony, nie ięczyſz nie lámentuieſz, nie nárzekaſz! *Ego iterum vendor infidelibus.* O Piuśie V. Pápieżu ieſt trádycyá, iż miał w zwyczáiu nogi u Krucyfixá w gábinećiku ſwoim cáłowáć z oſobliwſzym Nábożeńſtwem; więc ktoś niezbożny trucizną też nogi pomázał, zbliży ſię z uſtámi raz y drugi y trzeći Pápież do nog, á Krucifix nog umknie: á gdy to niegodnośći ſwoiey Pápież przypiſuie, wydáło ſię co było, że Chryſtus chćiał ſługę ſwoiego ochronić. Nie czyni tego Chryſtus w Nayświętſzym SAKRAMENCIE, nie umyka

śię od uſt náſzych w ręku Kápłáńſkich: á wielu niebáczni, bezbożni, iádem grzychowym záráženi, bierzemy Go w uſtá náſze. Pocáłowánie ieſt to *Symbolum pacis*, znák pokoiu; Judáſz go záżył ná wielki niepokoy, bo ná zdrádę JEZUSOWĄ. Jutrzeyſzy Solennizánt Krolewic Polſki Káźimierz S., z dáwnego Imienia názywa śię Kázemir, to ieſt roſkázuie pokoy: iákoż w ręku iego *Author pacis*, *Rex pacificus*, *Christus JESUS*, ná Krzyżu, y w lilii figurowány *Lilium*
Cant: 2. *convallium*; y owſzem y Eucháryſtyczny BARANEK ſpokoyny: *qui paſcitur inter lilia*: to
ibid. d. w Nim znáczy y figuruie, że pokoy roſkázuie; toż y o ſámych Uſtách tego S. Krolewicá rozumieć, ktore záwſze pokoy przy Nayświętſzey Kommunii znáczyły Chryſtuſowi; wſzákże y przy Mſzy S. *poſt Agnus Dei* przed Kommunią,
Cal: b. gdy Kapłan ma mowić te słowá *Pax tecum* Ołm. 26. tarz cáłuie. O Swiętym Porfiryuſzu nápiſáno,
Feb: że gdy w Jerozolimie ná Gorze Kálwáryi był, widźiał oczywiśćie Ukryżowánego JEZUSA, ktory Dyzmáſowi práwemu łotrowi pocáłowáć tegoż kázał Porfiryuſzá, dáiąc mu znák przyſzłego w Niebie pokoiu. V nas wielu, ile przy Swię-
tey

tey Kommunii prawie lilie w uściech, iák u Amadeuszá Fránciszkáná, ábo w sercu S. Witálissa Biskupá Sálisburgu: *Rosas & Lilia loquimur*: rzekł by kto; że pokoy, że znáki áffektu y miłości Páná JEZVSA; *labia ejus favus distillans, in ore mel*; á w sercu Krzyż, á w sercu męká JEZVSOWI gotowá; *in corde fel*. Cant: 4. Więc Euchárystyczny Zbáwićielu, Báránku Boży ktory głádźisz grzechy świátá, ktoryś ná prozbę S: Klemensá Pápieżá dla sprágnionych ludźi wpostáći Báránká, nogą w skáłę uderzywszy, z niey strumień wody żywey puśćił: uderz w kámieniste sercá násze, ábyśmy, gdy o tey twoiey powtorney mowić dźiś záczynam męce, skruszyli się ná iey opłákiwánie, y ná obmyćie okrućieństwá nászego, łzy wyláli. Sławetná Wárszáwo zápáláłáś tu przed dwiemá láty 4600. lamp, osobliwszym Nayśw: SAKRAMENTV dewotom, SS. Kostce y Aloizemu: *Ad introduct: neocanonizator:* teraz, teráz áby ná te sześć pássyi zápal sercá twoie zámiást lámp, (iákie widźiał Ján Swięty około Apokáliptycznego Tronu *septem lampades ardentes ante Thronum, qui sunt 7 Spiritus*:) *Apoc: 4.* z śiedmi stánow twoich, ná honor Eucharystycznego JEZVSA,

ZVSA, y do Kompáſſyi nád Męką Iego, wſzákże y wodá w lámpy znábożeńſtwá nálána od S. Konſtáncyuſzá Aweniońſkiey Kátedry Mánſyonáryſty, ogniá przed Nayśw: SAKRAMENTEM dodáwáłá: zápal mowię ſerca twoie Wárſzáwo zámiaſt lámp; niech im Anioł Máteuſzá w tym prezyduie, áſſyſtuie; niech (iák zwyczay około lámp pálących ſię w Kościele) ma dozor Pewnego Aſcety pobożnym rádzę y życzę áffektem: *utinam loco lampadum ante Eucharistiam suſpendere poſſitis cor veſtrum ut ardeat continuò.* Aták, *Laudabitur Sanctiſſimum SACRAMENTVM. Amen.*

Præſidis ant. Civit: Var hoc Anno. nom:

P. Ant: Krzeſimowſki Or: Ciſ:

KAZANIE II.

Ná Dyſcyplinie drugiego Czwártku.

Rurſus Crucifigentes Filium Dei. &c.

POwtornie do was NN. przychodzę: wiec o powtorney męce JEZUSA moiego w Nayświętſzym SAKRAMENCIE, toż ſamo dwoiſte powtárzam

rzam Thema: *Rursus Crucifigentes Filium Dei, & ostentui habentes.* Znowu Krzyżuiący Syná Bożego, y w pośmiech máiący. *Et ecce vidi in Throno Agnum stantem, tanqàm occisum.* A oto widźiałem w srzodku Tronu Báránká stoiącego iákoby zábitego. Raz młot uderzywszy w złoto, korony nie ukuie, powtorzyć bá y nie raz, bá y posetnić młotowe rázy potrzebá. S. Jgnácy Loiolá nie raz ná dźien, ále trzy codźienne exáminá sumnienia rádźił; ráno, w południe, y w wieczor. Wielu co y iednego nieczynią w tydźień. Raz, drugi, trzeći śpiewáią w Niebie Aniołowie Swięty, Swięty, Swięty; á postáremu y tego nie dosyć, bo *incessabili voce proclamant.* Przyszedł ktoś z Antyochenczykow do Swiętego Chryzostomá o porádę, y rzecze: nápominam Brátá młodszego, nie słucha żádney rády! coż czynić dáley będę? pytá się S. Doktor ileś go rázy upomniał, odpowie, rázy dwá: rośmieie się S. Biskup, śmieszny ś człowiek! ták raz czy dwá częstą się widzą ádmonicyą, choćby przez cáłe życie ponáwiáć nápomnienie potrzebá, ustáwáć byś niepowinien: *ô rem miram! semel aut iterum sæpius tibi*

ad Heb. 6.

Apoc. 5.

tibi videtur, per totam vitam id fecisses, non oportuisset te deficere. Zygmunt pierwszy Krol Polski nigdy ná iednę prozbę nikomu nic nie uczynił, nie wyświádczył; ále záwsze do iutrá ábo y dáley odkłádał; z tąd názwány *Crastinus.* U Włádysłáwá Jágiellońá kto tylko o co prosił, záraz otrzymał. Bolesłáwá śmiáłego nikt o rzecz iednę nie prosił dwá rázy. S. Jan Ewángelistá powtárzáiąc raz y drugi owę godną pámięci lekcyą Uczniom swoim: *Filioli diligite alterutrum:* Synáczkowie kocháyćie się wzáiemnie: gdy mu przymawiáli, że o tym ták często dyszkurował, odpowiedźiał: *quia præceptum Domini est,* bo to iest przykázánie Páná BOGA. Nie rozumiem NN. ábym ia iuż u was zátym drugim rázem, gdy o powtorney męce JEZUSA w Nayświętszym SAKRAMENCIE chcę znowu mowić, ná iáką miał przyiść cenzurę lubo inwektywę, że znowu o tym mowię, żeśćie to iuż słyszeli, że to iuż było; bo choćby y ták było: rázem wymowić (słowy mowię Leoná Pápieżá, *non potest deficere quòd dicatur, dum nunquam satis potest esse, quod dicitur:* Máteryi tám do mowienia zbywáć nie może, kędy

Ex Commen: S. Hieron. in Epist: ad Galat l. 3. c. 6.

Ser: 11. de Pass: Domini

ie st

ieſt zawſze co powiedźieć) zá iednym mowię rázem wymowić, y pálcem wytknąć; *ecce Agnus ſtans tanqàm occiſus*, niepodobna; co Chryſtus częſto á boday nie codźień: codźiennie w Nayświętſzym SAKRAMENCIE ćierpi od wielu. *Præceptum Domini eſt* mowi S. Ian o ſwoiey lekcyi: ia o moiey máteryi mowię *honor Domini eſt*: honor w tym Boſki. A przeto y Piotrá Dámianá, ná záłożone Themá, powtorzywſzy zdánie; *qui Dominicum corpus pollutîs manibûs tractare (ac pollutîs ſumere labijs) non veretur, crucifigentium JESUM particeps eſſe cõvincitur*; powtarzam y Propozycyą moię: Powtorna JEZUSA Męká w Nayświętſzym SAKRAMENCIE. *Loc. cit.*

W Domu Ianá Chrzćićielá iákby w Eliaſzowym, (*Elias es tu*) Eliaſzowego ieżeli nabędę duchá, *zelo zelare pro Domino*: niech to będźie ná chwałę twoię w Nayświętſzym SAKRAMENCIE utáiony Boże. *Laudetur Sanctiſſimum SACRAMENTUM.* *Joan: 1 c. 3. Reg. c. 19.*

WIelu z was Kátolicy ták rozumiem propozycya moiá dźiś tydźień, y dźiś táż ſámá záłożona, zda ſię być do probowánia y nowa y trudna;

dna; á ia mowię: że ztąd tylko pewnie nowa; iż Nayświętszy SAKRAMENT *omnium novitatum novitas* iák mowi S. Hieronim: Mnie záś łátwieyszy niebyło, bo mam w domu probácyą. Powiedzćie mi proszęco tego zá rácya, że Nayświętszy SAKRAMENT do chorych, w drogę wiecznośći wybieráiącym się zbáwienny wiátyk, po cáłey Wárszáwie Stárey y Nowey, y bez świec, y bez dzwonienia, y bez wszelákiey áppárencyi noszą? wszákże w inszych Kráiách ná cáłą práwie dzwonią Páráfią, áby iedni ze świecámi, drudzy z Rożáńcámi, z Koronkámi w ręku z szedszy się do Kośćiołá, Euchárystycznemu Pánu do chorego idącemu ássystowáli. Kráków przy Kośćiele Fárnym Pánny MARYI, czterech świeckich ludźi w kápách kármázynowych do pochodni, dwoch do báldáchinu, dwoch Klerykow do pochodni y do dzwonká záwsze konserwuie, y Kápłan należyćie ubrány pod báldáchinem Nayświętszy SAKRAMENT nieśie. Wszákże y tu między inszemi obligámi przy záłożeniu Bráctwá Nayświętszego SAKRAMENTU (procz dawnego zwyczáiu) Stefan Wierzbowski Biskup Poznáński, ná to obli-

Fundatio Wodźieciorum.

bligował osobliwie Bráći Bráctwá tego, áby ieżeli sámi nie mogą, to kogo z domowych swoich z świecą, ná podobną Nayświętszemu SAKRAMENTOWI do chorego wysyłáli Processyą. Pomyślćiesz wy Kátolicy o odpowiedźi ná to pytánie; á ia tym czásem proszę do piwnice czyli więźienia, w ktorym ostátnią noc przed śmierćią swoią odpráwił Chrystus JEZUS: á ieżeli świec álbo pochodni (bo tám ćiemno!) nie maćie, záwieszone iuż ták rozumiem według moiey perswázyi ná konkluzyi pierwszego Kazánia uczynioney, sercá twoie, Szláchetna y Sławetna Wárszáwo, zámiast lamp przed Nayświętszym SAKRAMENTEM, weśćie z sobą. Ah nocy gdybym miał tyle mocy opisáć ćię! nocy podobna nigdy niewidźiána! żywo w źiemię zágrześć by się álbo wprzod piasku sobie ná oczy násypáć potrzebá, niżeli táką drugą widźieć! Kośćioł Swięty nie śmie ziáwić tego, co się tám dźiało z JEZUSEM? co zá dysgusty? co zá męczárnie? chybá sam dźień uwiádomi ostáteczny, sam ie nam sąd Boży obiáwi. Gorsza to tám dáleko noc nád Sykulczykow wieczor w Sycylij, *Siculæ vesperæ*, kto o nich słyszał:

ſzał: gorſza nád Bártłomieiową noc we Fráncyi, kędy kiedyś ále zdami ſię w Roku 1572. po zádzwonieniu ná Jutrznią w dźień Swiętego Bártłomieiá, żaden z wiárołomnych Hugonotow iutrá niedoczekał: zkąd owá Chronoſtyczna Sektarzom kondolencya, LVtetIa Mater DeVoraVIt Vos. A o nocy oſtátniey Chryſtuſowey mowić ſię może: *quis cladem illius noctis, quis verbera fando explicet?* Auguſtus Ceſarz uſłyſzawſzy o śmierći iednego dłużniká, ktory wiele wiełom winien był, á ná to záwſze ſypiał dobrze y ſmáczno iadał; kazał dla śiebie po nim zákupić pośćiel, choć podobnego, ſmácznego wyknąć ſnu. Niemiał podobnego ſzczęśćia pod czás pomienioney nocy Chryſtus, gdy zá náſze długi; żárty, ſzturkánia w twarz plwánia, zá włoſy tárgánia, uſzu wyſzczypywánia, trzewikámi w twarz bićia, (iák Grecka czyta werſya: *colaphîs eum ceciderunt, crepidîs eum ceciderunt)* y oká zmrużyć niedozwoliły. Ianá Dánielowiczá Podſkárbiego Koronnego około Roku 1631. z uczynionym ná pewny dźień ślubem, á w nocy dla drogi przypadku do Częſtochowy przyiezdzáiącego, nierychley ieſzcze w noc

Matt. 25.

wita

wita Iáſna Gorá *ſplendidè*; zápalił ſię pokorny Pan bárdźiey od wſtydu, iák od ogniá; więc dla ochłody ſkłoni głowę do ćieniá y rzecze: wybaczćie *in ſplendoribus Sanctorum* wychowáni Oycowie nocnym gośćiom, *Filij tenebrarum in nocte ambulant*, dźieći ćiemnośći nocy ſię iáko Mátki trzymáią. Kátolicy moi noc názywa ſię *Mater ſcelerum*, mieyćież to zápewne, więkſze ſię poſpolićie w nocy niżeli w dźień, y częſtſze niecnoty dźieią: (wieſz o tym Wárſzáwo) ták też przez owę noc, przez ktorą w Domu Káifaſzowym zoſtawał JEZUS oſobliwſzą muśiał y ćiężſzą ponośić mękę. Gedimin Xiąże Litewſkie łowámi przytrzymány ná Gorze krzywey nád Wilnem, záśnie; iák dźień ták noc miedzy zwierzem, ledwo oko zámknie widźi wilká żeláznego, ſłyſzy wyiącego, w nim ſto wilkow ryczących. Ile złośliwych Zydow, nocy owey w Domu Káifaſzowym widźieć było około JEZUSA, tyle bluźnierſko, bezbożnie, z obelgámi wyiących, ryczących, á práwie ſzczekáiących ná JEZUSA, ſłyſzeć pſow: iż co 4. *Reg.* 10. o dniu iednym ktoś, to ia o owey nocy JEZUSOWEY oſtátniey mowić mogę: *nox*

Gwagvin.

tribulationis & blasphemiæ nox ista. Y co kiedyś w SenaciePolskim nád ćiemną pewnego Posłá Orácyą słycháć było : *nox ! nox !* to z podźiwieniem, to z áklámácyą, to z żalem nád noclegiem JEZUSOWYM wołáć mogę: noc! noc ! Nie wásze to nocy nie ná bászetách, ná pijátykách, ná kolácyách, ná zdrádźieckich álbo o swywoli konferencyách, ná komplementách, y niepodczćiwych dyskursách strawione, w dźień zámienione *noctem verterunt in diem* : nie wásze pod páwilonámi, zá párawonámi, ná miękkich puchách, ná kosztownych Asweru-
Iob 17. c. sá inwencyi łożách, wyłegánia się; ktorzy *dor-*
Amos. 6. 4. *mitis in lectis eburneis.* Chrystus Pan co w więźieniu, czyli piwnicy u Káifaszá przez owę noc ućierpiał, w dźień sądu Páńskiego, wszystko należyćie obaczemy.

Iuż tedy teraz proszę o rezolucyą czemu w Wárszáwie Nayświętszy SAKRAMENT do chorych ćicho, bez świec, bez ássystencyi, potáiemnie noszą ? nápoczątku Kośćiołá Chrystusowego wolno było Kátolikom y publicznie nośić álbo woźić z sobą Nayświętszy SAKRAMENT, áby gotowi záwsze będąc ná śmierć, ile

ile męczeńſką, bez Nayśw. SAKRAMENTU nieumieráli: y owſzem w podrożą lądem, álbo morzem, wybieráiąc ſię, bráli z ſobą Nayświętſzą Hoſtyą. Domyślam ia ſię ſam NN. co chcećie odpowiedźieć ná zádáną Kweſtyą: táki tu zwyczay: zwyczay! zkąd? dla czego? Heretykow, áby ſię przynaymniey publicznie z Nayświętſzego SAKRAMENTU nie náśmiewáli, nieurągáli. O Chryſte Eucháryſtyczny! (żárliwego tu niegdy Káznodźieię wáſzego, drugiego w utrzymániu y promocyi, Wiáry Kátolickiey Atánázego, powtorzę ſłowá:) niedoſyć że, że ći w Kráiách y Miáſtách ſwoich wſzelkiey czći zábránia, niedopuſzcza publiczney rewerencyi Dyſſydencka niewierność! niebez tego żebyś y tu przynaymniey pokutnych nienáſłuchał ſię tyrow, nie náćierpiał náśmiewiſk, dyzguſtow, kontemptow! ieſzczeż w Mieśćie wolnym Kátolickim, w Stolicy wiáry y żárliwośći Polſkiey, przy exemptách Mázowieckich, publiczney nie możeſz mieć áppárencyi? wolnego do Kátholikow ſwoich przeyśćia? Piſze *Nicolaus Orlandus* że Roku 1531. we Włoſzech, gdy do chorego z Aſſyſten-

Baron. A.635.

P. A. K. S. J.

Lib. 1. fol. 49.

cyą

cyą Miniſtrow, z Nayśw. SAKRAMENTEM ſzedł Kápłan, w drodze ná dwá ſtádá Ołłow nápadł, ná dwie częśći beſtye rozdźieliły ſię, mieyſce wolne przeyśćiu Kápłáńſkiemu z Pánem niedoſtępnym zoſtáwiwſzy; á gdy przechodźił, ná koláná beſtye pádły, głowy ku źiemi zniżáiąc, y dotąd pokornym klęczeniem czćiły Páná ſwoiego, poki Kápłán nie przeſzedł. S. O. Franćiſzek báránká wyuczył, że przed Nayśw. SAKRAMENTEM przyklękał. W ręku Antoniego Pádewſkiego (ktorego tu nie bez rácyi, iabym rozumiał, że dla tey ſámey Hiſtoryi, o ktorey mowię náprzećiwko Ołtarzá Nayświętſzego SAKRAMENTU máćie,) gdy Heretyk Iſtotnego Ciáłá w tym że Nayśw. SAKRAMENCIE przeczył, w oczách iego ośieł zgłodzony, owies minąwſzy, Nayśw. SAKRAMENTOWI uczynił ádorácyą, przyklęknąwſzy. Gorſze od beſtyi Heretyctwo, że dla nich należytego ſobie y między Kátolikámi Nayśw. SAKRAMENT mieć nie może honoru, dla nich go uſtępowáć muśi: kto temu winien, kiedy Páſterſkiego nie ſłucháią głoſu, ná urzędowne nie dbáią inchibicye, żárliwych

oto

oto Káznodźieiow y ubolewáiących nád tym nie ápprehenduią Kápłánow: ściſły ſwego czáſu zá to ráchunek Bogu potrzebá dáć będźie.

Posłucháyćieſz Kátolicy inſzey rácyi, á ráczey reflexyi moiey nád tym zwyczáiem wzwyż wſpomnionym. Zwyczay ieſt w Kośćiele Swiętym w wielki Piątek, iż Páſſyą JEZUSA moiego (według naypewnieyſzey S. Jáná rálácyi) ná gołym pulpićie, bez świec, (ktore potym *ex communi cera*, byle z woſku zápáláią) bez kádzeniá, bez áſſyſtencyi, y bez dálmátyki, Xiądz ábo Dyákon śpiewa, ná ktorą páſſyą áni dzwonią (iák owo zwyczáynie pod czás Ewángelii) w niektorych Kośćiołách. Nie záwſzeż Kátolicy ná Chyſtuſá Eucháryſtycznego Wielki Piątek dlá pomienionego w Wárſzáwie zwyczáiu? ni dzwonká, ni świátłá, ni áſſyſtencyi, ni przyzwoitego ápparátu. Alec y u kátolikow podobna Jemuż męká, práwie codźień Wielki Piątek, codźień noc owá u Káifáſzá oſtátnia, y nayćięższá. Nocne przy tyśiącznych lámpách, ſetnych pochodniách, nieprzeliczonych luſtrách, Páłácow, kámienić, izb, domow redutowych illuminácye, przy wielu látárniách około káryt, *Ex Ga-vanto.*

 przy-

przy pochodniách, wizyty! á Chryſtus w Nayświętſzm SAKRAMENCIE w dźień żádney świecy, á w nocy ledwie iednę mą w látárni ſmárkátkę, idąc przez miáſto; á częſto y Kośćielne nocne dlá nie doſtátku álbo ſzczupłey fundácyi gáſną przy nim lámpy. Ná niektorych Obrázach ſiedzącego w więźieniu owym nocnym Chryſtuſá, máluią żydow, ktorzy ſmrodliwe pochodnie z ſmoły do Nozdrzow Swiętych przytykáią: ná poł z łoiem robionych świec ná wącha ſię, *amator caſtitatis* w Chlebie Anielſkim Chryſtus; ná Stołách Páńſkich *ex virgine cera*, áni zákopcą. Wymyślne dzwonki przy źimowych powozách, z drogi by náygodnieyſzemu choć nie rownemu áby uſtępował, znák dáią: Kápłan Páná nád Pány w Nayswiętſzym SAKRAMENCIE nioſąc, bez dźwięku y znáku dzwonká, czáſem y nayliżſzemu uſtępowáć muśi. Nie ſtąpi człowiek pod czás y mnieyſzey kondycyi,bez iákieykolwiek áſſyſtencyi, bez ſługi, chłopcá, ſłużebnice, lub páchołká, y przez drogę: po wielu ulicách, drogách, przycznicách, gnoiách, ż iednym tylko idźie Kápłánem Chryſtus w Nayświętſzym SAKRA-

MEN-

MENCIE. Złotem tkáne, iedwábiámi przerábiáne, ná Stołách Páńſkich, czáſem y pod nogámi w Kośćiele, dywány, kobierce, poduſzki widźiemy: Nayświętſzy SAKRAMENT dobrze, że Kośćielny Korporáł, ábo Burſę, lub Pálę ma w wielu domách. Umbrelle, máſzkárki, świátowe twárzyczki máią od Słońcá; od pluſku y nie pogody ſwoie opończe y kárety, máią ludźie: w Nayświętſzym SAKRAMENCIE BOG, by w naywiękſzy upał ábo ſłotę, po ulicách chodźi, *ſub dio.* Wcále wielki Piątek Náyświętſzemu SAKRAMENTOWI codźień w Wárſzáwie.

Mieyſce to ná ktorym Chryſtus Nayświętſzy SAKRAMENT przy oſtátniey wieczerzy poſtánowił, to ieſt owo *Cænaculum*, czyli wieczernik, w ten czás kiedy w nim Apoſtołowie boiąc ſię Zydow przy męce JEZUSOWEY zámknięći byli, Chryzolog S. názwał więźieniem: *non erat domus illa, ſed carcer.* Coż ſą Kośćielne Cyboria, Monſtrácye, Kielichy? ieżeli nie włáſne Euchárystycznego Chryſtuſá więźienie: w nich *captivus amoris* Chryſtus JEZUS więźień Miłośći: ták ie názwał y X. Stefan Wierzbowſki Biſkup Poznáńſki. A dopieroż y práwdźiwiey w ſercu Ser: 83. Erectio Confra: SS. Sacramẽti in Diœc: Poſnan:

 święto-

świętokrádzkim czy nie więźień? Sálomon ná łożu swoim spoczywáiąc, záwsze miał sześćdźiesiąt zbroynych Zołnierzy, ktorzy go pilnowáli, y strzegli od wszelkiego przypádku lub nápáśći: opuszczony od Uczniow swoich podczás męki Pan JEZUS, ná cáłą noc do owego więźienia czyli piwnice w domu Káifászowym wtrącony; co tám ućierpiał? iuż tylko námieniłem zániedbány ná cáłe nocy w więźieniach Cyborii á często y w dźień, w Nayśw: SAKRAMENCIE czegoż nie ćierpi. Nie raz wynieśiony á ráczey wykrádźiony z Kośćiołow, rzucony ná źiemię, nogámi zdeptány, psom, świniom, ciśniony, w śmiećiach ználeźiony: świádczą o tym Historye. A gdyby więźniá tego pobożna pilnowáłá straż, nigdyby ná tę mękę, ná táką zniewágę nie przychodźił. Nárzeka Chrystus ná owych trzech Apostołow: Piotrá, Jákobá, y Janá, że iedney godźiny nie mogli z nim wytrwáć ná modlitwie w Ogroycu: *non potuistis unâ horâ vigilare mecum*: iák bárdźiey może żálić się ná nas, w Nayświęt: SAKRAMENCIE przez cáłe nocy, po cáłym dniu opuszczony. Pytał niegdy ukrzyżowany JEZUS w Oł-

Ex lib: Zábáwá Duchowná.

Mathei 26.

w Ołtárzu swoim obok Ołtárzá Nayśw. SA-KRAMENTU w Kośćiele Panny MARYI w Krákowie stoiący, owego S. Mansyonárysty Swiętosłáwá: *quare silet Ecclesia?* czemu ćicho w kośćiele? czybyż się teraz w Nayśw. SA-KRAMENCIE y często nie mogł spytáć! czemu nie masz nikogo przy mnie? więźnia w kátuszy choć y zamkną postáremu go záwsze pilnuią, ma swoie wárty więźień. Ten *captivus amoris* dlá miłośći nászey niewolnik choćiáż ći dobrowolny *oblatus est quia ipse voluit*: nikogo *Isá: 53.* ná straży nie ma: nie masz Gonzágow, żeby po cáłey nocy czuwáli przed Nayświętszym SA-KRAMENTEM, y przyświecáli: (Aloizego tylko pobożná ludzkość przy tym Cyborium w widocznych pikturách czyni áppárencyą). Tylko ná iednym mieyscu w Wárszáwie, á podobno y w Polszcze, má swoię ustáwiczną Adorácyą: A ktoż y tám z nábożeństwá áby godźinę ná dźień, ábo w tydźień Chrystusá pilnuie? choć by y powrozem (iák tám zwyczay) uwiązány niedoklęczá. Kośćioł S. pierwszych wiekow miał to Nábożeństwo że się zgromádzáli Kátolicy w nocy ná oddáwánie BOGU chwały, y

P. R. D. A. H. CC. C. V. Capellá SS. Sacrá: Varsav: adornavit.

In Eccl. Monial adorat: SS. Sacram:

po prześládowániu Kośćiołá Bożego trwał ten zwyczay świątobliwy przez kilká wiekow. Ožiębłość náſzá, gnuſność náſzá, do tego nás przywiodłá, że ten Krol, ten Kápłan, ten Oblubieniec áni ſtráży, áni áſſyſtencyi, áni Oblubienice duſze pobożney częſtokroć nie miewa. O więźeniu S.! ſzczęśliwśi nád ćiebie by náygorśi łotrowie, máią ſwoich Aſſyſtentow, ktorzy im wednie y w nocy uſługuią. Zá Bolesłáwá Krzywouſtá Roku 1318. po záchodźie Słońcá, ták niezwyczáynemi nád Polſką ogniámi záiáśniáło Niebo, że ſię gorzeć cáłe przez godźin trzy zdáło: zádumiał ſię nád iáſnośćią nocy Poeta, y záwołał; *o nox! nulla poteſt clarior eſſe dies.* Załobná czyli żáłoſná nad nocą, y w dźień, to ieſt nád záćmionym w Nayśw: SAKRAMENCIE więźniá JEZUSA honorem exclamacya. *O nox! nulla poteſt eſſe obſcurior.*

Między innemi okrutnemi y ſwywolnemi wymyſłámi w owym nocnym u Káifáſzá więźieniu, y ten był; iż záwiązawſzy brzydkim ſzmáćiſkiem oczy JEZUSOWI, złośliwi Zydźi, Luc:22. biiąc Go, prorokowáć kázáli: *Prophetiza, quis eſt, qui Te percuſſit?* Bez Proroctwá, Kátolicy! widźi

widźi oczywiśćie Euchárystyczny JEZUS co się z nim dźieie w tym więźieniu? záſłoniony welámi,umbrákulámi, ieszcze tym lepiey y większą widźi náſzą ſwywolą, á ſwoię obelgę, y mękę. Máluią zwyczáynie przed JEZUSEM w teyże piwnicy męczonym, przyklękáiących ná iedno koláno żydow! wieleż nas żebyśmy áby ná iedno koláno náleżyćie, dopieroż ná obádwá przed Nayśw: SAKRAMENTEM przyklękáć mieli? temu y owemu, tey y owey ieszcze w przod do nog upádamy y w Kośćiele, á potym Nayświętszemu SAKRAMENTOWI, ledwie dyk czyniemy, ábo Fráncuſki komplement, nogę zá nogę záłożywszy. Nie konfuzyáż to JEZUSA? nie obelgá? Piſze Xiądz Koiáłowicz Jezuitá: że w Wilnie w Kośćiele S. Jáná w Káplicy Nayśw: SAKRAMENTU, obráz Ukrzyżowánego JEZVSA, gdy według zwyczáiu ná post chćiał záſłániáć Zákrystyan, głosem owego Krucyfixá przestrzeżony áby go nie záſłániał: iákoż od tego czásu nigdy Krucyfixá owego podźiśdźień nie záſłániáią. Niech kto chce iáko chce dáie tego rácyą, ia ſwoię czynię reflexyą: y w Obráźie Ukrzyżowánego ſiebie,

In Miſcellaneis rerum ad M.D L. ſpect: fol: 22.

bie, chćiał widźieć Chryſtus co ſię dźieie z utáionym w Nayśw: SAKRAMENCIE Ciáłem Iego! widźi pewnie y tu bliſko Cyborium wiſzący, co ſię y w Kommuniach, przez zmyślone, nábożeńſtwem pokryte z nim dźieie hipokryzyie. Przy iednym obruśie, ktorym Stoł twoy przykryty, z iednąże ſerwetą raz, dwá, trzy nie ſiedźiſz Kátoliku ábyś iadł, odmieniáć ie zá każdym ſiádániem, obiádem ábo śniádániem kázeſz: w iednym że Korporále, zá iednym welum, przez nieludzkość y nienábożeńſtwo náſze, przez ſkępſtwo Páráfiánow, iák długo záſłoniony y ukryty bywa Nayśw:SAKRAMENT. Anná Chotkiewiczowá Xiężna Oſtrowſká przy każdey Kommunii ná ápparencyą y potrzeby do Cyborium, pięć czerwonych złotych kłádłá ná Ołtarz. Xiądz Popławſki Biſkup ſwego czáſu świątobliwy, z głowy Krucyfixá w tym Kośćiele cudownego, z Nábożeńſtwem oſobliwym włoſy zbierał, y zá Relikwie rozdáwał. w Więźieniu Káifaſzowſkiego Páłácu, kto áby ieden włoſek wyrwánych, z głowy y z brody y rozrzuconych ieſzcze żyiącego JEZUSA podniosł? Iák wiele rázy od Zydow pſom rzucony

ny Nayświętszy SAKRAMENT z cáłym Ciáłem JEZUSA; iuż y zá nászych czásow, od Kálmukow, Kozákow, z puszek Kośćielnych wyrzucony ná źiemię, ktoz zbierał należyćie? Usłyszał Antonius Trewizánus Senator Wenecki, że Ignácy pod Kośćiołem S. Márká ná gołey źiemi leżał, y záwołał: *tu delicatè quidem cubas, sed famulus interim meus, humi sub dio est.* S. Káźimierz Krolewicz Polski często cáłe nocy pod progiem Kośćielnym przeleżał. Leonardus Perinus Iezuitá przez kilká lat niemiał stołká w komorze swoiey, áni też śiadł, (drugi Styllitá) toć ten w Kośćiele záwsze klęczeć muśiał. My w Kośćiele ledwie się niewylegamy; á JEZUS Euchárzstyczny drugą noc y długą, (bo y w dźień) w więźieniu *Cyboryi* bez spoczynku odpráwuie. Stáńczyk Zygmuntá wtorego, tu w Wárszáwie gęste poduszki bogáte, ktore do Kośćiołá nieśiono zá Pániámi widźi, y iákby niewiádomy rzeczy, wgłos się pyta, álbo IchMć spáć w Kośćiele będą? ledwoć się iuż y ná Ołtarzách nie kłádą beśpiecznie y przy wystáwionym Nayświętszym SAKRAMENCIE rozpośćieráiąc się, drugich z łáwek wypycháią. Laur. Poët. 10 Feb.

F Co-

Cokolwiek NN. do tych czas tylko o powierzchowney nam wiádomey, y czáſem widomey, mowiłem w Náyświętſzym SAKRAMENCIE JEZUSA konfuzyi, obeldze, y niby męce, gdźie dáleko większą á ſobie tylko ſámemu wiádomą, ćierpi w więźieniu świętokrádzkiego ſumnieniá! ſłuchaymy co mowi S. Chryzoſtom właśnie do mego zdánia: *quodſi hominis veſtem nemo temerè attingere audet, quô pactô omnium Domini corpus purum & immaculatum, cum tanta ignominia accipimus?* ieżeli proſtey ſuknie czyiey czáſem gołą ręką nieśmiemy wźiąć, dotknąć ſię, á czemuż Ciáło Páná nad Pány czyſte y niezmázáne, z táką irreverencyą przymuiemy? y dáley mowi: *Regem tuũ nolles fœtido ore alloqui; Regem verò Cœli animo gravè olenti ſumis, contumelia eſt iſta!* niechćiałbyś z Pánem, z Krolem Ziemſkim mowić, gdyby ći z uſt cuchneło; á Krolá Niebá w śmierdzące uſtá, y do brzydkiego ſercá przyimuieſz, ćiężka to obelgá? ćiężka háńbá iego! pewnie że ćiężka obelgá, rowna owey w więźieniu nocnym u Káifaſza: wy uważayćie Kátolicy, á ia kończę.

Hom. 3 ad Ephesios.

Szczę-

Szczęśliwa byłá dźiśieyfza noc owych czterdźiestu Męczennikow w Sebáśćie Mieśćie Armenij, (o ktorych dźiś Kośćioł S. wspomina) Brev. Rom.
gdy po wytrwánym ćięż kim mroźie przez cáłą noc, ná chwale Boskiey, nádzy nád ieźiorem, oczywiśćie korony z Niebá odebráli: ktoż wie Kátolicy, ieżeli iedná godźiná ile wieczorowa, ile nocna, gdy od wszystkich opusczony JEZUS w Nayświętszym SAKRAMENCIE śiedźi iák w więźieniu, w Cyborium, iemu choć y w Domu na chwałę oddána, w nadgrodę ćięszkiey ná niego u Káifaszá ostátniey nocy, niewysłuży nam korony w Niebie? S. Fránćiszká Rzymiánká (o ktorey wczoráy słyszeliśmy) po káżdey Kommunij osobliwie, á często y przed Naysw. SAKRAMENTEM nabożnie modląc się, iáko słup niewzruszony stawałá: áby kilká godźin, áby dwie, po S. Kommunij, (á gdyby y cáły dźień) y przed Kommunią, w Kośćiele przed Naysw. SAKRAMENTEM, wstrzymay się Kátoliku od gadek, w domu od swywoli, od bieśiády, pijátyki, *immobilis* iák y tá S. Mátroná *permaneas*; nádgrodźisz obelgi inszych, y w piwnicy Káifaszá, y w Nayświętszym SAKRAMENCIE JE-

ZUSOWI wyrządzone. S. Kátárzyná Bonońſka iutrzeyſza według Kálendarzá Fránćiſzkáńſkiego Solennizántká, przy Mſzy S. częſto ſłyſzáłá koncerty Anielſkie, gdy Xiądz Præfácyą kończył, Swięty, Swięty, Swięty wyśpiewuiących. Bluźnierſtwá Zydowſkie w owym więźieniu nocnym, bluźnierſtwá Heretykow, bá y złych bezbożnych Kátolikow, uczynione JEZUSOWI w Nayśw. SAKRAMENCIE, zátłumiſz, zágłuſzyſz; tylko bądź nabożnieyſzy y więkſzy Zelánt Honoru Nayśw. SAKRAMENTU, z więkſzą áttencyą Mſzy S. ſłucháiąc, z więkſzym Nabożeńſtwem do Stołu Páńſkiego przyſtępuiąc. Szczęśliwym dniem názywa Effemeris Polſka dźień śiodmy tego Mieśiącá, w ktory Roku 967. wſzyſtkie báłwány Pogáńſkie potłukli, połąmáli, powyrzucáli Polacy, prawdźiwą wiárę iednego Bogá przyiąwſzy. Wyrzućmy y my z ſerc náſzych, z ſumnienia náſzego, pokątne bożyſcá, zátáione grzechy, w báwełnę uwinione zbrodnie; niech záwſze dźień weſoły, dźień ſzczęśliwy, dźień iáſny będźie u nas przy Kommunij, przychodzącemu Bogu prawdźiwemu, zá owe brzytkich ſow ná JEZUSA u Káifaſzá hu-

Miechov. Bielſki.

ki nocne, zá odebráne iemuż, tu po Mieśćie w dźień álbo w nocy w Nayśw. SAKRAMENCIE chodzącemu, áppárencye, y áſſyſtencye. Piſze Hiſtorya Poznáńſka o owych trzech Hoſtyách Zydom przedánych, że naypierwey Zydowká ślepa zá pryśnieniem Krwi JEZUSOWEY z Hoſtyi ſkłotych przeyzrzáłá; á gdy ie w koſzu pełnym gnoiu wynośili zá Miáſto ná bágniſká Zydźi, káleká ná ręce y nogi w Bramie Mieyſkiey zá przeyśćiem JEZUSOWYM, czerſtwy powſtał, á drugi iuż práwie konáiący ozdrowiał. Obecny tu w Nayśw. SAKRAMENCIE JEZU, pokaż kiedy ten cud, (luboć żeś ich poprzeſtał iuż w tymże SAKRAMENCIE iák mowi S. Auguſtyn *illa miracula Corporis Chriſti, jam aſſiduitate vileſcunt*) pokaż mowię ten cud, ná ukaránie náſtępuiących ná twoy Honor Heretykow, ábyś potáiemnie, w burśie, w ręku Kápłáńſkich, po Ulicách noſzony, tknął iákiego tákiego żeś tám ieſt ukryty, ábyć należyty záwſze y ná káżdym mieyſcu był honor oddány: odkryi y nam wſzyſtkim oczy, ktorzy ie ſobie y tobie záwiążuiemy przez zákryte, zátáione, ná ſpowiedźiách grzechy náſze, przez hypokry-

tyczne

tyczne Kommunie, zmyślone Nabożeństwá; ábyśmy pámiętáli że wgodźinę śmierći wszyEccl. 11. stko się to w oczách nászych pokaże: *in fine hominis denundatio operum ejus.* A ták będźie pochwalony Przenayświętszy SAKRAMENT.

KAZANIE III.

Dniá 17. Márcá.

Ná trzećiey Dyscyplinie trzećiego Czwartku.

Rursus Crucifigentes Filium &c.

Ecce vidi Agnum stantem &c.

AZaż iuż ułátwićie się NN. o tey u niektorych do wyrozumienia przytrudney Propozycyi moiey, że powtorna w Nayświętszym SAKRAMENCIE JEZUSA moiego iest męká, gdy trzeći raz toż Temá dwoiste powtarzem, y trzeći raz Pro-
In Cat. b. m: pozycyi iedneyże moiey probowáć chcę; wszákże ma bydź *omne trinum perfectum.** Dniá wczoráyszego pisáno o S. Tárellu, że gdy po trzeći raz niespodźiewánie przylećiawszy kur ná rámię

iego

iego zápiał, iák owo kiedy ná Piotrá, *gallus iterum cantavit*, (nie raz! nie raz! nie iednego z nas włáſne ſumnienie trąca, tyka, budźi) przeráżony głoſem kogutá Táreħus, popráwił żywotá, czterdźieśći lat do zgonu ſwoiego oſtro pokutuiąc. O Łokietku Krolu Polſkim, o Miecyſłáwie Stárym, o Leſzku białym, Polſkie powiádáią Hiſtorye, raz, drugi, trzeći, dobijáli ſię Tronu, áż ſię ośiedźieli: dla Kroleſtwá doczeſnego iák trudne, iák pełne pracy niebeśpieczeńſtwá, powtorki! dla wiecznego, á ktoż ſię áby ná raz przykrośći, niebeśpieczeńſtwu iákiemu náráźi? kto ſię odważy? tylko *ter pulſare licet* by też do naylizſzego; do Niebá y częśćiey, mowi bez determinácyi Ewángelia, *pulſate & aperietur vobis*; á ktoż kołáce? S. Patryárſze moiemu Fránćiſzkowi, nayupodobáńſza liczbá trzy: trzy rázy do niego przemowił JEZUS: *crucis vox hunc alloquitur ter dicens, vade Franciſce repara Domũ meã quæ labitur*: trzy Zakony poſtánowił: *tres ordines hic ordinat*: ná trzy *vota* eſſencyálne Profeſſow Reguły ſwoiey obligował; trzy Oſoby Troyce Przenayświętſzey, w oſobliwym záwſze miał poſzánowániu, *Trinitatis*

Marci 14.

Luca. 11.

Brev. Franci.

Offi-

Officium Feſtô ſolenni celebrat: trzećiego dniá po złożeniu ćiáłá ſwoiego w Kośćiele náſzym Aſſyſkim, powſtał ná nogi, gdźie podźiśdźień nienáruſzony ſtoi. S. Páweł o ſobie powiádá, że prozbę ſwoię do P. Bogá po trzykroć czynił: *ter Dominum rogavi.* S. dźiśieyſzy Patricius Apoſtoł Hibernij, potrzykroć w niewolą brány, potrzykroć z niewoli wykupiony, *à ſervitute tertiò exemptus*; po trzy ſtá rázy ná dźień przed Bogiem uklękał; noc tákże káżdą ná troię dźielił; raz ſto Pſalmow odmawiał y dwieśćie pokłonow Bogu oddawał; drugi raz w źimney ná poł z lodem wodźie ſtoiąc, ręce y oczy do Bogá podnoſżąc, oſtátek pięćdźieśiąt Pſalmow recytował; á trzeći raz ná gołym kámieniu niby śpiąc, odpoczywał. Y Chryſtuſowi nayukochańśi trzech Apoſtołowie Piotr, Ian, y Iákob, ná gorze Thabor, y ná gorze Oliwney. Bogu tákże trzech nayoſobliwśi Pátryárchowie Abráhám, Izáák, y Iákob; (wſpomina o nich dźiśieyſzey Mſzy feryálney, *offertorium.* Y my oſobliwſze ákty y Modlitwy, záwſze troiemy, Swięty Boże, &c. Boże bądź miłośćiw &c. Báránku Boży, &c. od po-

2. Corint. 1.

Brev. Rom.

wie-

wietrza głodu, &c. *Salvum fac populum &c.* y grzeſzącego brátá raz drugi y trzeći nápomnieć, y przy trzech świádkách *in ore duorum vel trium teſtium;* y Piotrowi nietylko raz, trzy, śiedm, ále y śiedmdźieśiąt śiedm rázy, grzech brátu odpuśćić *usq; ſeptuagies ſepties*, kazałChryſtus. Y ia NN. gdy niektorzy exhortámi, y ia ſam, Kazánie moie názwáć możemy, á exhortá raz, drugi, y trzeći, ile tám gdźie należy, być powinná, *argue, obſecra, increpa*, y ia mowię iák powtorzyć, ták y potroić záłożoną mogę máteryą, z wyráżonego dwoiſtego Themá, y z zdániem Piotrá Dámianá: *qui Dominicum corpus pollutîs manibûs tractare &c.* potroić mowię mogę záłożoną máterią. Powtorna JEZUSA Męká w Nayświętſzym SAKRAMENCIE.

Matth. 18.
Ibid.
2. Timoth. 4

Niosąc Xiądz do uſt pobożnego Kátoliká Nayśw. SAKRAMENT, zwyczaynie wymowiwſzy te słowá raz; oto Báránek Boży: mowi z nim trzy rázy, Pánie nie ieſtem godźien. Przy tym trzećim Kazániu moim wyznáię y ia, że nie ieſtem godźien ták częſto wſpomináć Cię Euchárystyczny Boże, iednákże niech mi ſię godźi wytknąć iák pálcem, potrzeći raz, *Ecce*

Agnus stans tanquàm occisus. O Głowie S. Jáná Chrzćićielá czytáłem, że gdy ią Skoczká owá Herodyánná, odćiętą od ćiáłá wźięłá ná tácę, poszedszy z nią do swego gábinetu, kolnęłá w ięzyk szpilką, exprobruiąc, gadáłeś o mnie! źiewnęłá gębá niewinnego Káznodźiei, thnieyćie ná mnie Swięte Ustá Káznodźiei: tego, ábym mogł bydź *in Spiritu Baptistæ vox clamantis & tonantis*: á że *post tres sæpe dies vilescit hospes*, á inśi mowią, *hospes non hospes*; y ia zá trzećim rázem iuż bespieczniey, iákby w domu (boć y procz tego w Domu Bożym, y w domu wászym, *sepulchra eorum domus eorum*) postąpię sobie: wprzod iednák *Laudetur Sanctissimum SACRAMENTUM.*

Psalmo 48.

Ták rozumiem NN. iż pámietáćie gdźieśmy dźiś tydźień odeszli Páná JEZUSA, o to w więźieniu u Káifászá ná noclegu. O noclegu! o nocy! gdy sobie o tobie ieszcze wspomnę, drzę wszystek; á wiećież Kátolicy iák to więźienie Polski názywa Káncyonał? piwnicą: gdy ták śpiewa; w Piątek wywiedźion z piwnice: chwáłá Bogu! że przećię áby w piątek, áby w post (ieżeli tylko ták iest:) Piwnice, sklepy,

ſzynkowne domy zámknięte. w Piątek wywiedźion z piwnice! Oſkárżono przed Pirruſem Epirrow Krolem niektorych młodźikow, że przy kieliſzku ſzárpáli iego honor, wiele przećiwko Pánu mowili (teraz ſię przy kieliſzkach, przy ſtołách bánkietowych Pánu, y Pánom naywięcey y naybárdźiey oświádczáią:) przyználi ſię, y przydáli żeby byli y więcey gádáli, gdyby im było winá nie brákowáło. Nie ośiedźi ſię przed roſpuſtną piiánego gębą y Bog ná Niebie: *poſuerunt in cælum os ſuum.* Ruſzył go tám beſtya nie człowiek, ieden, w Roku 1580. dniá 21 Czerwcá, w Necdendorfie Niemieckim Miáſteczku záśiadſzy z drugim ná wino, koſztuiąc ktore lepſze; że iedno złe było, pił nim do BOGA bluźniąc; gdybyś Pánie lepſze był dał, lepſzym bym był do ćiebie ſpełnił. Swiádkiem cáłe Miáſteczko, domowi, y gośćinni, bo ow iák wryty ſtánąwſzy z ręką, y z náczyniem w Niebo wyćiągnioną, ruſzyć ſię ludźiom, wołom, koniom nie dał; áż go tám z domem ſpálono. Ze w piwnicy Káifáſzowey ták wiele dokázowáli Zydźi nád JEZUSEM, nie dźiw: (*Mallonius* powiáda że go tám y bi- *Pſalm. 82.*

Ex Strō ma. P. G. Drużbicki S. I. czowáli: *in carcere Caiphæ miserabili illa nocte Dominus etiam flagellîs cæsus videtur:*) Nie dziw mowię że tám ták wiele nád JEZUSEM dokázywáli, bo w piwnicy, bo piiacy; *adversùm* Psalmo 68. *me loquebantur, & in me psallebant, qui bibebant vinum*: mowi przez Dáwidá Chrystus Siłaby wyliczáć, iák wielcy Bácchusa Káwále- Isaia 5. rowie *potentes ad bibendum*, stác ná nogach nie mogąc, ktorych ledwie cień od pijánstwá, Swiętych y samego BOGA ná poiedynek wyzywáli, iák w Niebo szturmowáli, iák Obrázy Swięte, Krucyfixe znieważáli, rąbáli, kłoli, strzeláli wołáiąc: (było to y w Polszcze) ieżeliś Bog, umykay nog. Uszy bolą słyszeć com czytał w Xiążce Adorácyi Nayśw: SAKRAMENTU: pijánicá ieden w Fryzyi uderzył pięścią w puszkę, ktorą niosł Xiądź do chorego, ták dálece że się rozsypáły Swięte Hostye ná źiemię. 27 dniá Miech: lib: 410. tego Miesiącá w Roku 1407, w Krákowie, ná idącego z Nayśw SAKRAMENTEM Xiędzá do chorego rzucáli kámieniámi żydźi, cáłe Miásto zá Exagerácyą kryminału tego przez Káznodźieię Budká w Kośćiele S. Bárbáry, ná Zydow się obruszyło, od szostey ná dźień go-

dźiny,

dźiny, áż do wieczorá mſzcząc ſię dyshonoru Eucháryſtycznego Páná. Połowá Fryzyi ná ukáránie pomienionego wyſtępku pijaká, zátopioná, y wiedźiáno z rewelácyi, iż ieżeli wſzyſcy zá iednego pokutowáć nie będą záćiągną ná ſiebie ćiężkie káry y widome. Nád ręką z kuflem wyćiągnioną pomienionego wzwyż, do BOGA piiącego pijánicy, czynię wprzod reflexyą. Wyćiągáią proſtacy rękę, y też pobożni niektorzy Kátolicy, przy podnieśieniu Nayświętſzego SAKRAMENTU, ábo Iego benedykcyi, y potym ſię policzkuią: (chwalą Páná iák mogą) śmiech to lutrom, (iák tu nie dáwno w tym Kośćiele iednemu iż y przez Miáſto idąc z tego śmiał ſię do woli) śmiech to y niektorym Kátolikom; JEZUSOWI Eucháryſtycznemu płácz y żal, druga męká. *Ex Relatis.* Niektorzy kálumniátorowie zmyślnie powiádáią ná Ceremonie Zákonu Dominikáńſkiego; kędy lewą ręką przy Mſzy S. Nayświętſzą Hoſtyą kłádą w uſtá Kápłáni, *è ſiniſtra ſumat Chriſti Corpus*; iż to zá pokutę wyſtępku owego Bernárdá *à Monte Peſſulano* Dominikáná, ktory Henryká VII. Ceſarza, w Hoſtyi Swiętey trućizną *Rub: Miſſal: Or: Praedic: ex Dict: Sacro Macri Melit:*

 ná-

nápuſzczoney, miał otruć: to bayki. Poſiągamy ſię bezpiecznie ięzykiem, iákby rękámi do Ciá-
Pſalmo 56. łá JEZUSOWEGO (*lingua gladius acutus*) Bog dobry, Bog łáſkáwy że záraz nie ſkárze, ſkośćieć, ſtrętwieć nie każe ięzykowi álbo ręce, bluźnierſkiemu, Swiętokrádzkiey, gdy ſię práwie na Nayśw: SAKRAMENT porywamy: *qui Dominicum Corpus pollutîs manibûs tractare (ac polluto ore ſumere) non veretur, Crucifigentium JESUM particeps eſſe convincitur.* W Kánonach Kośćielnych ieſt náznáczony czás, iák
de Conſecr. diſt ſecũda. długo wſtrzymáć ſię od iadłá y pićia po S: Kommunii powinniśmy: *ſi mane Dominica portio editur, usq; ad ſextam iejunent, qui eam cõſumpſerunt &c.* Kápłánom w nocy Bożego Národzenia celebruiącym, ſześć zdamiſię godźin náznáczony poſt, przed pułnocą. A kiedyż ieżeli nie po Kommuniach naywiękſze piátyki? wieluż y przed Kommunią trzeźwych bywa? grzech iż ták rzekę, ſkrupuł ludźiom ná wśi, á y w Mieśćie niektorym, po Spowiedźi, po Kommunii, y záraz, nie upić ſię: kiedyż ſię Wielkanocne Kommunie, Wieczerza Páńſka obeydą bez tráktámentow y do pułnocy? co dźiennie

z dźi-

z dźiśieyſzym Epulonem Ewángelicznym rácząſię, częſtuią niektorzy, *epulabatur quotidie ſplēdidè*; naybárdźiey, naydłużey po Kommuniach Uroczyſtych. Mágdálená y Mártá Sioſtry pokázywáły mieyſce JEZUSOWI ná ktorym *Łázarz* iuż śmierdzący leżał: *Domine vide iam fætet, quatriduanus enim eſt.* A czyliż iákiego tákiego z Kátolikow ſtráſznieyſzą demonſtrácyą Anioł ſtroż Eucháryſtycznemu nie pokázuie JEZUSOWI przed Kommunią? *vide Domine fætet:* temu gorzałká, temu wino, owemu zbytecznie pite piwo z gárdłá iedźie, wybucha, *fætet.* Podczás Wielkieynocy widźiał raz Puſtelnik pobożny przy Kośćiele Kramiki, tu Szkáplerze, tu Páćiorki, tu wyglądáły Xiążeczki; uwáża Puſtelnik pilnie, kto w Kramie ſiedźi, widźi że bies ukryty Rubrycele przerzuca, ſkrobie, ſpoyrzy ſtárzec co wyſkrobáno, áż *Communio Paſchalis* máło co widáć: y ſpyta á to ná co gluzuieſz bieſie? odpowie nie bywa teraz *Communio Paſchalis* ále *menſalis, uſualis*: nayczęſtſze po Kommunii (tylko z zwyczáiu) pijáńſtwá, obżárſtwá; naypierwſzy ná Spowiedźi u wielu grzech, upiłem ſię; bo też

Luc: 16

Ioā: 11.

y

y oſtátni práwie bywa przed Kommunią, w nádźieię Spowiedźi. W Roku 1651. ſtráſzna Kráków oblałá powodź, Kośćioł Oycow Bernárdynow ná Strádomiu dwá łokćie w rozláney brodźił Wiśle. Pływał tu Nayświętſzy SAKRAMENT pod Wárſzáwą w owym z Pátrycyuſzow Wárſzáwſkich (z ktorych zá ſtárániem Jerzego Báryczki Prezydentá ſtárey Wárſzáwy, ten tu Cudowny Krucyfix z Niemiec, z między Heretykow przyprowádzony, á zá ſtárániem Iacká Báryczki potym Dominikáná, OO. Dominikáni do Wárſzáwy z Czech wprowádzeni y fundowáni) pływał mowię w Swiątobliwym Kápłánie *Sacerdos, Unctus Domini*, á ozdobie przy tym Kośćiele *Cleri Sæcularis*, to ieſt w Xiędzu Márćinie Báryczce, z roſkázu Káźimierzá Krolá w Roku 1349. dniá 13 Grudniá w Wiſłę wrzuconym. Pływa w ládá trunku u pijákow po S. Kommunii práwie záwſze; y ci y ci męczą JEZUSA: *in me pſallebant qui bibebant.* Mowi do ſenſu mego S. Ambroży, *tunc quisquam conculcat, ſpernit Filium DEI, quando eo indignè participat in SACRAMENTO (non abſtemius, crapuloſus:) nonne Illum*

Longinus.

In Cap: 10. ad Hæbr:

con-

conculcat? nonne contemnit? W ten czás profánuie, w ten czás lży Syná Bożego każdy, kiedy niegodnie przyimuie Ciáło Iego, bez náleżytey wſtrzemieźliwośći, poſtu, ábſtynencyi.

Więc tedy wywiedźiony w Piątek JEZUS z piwnice powielu y brzydkich illuzyách, bićiach, ſzturkániach ſkázány od Piłátá ná chłoſtę przy pręgierzu. O moy Boże co zá bićie! co zá plagi! Nayświętſza MARYA Pánna S. Brygidźie prezentowáłá u ſłupá JEZUSA mowiąc: *Filius meus nihil operimenti habuit, ſed ſicut natus, ſic ſtabat.* Swięty Anzelm widząc obnáżonego przy pręgierzu JEZUSA z włáſnych ſukien, mowi z wielkim żalem: *nota hæc dedecoris adeò inaudita eſt, ut verbera licet tot & tanta quaſi non perciperet, præ pudore ac vexatione dedecoris ea ignoraverit;* nieſłychána wſtydu JEZUSA notá, ktory ták wiele y ćięż kich plag iákby nie ćierpiał dla wſtydu y konfuzyi ſwoiey, dla obnáżenia ſwego nieczuiąc ſię. O bezwſtydne po Ogrodách, po Pokoiach, po izbach wáſzych, nágie poſągi, Obrázy, ſtátuy! męczárnia JEZUSOWA. Belármin Kárdynał Jezuitá, będąc u kogoś w oſo-

Revel: lib: 1. cap: 7.

bliwym pokoiu, á widząc tám nágo odmálowáne, ábo w inſzy ſpoſob wyrobione oſoby, pocznie dobywáć z kieſzeni chuſtek y nágość owych oſob pokrywáć; ſpytány coby czynił? odpowiedźiał: *facio opus miſericordiæ*; czynię uczynek miłoſierny, gdy nágich pokrywam. O nie byłoć nikogo z większą przez to JEZUSA boleśćią, ktoby był podobną obnáżonemu u pręgierzá Zbáwićielowi uczynił przysługę. Stał kochány JEZUS obnáżony, y oczu dla wſtydu áni śmiał podnieść: *tanta erat pudoris Chriſti vis, ut nec oculos auderet levare.* Piotr Krol Hiſzpáńſki, z Henrykiem brátem ſwoim woiuiąc, Hiſpal Miáſto dobywſzy, między innemi okrućieńſtwy znáczną Mátronę imieniem Ozoryą żywo ſpálić roſkázał; gdy ią ná ſtos położono pánná imieniem Sábella Szátę nieprzyſtoynie ſię odkrywáiącą poſtrzegſzy, ná ſtos ogniá ſkoczywſzy, ſzáty pomknęłá, y poty trzymáłá, poki y ſamá nie zgorzáłá. Nie ná lázłá ſię podobna S. Duſzá, áby Pánieńſkie Ciáło JEZUSA pokryłá byłá przy pręgierzu, nie było áby owey iák ná gorze Tábor obłoczney záſłony, ktoraby byłá pátrzących ná ná-
giego

giego JEZUSA pokryłá oczy: *nubes lucida obumbravit eos.* Słowem wſtyd wielki, konfuzya, męká JEZUSOWI obnáżonemu, przy pręgierzu ſtoiącemu, ſamemu Oycu Przedwiecznemu (iák mowi ſam Chryſtus przez Dawidá) wiádoma: *Deus tu ſcis confuſionem & reverentiā meam.* Spoyrzyimyż y ná Eucháryſtycznego JEZUSA, Kośćielnemi welonámi pokrytego, á częſto w oczách náſzych w Monſtráncyach, ábo w ręku Kápłáńſkich odkrytego, co ćierpi? Niech ſłynie, w Swiętey y w świeżey pámięći dekret Innocentego XI Pápieżá, w Roku 1683. 30. *Novembris* wydány, á potym Roku 1725. przez Zelántá Kośćiołá JEZUSOWEGO Andrzeiá, (*Andreas an ardes*) drugiego Stániſłáwá Koſtkę w wenerácyi w Nayświętſzym SAKRAMENCIE utáionego Báránká, dźiśieyſzego Biſkupá Płockiego, w ſwoiey Dyecezyi repromulgowány, w ktorym żadney Niewiáſty niewſtydliwie ná pierśiach obnáżoney, do Nayśw: Kommunii przypuſzczáć bez náleżytey záłuſzki, zákázał Záłuſki. O iákże wiele rázy, przed záſłonionym oſobámi czyli przymiotámi chlebá y Winá, ále rzećiwiſtym JEZUSEM, by gdźie

Matth: 17. *Pſalmo* 68.

to w Kośćiele świecą ſię y prezentuią, obnáżone twarzy y pierśi! Bárbárá Lángá, dewotá Kośćiołá S. Bárbáry w Krákowie, w nayiękſzey potrzebie ſwoiey, w utrapieniu álbo chorobie, by tylko mogłá byłá widźieć Nay: SAKRAMENT, doſyć miáłá. Chryſtus w Monſtráncyach przez kryſztał, iák przez perſpektywę ná nas pogląda: *mittit criſtallum ſuam ſicut buccellas*: á niektore oczy áni ná Niego weyrzą; inne przez wymyślne tylko kiedy niekiedy poglądáią wełony; á w twarzy odkryte y w obnáżone pierśi, iák wielu oczy wlepione.

Pſal. 147.

A gdy ták obnáżony ſtánął u pręgierzá JEZUS, trudno wymowić co zá śmieſzki! co zá żárty! owá Jerozolimſka hołotá z niego czyniłá: *illudebant ei* podźiś dźień w oczách Nayświętſzego SAKRAMENTU, w Kośćiołách Kátolickich podobnych nie ſłyſzeć że, nie widźieć że śmieſzkow, żárćikow? Gdyby teraz Turczyn nie będąc dobrze wiádomy wiáry náſzey, wſzedł do Kośćiołá ná ten czás, kiedy ſą ludźie zgromádzeni, cożby ſobie pomyślił? prędzeyby uwierzył że to ieſt mieyſce igrzyſk, komedyi, śmiechow, niżeli nábożeńſtwá. Moſkiewſkie Cer-

kwie,

kwie, Luterſkie Zbory, Tureckie Meczety, Zydowſkie Bużnice, nie ták ſą ſprofánowáne, iák náſze Kośćioły, á w nich Nayświętſzy SAKRAMENT. Dźiśby dźiś, rzewliwiey płákał złotouſty Chryzoſtom, y wołałby; *tunc Domus Ecclesiæ erant, nunc Ecclesia domus, imò domô qualibet & profana magis &c:* pierwſzych Chrześćiáńſtwá czáſow, domy Kośćiołámi były, teraz Kośćioły domámi kárczemnemi; więcey poſzánowánia roſpuſtnym kochániom, niżeli czyniemy Bogu; więcey do ludźi niżeli gadamy do Bogá w Nayświętſzym SAKRAMENCIE. W przeſzłotygodniowey Wtorkowey Ewángelij ſłyſzeliśmy, że JEZUS wygániał z Kośćiołá przedáiących y kupuiących: y teraz cále Domy iego Swięte, częſto właśne targowiſká. S. Edwárdowi Angielſkiemu Krolowi pod czás Mſzy S. w Kośćiele nabożnemu, ſam Chryſtus z Przenayświętſzey Hostyi widomie błogoſłáwił. Oſobliwa łáſká Páná Bogá náſzego, wielka ćierpliwość y łáſkáwość, że iákiemu tákiemu w Kośćiele beśpiecznemu, nie nabożnemu z Przenayświętſzey Hostyi niepogroźi. S. Cypryan powiáda: że ná beśpieczną niegdy w Kośćie- *Serm. 5. de Lapis.*
 le

le Niewiáſtę, ogień z Cyborium gdźie Nayśw. SAKRAMENT chowáno, wybuchnął, Znáć po dźiś dźień w Chełmnie w Prusiech w Kośćiele náſzym ná łáwce uderzenie pochodnią, Błogoſłáwionego Janá Lebedábá Fránćiſzkáná tám leżącego, z ktorą go zwyczáynie máluią: tą pochodnią uderzył w łáwkę gdy ludźie w Kośćiele gadáli, przed obecnym w Nayświętſzym SAKRAMENCIE Bogiem. Swięty Chryzoſtom powiáda że práwie diaboł był opętał ná ow czás żydow owych, ktorzy z obnáżonego náśmiewáli ſię JEZUSA u pręgierzá: *manifeſtum eſt diabolum fuiſſe, qui in omnibus tunc graſſabatur.* Gorśi od bieſá niedyſkretni niektorzy ná Nayświętſzy SAKRAMENT Kátolicy. Częſto przy exorcyzmách, pytáni diabli przećiwni Honorowi Nayświętſzego SAKRAMENTU, ieżeliby zá ich poduſzczeniem ták bezbożnie obchodźili ſię ludźie, y nie poludzku z JEZUSEM Eucháryſtycznym! wyznawáli wgłos że nie; y owſzem ſámi częſtokroć brzydząc ſię tą niezbożnośćią, y nieuſzánowániem Nayśw. SAKRAMENTU, trapili tym bárdziey zá to opętánych. A krotko rzekſzy, beśpiecznie z S.

Ex relatis.

Hie-

Hieronimem mowić mogę: *polluimus panem idest Corpus Christi, quando indignè accedimus ad altare:* profanuiemy, szpećiemy Chleb ten Anjelski, dyzgustuiemy JEZUSA Eucharystycznego kiedy niegodnie do niego przystępuiemy: Y dáley mowi; *opera peccatorum despiciunt Mensam Dei:* grzechy ludzkie, złe ákcye bezbożne uczynki despektuią Stoł BOGA SAKRAMENTALNEGO. Przypátrzćiesz się Kátolicy obnáżonemu u pręgierzá JEZUSOWI, á ná tym Ołtarzu, przymiotámi chlebá pokrytemu, y iákie ubiczowánie było iego, ábyśćie ná przyszłą wiedźieli pássyą, pomyślćie: á ia kończę. *In Malach. c. 1.*

Dwudźiestego śiodmego dniá tego Mieśiącá Cal. 6. m. o S. Ruperćie Biskupie Vargionum pisze, że w sám dźień Wielkonocny, po odpráwioney ná Mszy S. Kommunij, w białe száty przybráni Aniołowie, śpiewáli Alleluia. Godniż my po nászych Kommuniách podobne słyszeć kánty! koncerty? Swięta Mechtyłdá záwsze od mięsá y winá wstrzemiezliwa kilká dni przed káżdą Kommunią, pośćiłá o chlebie y wodźie: więc iey też w chorobie (iák y S. Kostce) Nayświętszy SAKRAMENT przynieśli A-

nie-

nieli. Zárłocy, pijacy, ile po Kommuniách SS. godniż tego? Weyrzyimyż y ná obnáżonego u pręgierzá JEZUSA, á w Nayświętszym SAKRAMENCIE reprezentuymy go sobie: ktoż go obnáżył? wzięta ná Chrzćie świętym niewinnośći sukienká utrácona. U Persow práwo było, że ktokolwiekby ná nágiego człowieká weyrzał był ná gárle karány. Ah iákaż mię kárá czeka, żem ták obnáżonego Zbáwićielá, ná prospekćie rynku Ierozolimskiego stáwił! iákie y tych czeka karánie? ktorzy po Kośćiołách przed Nayświętszym SAKRAMENTEM, ćiáłem, oczyma lubieżnemi, świecą. Obnáżony u pręgierzá JEZUS, á my się z grzechámi przy spowiedźiách kryiemy, y ták do S. idźiemy Kommunij. Xiądz Ferdynánd Lomes Jezuitá gdy umierał, widźiał ieden pobożny Dominikan z Kollegium ku wschodowi podnoszący się obłok: *Nubes lucida orientē versùs ascendebat.* W Kośćiele Ierozolimskim kiedy się chwałá Boska záczynáłá przy iego dedykácyi, mgłá iákaś okryłá *Sancta Sanctorum*, iż ludźie ledwie widźieć y sámi śiebie mogli. Podobną niby zasłonę, podobny obłok widźisz kiedy Euchárystyczny JEZUS? gdy do niego przystępu-

Alex. ab Alex. lib. 2. c. 25.

Laur. Poët. diehodierna

2. Paralip. c. 7.

ſtępuiemy, wzdychánia ſerdecznych áffektow náſzych, nabożnych modlitw *oratio ſicut incenſum; obumbrat* że iegoż *nubes lucida?* Gdy ſię ná iednego Syná Oćiec ſkárżył, że nie iákiey Láidźie Amázyi, ſwoie drogie dárował ſzáty: (wiele podobnych uſłyſzał by querel teraz ná młodych dyſzy ſzábelká, kontuśik, kśiążeczká czáſem y álwar, czerwony złoty ieden y drugi, Oycu Mátce wźięty, ná ſwywolą, dla kompániy złey, w zaſtáwie) on náto odpowiedźiał: *amor veſtē non habet*: Pánie Oycze miłość to ſpráwiłá, wſzákże y oná ſámá nága, bez żadney odźieży zoſtáie. Y mego JEZUSA miłość obnáżyłá u pręgierzá. Więc przez tę miłość proſzę ćię Pánie, okryi łáſką twoią odárte z niewinnośći, inne z poczćiwośći, (innych z fortuny, z dobrego Imienia) duſze, ćiáłem tylko pokryte; day káżdemu z nas *veſtem nuptialem*: ſzátę godową: żebyśmy godni byli uśieść u Stołu twoiego: *ad cænam Agni providi.* A teraz w tymże Báránku, *Laudetur Sanctiſſimũ SACRAMENTUM, Amen.*

KAZANIE IV.

Dnia 24 Marca.

Ná Dyſcyplinie czwartego Czwártku.

Rurſus Crucifigentes Filium DEI &c.
Et ecce vidi in Throno Agnum ſtantē &c.

CZwarty raz w Kwádrágezymie, przed czwártą Niedźielą, we czwartek przy czwarteyDyſcyplinie ſtánąwſzy ná tey Ambonie, nie tylko czterech Ewángeliſtow Ewángelią, cztery Obrády Kośćielne, to ieſt *Concilia, Nicænum, Conſtantinopolitanum, Epheſinum, Calcedonenſe*, iák cztery Ewángelie, nie raz tu ták rozumiem wſpominàiącey; ále też ná cztery częśći świátá ſłáwnemi głośney Káznodźieiámi (*à ſolis ortu usq; ad occaſum laudabile Nomen JESU*) Czwarty raz mowię ſtánąwſzy tu, czwarty raz cytowáne reduplikuię Themá: *Rursus crucifigentes Filium DEI &c.* y S. Dámiáná zdánie, dla czwartey w Alfábećie, á pierwſzey Imienia iego litery D. *Qui Dominicum Corpus, pollutîs manibùs tractare &c.* dla tego mowię czwarty raz powtárzam y Thema, y zdánie S. Dámiáná; áby iák czterem Ewángeliſtom, iák czterem Conciliom pomie-

nionym, według decyzyi S. Grzegorzá Wielkiego, honor y wiárá, od wszystkich dána byłá (*quatuor Concilijs tanquam quatuor Evangelijs honorem esse voluit*), ták y moiá propozycya, zá czwartym áby rázem, u was NN. wálor y prawdę swoię mieć mogłá. Zá nim iednák do teyże iuż wam dobrze wiádomey przystąpię propozycyi, z okázyi, czyli z okoliczności liczby, *quatuor*, y teraz ná Zegárze godźiny czwartey, nád wászemi kwádránsámi, kwáterámi, kwádrámi, czterech Krolow Xiążkámi, kwartámi, kwáterkámi, áby w przod westchnąć muszę. O kwádránse godźin nászych! iák wy często ná prożnowániu, ná swywoli, cáłe dni, á zátym trawićie látá y żyćie: *Singulos dies singulas vitas puta*, lekce czás ważącemu Lukullowi Rzymiáninowi, powiedźiał Seneká. S. Symforyánowi rodzona Mátká, gdy szedł ná śmierć, powiedźiáłá: *horæ unius negotium, est æternitas. Cal: b. m. 22. Aug:* O! wymyślne po wászych ogrodach kwátery! w ktorych się nie raz iák Theseus w Lábiryńcie wikłećie swywolnie, iák wam często nieskończone w Chwale wieczności psuią peryferye! Zártował

Breo: Rom:

tował ktoś z prácuiącego Ogrodniká; y do wyrobionych nowo kwáter, kwiát rzucił Poetycki: nie uydźiesz Ogrodniku ćiężkiey u mnie winy; Kwátery ſtáre pſuieſz,á trawiſz godźiny. Ach! żale, nie żárty! częſto kwátery zgubá, nie tylko godźiny, ále wieku cáłego ſzkodá: *quam facili caſu, tempus & hora perit.* O kwádry, loſy, á ráczey koſtek, gry zákazáney! przy ktorych nie raz (y tu w Wárſzáwie przed kilką lat) w kwadry truny, trupokupczyna, ktorey ſame kośći, Smierć, rzuca. O! Xiążki *quatuor Regum*, po wáſzemu kárty! iák wy y ſzkolnym okupácyom wiele przeſzkádzaćie, czás do náuki niektorym zábieraćie! o kwarty,kwáterki, iák częſto gárcámi iákby w beczki obżártuchow, pijánic gárłá zlewaćie ſię! nie utrzyma drugich y piątek Kwádragezymy. Już tedy do moiey czwarty raz przyſtępuię Propozycyi. Powtorna Pánά JEZUSA męká, w Nay-
Baroni. An:449 świętſzym SAKRAMENCIE. Gdy Leo Pápież nápiſał liſt przećiw niezbożnemu Neſtoryuſzowi y Eutycheſowi, położył go ná Grobie S. Piotrá Apoſtołá w Rzymie, y rzekł: Ty ktoremu Chryſtus tę Stolicę y Kośćioł ſwoy od-
dał,

dał, popraw, ieżelim co iáko człowiek nie ostrożnie napiſał; Więc czwartego dniá pokázał mu ſię S. Piotr mowiąc: czytáłem y popráwiłem. Czwarty raz słyſzyćie tęż ſamę NN. propozycą, wolno, ile do kogo należy, poprá-wić co ſię nie zda, y publicznie: á Tobie naypierwey Goſpodárzu mieyſcá tego, Chryſtuſow Káznodźieio Janie S. y pálcem wytchnąć wolno; co nie oſtrożnie wymowię: gdy ná Eucháryſtycznego JEZUSA ięzykiem, iák pálcem ſkaże: *Ecce Agnus ſtans tanquam occiſus.* Przy dźiſieyſzych Nieſzporach, Uroczyſtośći twoiey Zwiáſtowánia Nayśw: MARYA Pánno, ták chwalebney y weſołey Taiemnice; że nie wſpomnię, wybaczyſz: bo *in compendio* boleśći twoich, iák zámyśliłem, będźie tego czas. Atoli áby po Anielſku według zwyczáiu S. Dominiká y S. Wincentego Ferreryuſzá ná Kázániu, pozdráwiam Cię: *Ave MARIA*, y S. Elżbiety Mátki Janá Chrzćićielá słáwię słowy, *benedicta tu in mulieribus*: y z Kośćiołem S. proſzę; *ora pro nobis peccatoribus nunc*; áby mowá moiá, ná záwſze wſzyſtkim nam byłá ná zbáwienie; á teraz ná wychwalenie Nayświętſzego SAKRAMENTU. Ro-

ROzumiem tedy według dźiś tygodniowey perſwázyi moiey, iż ieżeli nie wſzyſcy (ále wątpię) to przynâymniey niektorzy przypátrzyliśćie ſię biczowániu y plágom obnáżonego przy ſłupie JEZUSA; co kto okiem duchownym áby doyzrzał, co kto o ták ćiężkim kátowániu áby pomyślił, myśl o tym y dáley, y záwſze pámiętay. Ja weyrzawſzy ná zránionego od głowy áż do ſtop, ſkátowánego, pooránego, krwią zpluſzczonego JEZUSA, ſłowy Lupuſá Biſkupá, ktoremi niegdy Attylę, Tyránná witáł, wołam (proſzę záwołać zemną, czyiá pobożna łáſkáwość) *Salve flagellum DEI!* witay biczu Boży. Ták álbowiem ubiczowány Pan JEZUS, że ſię z ubiczowániem iego żadne pręgierze, biczowánia, chłoſty, dyſcypliny porownáć nie mogą. S. Jádwigá częſto ſłużącym ſwoim, biczowáć ſię rozkázowáłá. Rádźiwił z Książąt Polſkich ſławny Peregrynánt, bez wſzelákiey dyſkrecyi, y folgi nád ſobą, biczowáć ſię tákże nie raz ſwoim kázał ſłużącym: (teraz przykro, kiedy y zá pokutę pięć ábo ſiedm rázy, uderzyć ſię dyſcypliną káże Spowiednik) Był ieden táki w Czyſcu ducho-

wny,

wny, ktory że záżywotá dyſcypliny nie zwykł był czynić, każdy Diábeł co ich było w czyſcu, po iedney mu pladze zádał, y ſamym S. Męczennikom (według zdánia pewnego Káznodźiei w ſwoich Homiliách) zádáne nayćiężſze flágellácye y kátowánia, w kompárácyą z flágellácyą JEZUSOWĄ, nie idą. O.X. Jánie Brebeuf Jezuićie czytam, że go w nowey Fráncyi ták kátowáno: odćięto ręce y nogi, uſtá kámieńmi ſtłuczono, ięzyk pálono, powrozem w ſmole zmáczánym zápalonym opáſano; wárgi rozdárto, nos urznięto, wrzącą wodą zláno, ſkorę z głowy zdárto, ćiáło od kośći odbito, pierśi rozćięto, y ſerce okrutnicy rozdárſzy między ſię, pożárli. Y to bez podobieńſtwá do flágellácyi y kátowánia JEZUSA moiego. S. Mágdálená *de Pazis* ſześćdźieſiąt wybránych mocnych żołdákow ráchuie, ktorzy biczuiąc JEZUSA zmordowáli ſię B. Nonnus powiáda, iż rzemieniámi, powrozámi, z ćiernia rozgámi, żyłámi wołowemi, oſtrożkámi, y łáńcuchámi ſieczony. *Landurphus* świadczy: że 15790 plag dano JEZUSOWI. *Lancpergius* piſze iż dwákroć trzydźieśći

Laur. Poet. 16 Mar.

śći tyśięcy kropel krwi, z Niego wyláno, ták srodze śieczono, iż y ná pádáiące sztukámi ćiáło nic nie uważáiąc, bito áż do kośći: á iák długo, trudno wypowiedźieć, trudno śię y domyślić! bo są niektorzy, ktorzy twierdzą że dwá rázy był biczowány, y że przez dwie godźiny tá kátownia trwáłá, powiádáią. Ale ná coż czynić te reprezentácye? kto tám z was Kátolicy bliższy Káplicy Nayś: SAKRAMENTU przynieś mi ná Ambonę przywiązánego támże u słupá JEZUSA, ábo mnie zniść po Niego pozwolćie, y co was tu iest w kápach, pobożni nád JEZUSEM kompácyenći, podayćie áby dyscypliny wásze, ieżeli ná doręczu ostrych biczow, łáńcuszkow, ćiernia, powrozow nie máćie; á ia (gdyby można y wsámey rzeczy) niech śię stánę Włádysłáwem Gielnowczykiem, niegdy Miástá Záłuskich Gielnowá Obywátelem (Rzeczypospolitey zásłużonych, ábo z ich ludźi wielce pobożnych znaydźiesz) Niech śię mowię stánę Włádysłáwem Gielnowczykiem, Wárszáwskim niegdy Káznodźieią Bernárdynem, y podnioższy śię (iák on kiedyś káżąc o męce Páńskiey osobliwie o ubi-

czo-

czowániu JEZUSA) nád tę Ambonę, gdyby nád Kośćioł! wźiąwszy w iednę rękę tegoż przy słupie JEZUSA, á w drugą ukrwáwione dyscypliny, rzewliwym y serdecznym głosem, niech wołam ná cáłą Wárszáwę, o! JEZU! o JEZU! o JEZU moy naymilszy! áby wam táż samá reprezentácya zá naylepsze y dostáteczne o ubiczowániu JEZVSA stánęłá Kazánie. A wiećiesz Kátolicy, zá co ták strásznie ubiczowány, wychłostány po cáłym ćiele Chrystus? zá násze delicye, zá násze lubieżnośći, zá grzechy ćielesne; mowi S. nász Bonáwenturá: *Flagellatus fuit ad satisfactionem pro delicijs & lascivia.* Pewny godny męki JEZVSOWEY Kontemplátor, uważáiąc te słowá Psalmisty Páńskiego oChrystusie, *fui flagellatus tota die&c.* tę czyni reflexyą: znáć, że tám luzowáli się oprawcy, iedni od poránku, drudzy od południá, inni ku wieczorowi Chrystusa bili: á że przez poránek rozumie się wiek młody, przez południe wiek męski, wiek śrzedni, przez wieczor wiek stáry, wiek doyzrzáły; więc tu znáć Chrystus, zá grzechy ćielesne tego wieku troiákiego odpowiádał: *fui flagellatus tota die:* że *Psalmo 72.*
K zás

záś wyráźnie z przydátkiem tego Psálmisty tu-
Ibidem dźiesz wspomina biczowánie zÿránne, *& castigatio mea in matutinis*: toć znáć przez to znáć dáie, że go wiek zárány, wiek młody, przez ćielesne biczował grzechy, *castigatio mea in matutinis*. luboć temi czásy *etiam nives ardent*; á iák pospolićie mawiamy, y w stárym piecu bies pali.

Weyrzyimyż iuż ná Euchárystycznego Páná JEZVSA, tuż przy ubiczowániu swoim, swoie *Cænaculum*, *Ciborium*, á iák tu powiedźiáłem, swoie więźienie máiącego, y gdy uwáżam, nie bez rácyi Stefan Wierzbowski Biskup Poznánski (iák wiećie) Bráctwo Nayświętszego SAKRAMENTU tu fundował; á kto inszy to więźienie Iego, przy ubiczowániu lokował: bo y Chrystus wywiedźiony z więźienia Jerozolim-
Math: 27. skiego w prędce ubiczowány: *mane facto, apprehendit Pilatus IESUM & flagellavit*: y z tego tu więźienia Euchárystyczny często wystáwiony czegoż nie ćierpi? zá rozgi wierzbowe, ćierniowe, lub insze poćiski, dokuczáią Mu grzechy násze: *quotidianis criminibus DEUM (præsertim in Eucharistia denuò) flagellamus*,

mowi

mowi S. Augustyn. Nieludzkość y wielką á prawie diabelską złość przyznáią niektorzy tym, ktorzy Chrystusá biczowali; tu czásem z Eucharystycznym ledwo iednego ludzkiego, ábo w tey po ściánach áppárencyi Káplice Nayświętszego SAKRAMENTU widźieć poludzku obchodzącego się Kátoliká. Dwie godźiny, á iák inśi powiádáią; że czásu niewiedzą, iák długo sieczony u pręgierzá Pan JEZUS: krotkie Nábożeństwá násze, prętkie po Kommuniach expedycye, o iák długo męczą JEZUSA! S. Augustyn zá czásow swoich w Afryce gánił publicznie tych, ktorzy przed skończeniem Mszy S. odchodźili, y ná iey długość nárzekáli: iákoż notuie Bároniusz, że zá nálegániem niektorych z Pánow, z Monárchow, po iednym tylko wierszu y *Gloria Patri* z Psálmu, przy każdym Introićie, Kośćioł zostáwił, cáłe przed tym odmawiáiąc, ábo śpiewáiąc Psálmy. Łokietkowe nábożeństwá, kwádránsowa dewocya, dla teskniących sobie w Kośćiele, cáłodźienna Chrystusá flágellácya: *fui flagellatus tota die.* Adam Sędźiwoiá z Czárnkowá Czárnkowski, Woiewodá Łęczycki, Generał Wielkopolski, *ad Annū 418.*

Stároſtá Pyſdrſki &c. ná Seymy publiczne, lub też y prywatne choć bárdzo ſpieſzne obrády wyieżdzáiąc, ile z Poznánia, wſtępował záwſze do Kośćiołá Bożego Ciáłá, gdźie przy Mſzy S. y ſam podrożne przydłużſze odmáwiał modlitwy, y Kápłáńſkie brał błogosłáwieńſtwo; á nigdy ſobie w tym nie przykrzył, czáſu mu nie ubywáło; y záwſze chwalebnie co zámyślał, dokázał. Poznáńſká Hiſtorya piſze, że wykrádźione owe trzy S. Hoſtye, w piwnicy ćiemney ná przygotowánym do tego położywſzy ſtole żydźi, náprzod Ie nieznácznie bluźnieć poczęli, potym zdeptawſzy ſproſnemi nogámi, ſzpetnemi ſkálawſzy plwoćinami, oſtremi nożámi święte zránili Ciáło, zdárli SS. kſztáłtow ná Nim ſzátę. *Miech: Bielſc:* W Roku 1407. 27 dniá tego Mieſiącá w Krákowie, Kátolickie dźiećię zkłowſzy żydźi, krwią ſię iego mázáli: Dniá dźiśieyſzego piſze *Cal: bon: mor:* o Szymonie dźiećięćiu 29 mieśięcy máiącym, że w Trydenćie od żydow nożyczkámi porznięty, igłámi, ſzydłámi ſkłoty, zrániony. Tylko námieniłá Poznáńſká Hiſtoryá, co w Nayświętſzym SAKRAMENCIE Chryſtus od żydow u

ćier-

ućierpiał: ktoż wypowie co ćierpi y teraz od wielu Kátolikow, á codźień? *quotidianîs criminibûs Dominum in Eucharistia denuò flagellamus*: S. Wicterpus Biskup pokázawszy się po śmierći S. Herkuli Pánnie, pokázał iey y Chrystusá ubiczowánego: przelękłá się S. Pánienká, y wołáć poczęłá, *& quis denuo flagellavit Christum meum?* á ktoż to znowu ták srodze ubiczował mego JEZUSA? odpowiedźiał S. Biskup; *sic Eum laniari à tractantibus & sumentibus indignè Eucharistiam*; ták Go katuią, ták Go biczuią, ktorzy niegodnie Ciáło Iego w Nayśw: SAKRAMENCIE przyimuią. Bo zdárszy przy obnáżeniu Ciáłá JEZUSOWEGO Sukience, zdárta skorá, odbite ná JEZUSIE przy pręgierzu y Ciáło. Ksztáłty Euchárystyczne iák iákie sukienki á prawdźiwe włásne JEZUSA Ciáło, ile rázy zdárte, poszárpáne! żáli się osobliwszy męki JEZUSOWEY kontemplátor S. Bonáwentura, á znim pewny Ascetа: *Ah anima flagellatoribus Christi crudelior, quæ sciens quòd in Passione impÿ fecêre milites, attentare non erubescas, ut magis lascivâ molliq; vita Christum (in Eucharistia iterum) lanies, quàm*

quàm tortores lacerarunt flagellis! Ah Duszo Chrześćiańska, sroższa nád profosow, Chrystusá biczuiących, ktora wiedząc co przy biczowániu Iego czyniłá Jerozolimá bezbożna, nie wstydźisz się, y owszem śmiesz to czynić, że bárdźiey lubieżnośćią, ćielesnośćią, delikátnym żyćiem twoim Chrystusa w Nayśw: Euchárystyi kátuiesz, ániżeli Go káći owi zránili biczámi, rozgámi! Stárożytnośći dosyć káránia y konfuzyi było ná występnych Krolow y Pánow, że po ich śmierći wyliczywszy Excessá y niecnoty, suknie ich chłostáno y bito: á niesłáwnych niewstydem niewiást kleynoty y száty wieszáno u pręgierzá. (nie wystárczyłby ieden pręgierz náto w Wárszáwie) teraz zás zwyczay w kryż rechtach Zołnierskich y práwo tákie, że zbiegá Zołnierzá, choćby Officierá byle złodźieiá (według owego Axioma *Nobilis fur suspendatur*) obraz ná szubienicy wieszáią: często zás teraz *Sacrilegia minuta puniuntur*, *magna in triumphis feruntur*: y niedźiw bo powiádaią niektorzy że práwá ile Polskie, iáko páięczyná, bąk się przebiie, á ná muchę winá. Aleć moy JEZUS, Pan nád Pány, Krol nád Krolmi, w

nay-

naymnieyszym nie przewiniony występku á wcále nie winny, nie tylko z sukienki własney sromotnie odárty, ále y z Ciáłá práwie zdárty áż do kośći.

Jákob Pátryárchá widząc ukochánego swego Syná Jozefá sukienkę, tylko podártą w cudzey zbroczoną, á rozumieiąc że w iegoż sámego krwi, ile rázy ią obaczył, łzámi się zálawszy, cáłował lámentuiąc: *tunica Filij mei est*: mego to Jozefká sukienká. Hugo Kárdynał przez tę sukienkę Ciáło JEZUSA Chrystusa Syná Boskiego rozumie: *humanitas Christi, tunica Filij DEI est*. A u wieluż w obserwáncyi iák Jozefowa u Jákobá? w Rzymie inskrypcya Krzyżowa, ktora byłá nád Głową JEZUSA; Kolumná przy ktorey był biczowány, włocznia ktorą był przebity; w Turynie, Prześćierádło ktorym uwiniony w Grobie; á drugie ktorym był odźiány w żłobie, w Assyżu w Klásztorze Fránćiszkáńskim, w Páryżu Ciernie, ktorym był koronowány; w Wenecyi *spongia* to iest gąbká, ktorą Mu wino z żołćią podáwáno, ná Krzyżu do pićia, w Medyolánie cáły goźdź, á w Krákowie znáczny káwał z owych ktorymi Gen. 37

był

był przybity do Krzyżá, iákieyże nie máią obſerwáncyi? Sukienká Syná Boſkiego *Tunica Filij DEI*, Ciáło JEZUSOWE, czegoż nie ćierpi! zámiaſt ſwoiego poſzánowánia, kto ſię wzruſzy ſerdecznym żalem, widząc tu co dźień przy pręgierzu JEZUSA? kto zápłácze, ſłyſząc, czytáiąc, iák powtornie w Nayśw: SAKRAMENCIE ná rożnych mieyſcach ſieczony, ſkátowány, ubiczowány? *qui tunc à Iudæis cæsus, nunc etiam peccatîs Christianorum cæditur.*

V. Beda in Matt. cap: 26. lib: 4. Z Rewelácyi S. Brygitty mamy, że gdy biczowano okrutnie JEZUSA, Rzymiánin niektory, ieden z Dworſkich Piłatá Poncyuſzá, wſzedſzy ná Rátuſz á przypátruiąc ſię iuż práwie nieżywemu JEZUSOWI przy owey kolumnie, rozumiał z weyrzenia że kámienny iáki poſąg ábo czyi ćień, á nie człowiek żyiący w ćiele, więc zawoła ná owych kátow okrutnych z fukiem, czy Go zábić chcećie? á wtym dobywſzy rápierá czyli ſzpady, odćiął od pręgierzá JEZUSA: padł iák ołow ná źiemię JEZUS, nurzaiąc ſię we krwi właſney; y łzy krwáwe czyli krople w oczach Iego ſtánęły.

Anno 1531. W Gábennie Mieśćie iáko Piſze X. Kwiátkiewicz Iezuita,

zuita, doradźił pewny Zwiglianin Heretyk Mágiſtrátowi, áby ná portátylu, ná ktorym przy Mſzy S. Ciáło y Krew JEZUSOWA byłá, głowy Kátolikom ućináno ; áleć on naypierwſzy ſkutek rády ſwoiey ná ſobie doznał, bo iemu naypierwey głowę ná tymże Portátelu ućięto. Godnyś pámięći lubo z Imienia nieznáiomy Rzymiáninie, ktoryś przećię áby nátymże mieyſcu gdźie Ciáło JEZVSOWE ſieczone, gdźie krew wylána, głowie iego położyć ſię (luboć z wielkim bolem) dał ſpoſob, łzy czyli krople krwáwe w Oczach JEZVSA moiego, te mię nie ćieſzą. Sam pewnie nád Ciáłem ſwoim zránionym iák Iakob nád ſuknią Iozefá ubolewał, *tunica Filij DEI eſt.* Według Hiſtorykow Polſkich, w Chwaſtowie Miáſteczku Polſkim w Roku 1648, gdy Xiądz śpiewał te ſłowá: *Salvum fac populum &c.* trzymáiąc Nayś: SAKRAMENT z puſzką ołtárzową, dźiećinnym głoſem że płákał Euchárystyczny Chryſtus, ſłycháć było. Co Dawid w Pſalmie 41 mowi: że mu z płáczem káwałek chlebá źieść czáſem przyſzło: *fuerunt mihi lachrimæ meæ panes die ac nocte*; to teraz ledwie że nie wkażdey S. Ho-

styi z tego Anielſkiego Chlebá, ten płáczliwy dla grzechow náſzych ile ćieleſnych, iák dla biczow przy pręgierzu, ſłyſzeć głos, *lachrimæ meæ panes die, ac nocte.* Zali ſię Grodeccius ná Wrzeſzczowſkiego Szláchćicá Polſkiego, ktory w przeſzły Wtorek to ieſt dniá 22 Márcá w Roku 1656, świętokrádzką rękę śmiał podnieść ze Szwedámi, ná Obraz Nayś: MARYI Pánny, ná Iaſney Gorze Częſtochowſkiey. Wołáć by, wrzeſzczeć by, ná tych nie raz, drugi, trzeći, czwarty, ále y codźień potrzebá, ktorzy świętokrádzkie uſtá otwieráią, *pollutas manus* podnoſzą, ná Eucháryſtycznego JEZVSA, iák by ſię właśnie ręką porywáli; słowy pomienionego Wikterpá Biſkupámowię: *Sic laniatur Christus à tractantibus & ſumentibus indignè Euchariſtiam.* Już tedy daymy odpocząć JEZVSOWI, choć ći ná źiemi w właſney krwi, leżącemu: odpocząwſzy ſobie, znowu Krzyż dźwigáć muśi ná gorę Kálwáryą. Kto łáſkaw NN. podzćie zá Nim iáką drogę, z iáką tám ápparencyą y áſſyſtencyą poydźie, przypátrzćie ſię: wątpię żeby ztáką, z iáką w przeſzły Poniedźiáłek w Roku 543 prowádzony do Niebá, S. Benedykt w

In Gi- antho g Macbi:

bo-

bogáty płaſzcz przybrány, między wielu lámpámi, pochodniámi, przy áſſyſtencyi ſamego BOGA, z tym háſſem czyli głoſem : *hæc via eſt, quâ dilectus Domini Benedictus aſcendit*. Wy mowię Kátolicy podroży JEZUSOWEY ná Kálwáryą przypátrzćie ſię choć w domu (życzę ſłowy Xiędzá Antoniego Rubiná Jezuity, iák on ſobie życzył: *det vobis Dominus IESUS ſua ſequi veſtigia*) á ia kończę. *Brev: Romä:*

Seráficka Pánná S. Tereſſa ſama o ſobie świadczy że ią nie co inſzego od áffektow y przyiáźni niektorey świátowey lubo przyſtoyney, ktorymi ſię byłá nieco uplątáłá oderwáło; tylko ſtáwiona iey przed oczy poſtáć do kolumny przywiązánego y ubiczowánego JEZUSA. Weśćie Go z tąd z Káplice Nayś: SAKRAMENTU Kátolicy, ábo z pod tey z tego kątá káplice (ach pokątne y w Kośćiele rozmowki? hipokryzyą pokryte nábożeńſtwá widźi BOG ſercá wáſze; ákcye wáſze by nayſkrytſze) zánieśćie do domow wáſzych, niech ſtoi przed oczyma do pręgierzá przywiązány, kiedy wy więzow Małżeńſkich nie dotrzymuiećie, Práwá Boſkie, propozytá poprzyśiężone, *Apud Ryber. l.1.c.1.* *Ibidem Capella Flagell: Xti in Angulo Eccleſiæ*

ktorymiśćie śię obowiązáli rwiećie, tárgaćie, w nie potrzebnych wikłaćie śię áffekach, mánelkámi, łáńcuſzkámi, obrączkámi: *Signum funiculus, ſignatum Rahab meretrix.* W żywoćie S. Iuliánny Pánny czytam iż w więźieniu będąc gdy ią diabeł w poſtáći Anioła ná złe popudzał, fomentował, opádły z niey więzy; ktorymi przywiązawſzy diabłá do ſłupá ubiczowáłá. Podſzczuwáczow wáſzych domowych, to ieſt ćiáło, złe námiętnośći, páſſye, nałogi, (o ktorych w dźiśieyſzey Homilij S. Ambroży mowi: *Caro noſtra diverſarum cupiditatum immodicîs æſtuat illecebris*) gdyby y tych ktorzy was do złego, ná ſwywolą, ná roſpuſtę, ná wielką obrázę Páná BOGA od Nabożeńſtwá, od świątobliwych zámyſłow odwodzą, wiążćie, krępuyćie, do pręgierzá JEZUSOWEGO przywięzuyćie, nie mieyćie politowánia nád niemi, niefolguyćie im: żeby y was dla nich ſam BOG nie kárał: Bądźćie nád niemi y ſami nád ſobą, iáko Attyla Rzymowi; *flagellum DEI.* A ieżeli y to mniey kto ápprehenduie; proſzę iákom nápierwſzym upraſzał Kázániu zá miaſt lampy pochodni, zápalćie

Lib: 4. in Luc: cap: 4. circa fidem.

ćie ferca wáfze dla appárencyi *ſuſpendatis corda veſtra loco lampadum*: Stáwiam wam w oczách S. Bernárdá z Nayświęt: SAKRAMENTEM. Oślep lećiał ná piekielną przepáść Gwilhelm Xiążę Akwitánij, Pan iák niepomiárkowány, roſpuſtny, ták niewypowiedźiánie okrutny. Ná żadne perſwázye, ná żadne káry Kośćielne nie reſpektował, ślepe Xiążę y Wodz ślepych. Záſzedł drogę roſpuſtnemu Tyránnowi Bernard Swięty, Ciáło JEZUSOWE pokaże: pátrz (rzecze) ná BOGA, ieżeli niechceſz ná ludzi! oto BOG twoy, Pan twoy, Sędźia twoy; ſpoyrzał ná Hoſtyą ſproſny okrutnik, obaczył ſię y poprawił; y táki ſpoſob pokuty upátrzył, ná iáki do tych czas weſołe pátrzy Niebo, y nápátrzyć ſię nie może. Spoyrzyiże ktoś drugi Gwilhelm ná Tego Euchárysſtycznego JEZUSA, obacz, że to Pan twoy, Sędźia twoy, ktory dla ćiebie y przez ciebie znowu ćierpi: *Ecce Agnus ſtans tanquam occiſus*. Prezentuię go y z Piłátem: *Ecce Homo*: oto Człowiek, dla ćiebie niegdy u Pręgierza, znowu przez ćiebie w Nayś: SAKRAMENCIE ubiczowány, ſkátowány; á obacz ſię, á popraw ſię kátoliku. Słuchay pobo-

żny ále y żáłoſny, iáſnego rownie z Gwiazdámi zdánia *Didaci Stellæ: Si Chriſtus tam graviter flagellatus eſt innocens pro peccatis alienis, quàm graviter putas noxios, niſi ſe correxerint, eſſe flagellandos pro peccatis propriјs.* Dźień iutrzeyſzy, dźień właśnie męki JEZUSOWEY y śmierći, bo dwudźieſtego piątego dniá Márcá zá nas ćierpiał. Gdy o piątym zámyśláć będę ná przyſzły Czwartek Kazániu, prędzeybym ſobie życzył śmierći, iák ieſzcze o powtorney JEZUSOWEY w Nayświęt: SAKRAMENCIE usłyſzeć męce przeto ná tym ćzwartym Kazániu, ná cztery miáſtá tego rogi, zámiaſt owych tryumfálnych Koloſſow Boleſłáwá Chrobrego, Krzywouſtá, Stefáná Bátorego, ná Kolumnie ubiczowánego JEZUSA piſze: *non plus ultra, non plus flagella!* ábo z Swiętą Kátárzyną Seneńſką, *non amplius Domine peccatum, non amplius.* A wy N. N. mowćie, y piśćie po domach wáſzych, *Laudetur Sanctiſſimum SACRAMENTUM*, Amen.

KAZA-

KAZANIE V.

Ná Diſcyplinie Piątego Czwartku.

Rurſus Crucifigentes Filium DEI &c.

Et Ecce vidi in Throno Agnum &c.

Dnia 21. Márcá

ZAwiodłem ſię ná zdániu moim y mniemániu! niemiałem iuż, iákoż ſobie y nie życzyłem(bo wprzod śmierći) widźieć ná Krzyżu powtorną mękę JEZUSA moiego w Nayśw: SAKRAMENCIE; áż widzę ieſzcze przed czáſem *primam Aprilis*, dla mnie. Ták to zwyczánie y w inſzych bywa okolicznośćiách *homo proponit, DEUS diſponit, ſpes alit & fallit*. Niedźielá przeſzła: *Dominica lætare* názwána, ćieſzyłá mię w zámyſłach moich (ćieſzyłá inſzych że iuż połpoſtu minęło, iuż ſię przeważył; luboć go pewnie większa połowá Wárſzáwy nie zna, ták *in quantitate* iák *in qualitate* áż oto náſtępująca *Dominica Paſſionis*, Krzyż, y ieſzcze ſtráſznieyſzą nád inſzą Mękę JEZUSA prezentuie *Vexilla Regis prodeunt, fulget Crucis myſterium*. Dźień jutrzeyſzy *1ma Aprilis* u dawnych Polákow przez lat 415 dźień świętny Merkuryuſzá,

ryuſzá, im kto więcey nákłámał, ná zwodźił nie oſtrożnych, tym więcey bożká uſzánował. Pierwſzego dniá Kwietniá urodźił ſię Syn Władyſłáwowi IV. Krolowi Polſkiemu; weſtchnął ná nowinę, boię ſię ſtráſzney od Syná *primam Aprilis*. Rodźićielſkich nádźiei nie záwiedźieſz prorokiem boiáźń byłá, rozdráżnił tylko Oycowſkie y publiczne nádźieie Syn Władyſłáwow Zygmunt, po krotkim żyćiu tym żáłośniey umárł, im do chwały obiecował więcey; *magna ſpes & iam gloria.* Nárzekáłá wielkim płáczem Polſká ná *1mam Aprilis*, ktora w Roku 1548. dwádźieśćiá ſzeć rázy ſámych Tátárow zwyćięzcy Zygmuntowi IV. dźień oſtátni, y publiczney z nim fortunie przynioſłá. Ia NN. nie poſtrzegłem náſtępuiący dźień *1mam Aprilis*, po piątym tu Kazániu moim, y w tym ſię zdániu y mniemániu moim záwiodłem, że już piąty raz powtorney męki Zbáwićielá moiego widźieć w Nayśw: SAKRAMENCIE y wam pokázáć nie miałem. Y Themá piąty raz dźiś założone *Rurſus Crucifigentes &c.* y zdánie S. Dámiáná, by kiedy to dźiś (gdy o Ukrzyżowániu Zbáwićielá moiego nie co mowić

Vaſſomberg. Bielſki lib: 5.

wić chcę) powtorzyć muſzę : *qui Dominicum Corpus pollutîs manibûs tractare (ac polluto ore ſumere) non veretur, crucifigentium Ieſum particeps eſſe convincitur.* Iákoż y słowá dotrzymáć potrzebá, (choć ći nie według umowy Piotrá Twárdowſkiego *Verbum* Szláchćic) gdym ná piąci Kazániach te o ktorey mowię powtorną mękę Zbáwićielá moiego w Nayświętszym SAKRAMENCIE pokazáć obiecał *Ecce in Throno Agnus ſtans tanquam occiſus*. Więc ſię y do piątey w ten piąty Czwartek *feria 5ta* wrácam liczby. Pięć przezroczyſtych kámyczkow w torbeczce ſwoiey *in pera paſtorali* noſił Dawid, ktore pięć liter Imienia JEZUS, (według zdánia wielu, znáczyły, pięćioro chlebá ięczmiennego w przeſzłą niedzielę, ná pięć tyſięcy ludźi wyſtárczáiącego : *de 5. panibus ſaturavit 5. millia hominum*: pięć tákże bochenkow chlebá ná cáły oboz u Abimelechá Kápłáná uproſzonego od Dawidá: *vel 5. panes da mihi*: Chleb Ten Anielſki ná cáły záwſze wyſtárczáiący świát że mi znáczą : *ſumit unus, ſumunt mille; quantum iſti, tantum ille : nec ſumptus conſumitur*: y z ſwoią qwinqwenną że ſię Páweł

Ioan: 6.

1. Reg: cap: 21.

Sequê: Miſſ: in Feſto Corporis Chriſti

2. Cor: 1mo. Apostoł záchwála: *quinquies quadragenas unâ minus accepi*: y *Quinquagesima*, to iest zápustne dni osobliwszym Nábożeństwem do Nay: SAKRAMENTU w Zákonie Soc: JESU y w nászych niektorych Kośćiołách Fránćiszkáńskich uszánowána, w nádgrodę tey ktorą ma pod ow czas Chrystuś zelżywośći, gdy mi przyszłá ná pámięć: y wyliczone chleby, y wspomnione kámyczki, y qwinqwenná Páwłowa, mękę y plagi JEZUSA znáczą mi. Niechże mi się godźi pięćią Ran Jezusowych nápiętnowánego S. O. FRANCISZKA niegodnemu Fránćiszkánowi (choć by też y z pięći zmysłow ktorego, wászych y moich, ná to poruszyć) niech mi się mowię godźi y piąty raz, ná piątey dyscyplinie *feria 5ta*, przed piątą postu Niedźielą, ná pierwszym záłożoną Kazániu popiętnić czyli powtorzyć propozycyą. Powtorna Páná JEZUSA męká w Nayświętszym SAKRAMENCIE.

Xiądz Piotr *Cotonus* Jezuitá záwołány Henryká IV. Krolá Fráncuskiego Káznodźieiá, gdy ná Ambonę przy Krolu wchodźił, sam Krol prowádźił go pod rękę. Dźiś ná Krzyżu nie

ná

ná Kátedrze (luboć y Krzyż zá nayuczeńſze ſtánie nam Akádemie: *in quá pependit Magiſter*) mam cię ſiągáć y wytykáć ięzykiem, iák pálcem, Zbáwićielu moy; więc poday rękę niegodnemu Káznodźiei, ábym Cię tám mową moią doſtał, ktory powiedźiałeś o ſobie: *& Ego ſi exaltatus fuero à terra, omnia traham ad Me Ipſum*: A ieżeli ſłow ſtáwáć nie będźie, niech łez nie zbywa, gdy iák Moyżeſz láſką w opokę, Krzyżem Twoim uderzyſz w kámieniſte ſerce: *fluent perennes lachrimæ, ſi virga pænitentiæ, cordis rigorem conterat.* Piąty ákcent przywroconego głoſu Páwłowi Dyákonowi (iákom w pierwſzym námienił Kázániu) wyrázony w Hymnie, *ut queant laxis &c.* w tey ſyllábie *Sol*: więc też y mnie *ſolve polluti labij reatum S. Ioannes*. Przydłużſze zdami ſię to Kazánie będźie dla tey rácyi, bobym záraz zdiąwſzy z Krzyżá JEZUSA, y pogrzeb Ciáłá Iego Przenayświętſzego, chćiał gdzie złożyć: A tym czáſem *Laudetur Sanctiſſimum SACRAMENTUM.*

Ex officio S. Andr: Apoſt: 30.9br:

Ioā: 12.

ZA nim tedy ſtánę z wámi pod Krzyżem JEZUSA, chćiałbym wiedźieć iáką áſſyſten-

Andri-chom: fol:164

cyą y co widźieliśćie ná Iego processyi z Jerozolimy ná gorę Kálwáryi (od ktorey processyi wszystkie insze w Kośćiele S. wźięli początek). Smiechu godna owá Shyzmátyczká z Ostroga przećiwko Kátolickiey z Záſſáwia ná Ostrog, do Sokalá idącey, processya (luboć się płáczem bo plagámi ćiężkiemi zákończyłá) ktorą Náliwáyko Arcygłowny nieprzyiáćiel Unij y Kośćiołá Łáćińskiego wyprawił: (iákoż Náliwáyko czyli náliigárło coż dobrego inszego wymyślić może?) W tey Processyi większa chorągiew z prześćierádłá, pomnieysze z chłopskich worow wisiáły, zá dyscypliny lisie ogony, zá nábożne śpiewánia ryki y krzyki, iákich po kárczmach opiłe chłopstwo nie czyni. Coż ná Processyi JEZUSOWEY widźieliście? pytam powtornie. Ach Processya processu y długiego wywodu godná, prowádząca JEZUSA z Krzyżem ná Kálwáryą! widźieć tám było owych około JEZUSA gromádnych grubijánow, nie dyskretnych, okrutnych, co raz Go popycháiących, szturkáiących, Zołnierzow, oprawcow, y kátow; owych wspoł z JEZUSEM idących łotrow; gmin ludźi niezliczonych

Swięty Cypryan świádczy że około czterech millionow ludźi było ná ow czás w Jerozolimie, ktorzy śię zeszli byli ná Swiętá Wielkanocne; y ći ledwie nie wszyscy szli w Processyi ná Kálwáryą zá JEZUSEM: *quatuor milliones hominum ob Solennitatem Paschatis tunc Ierosolymam confluere solitorum interfuisse spectaculo.* Z ktorych iedni byli samego pátrzenia dworności uwiedzeni; drudzy przybyli z umysłu; Niektorzy iedni żáłowáli Chrystusa (iáko niektore Niewiásty); drudzy ćieszyli śię y chychotáli; ći gwozdźie, insi drábinę JEZUSOWI prezentowáli. Szedł między niemi JEZUS sam sobie ná sobie Krzyż niosąc (ále nie dla śiebie) *bajulans sibi Crucem*: zwyczay nigdźie niepraktykowány y niesłychány! áby, by naywiększy złoczyńcá szubienicę, miecz, abo pręgierz miał nośić dla śiebie ná plác; łotrow Krzyże niosł kto inszy. Ach żáłosna wielce processya! z okázyi y okoliczności tey processyi przypátrzmy śię y nászym ktore z Nayśw: SAKRAMENTEM osobliwie, odpráwuią śię Nie gánię pobożney (iák rozumiem) inwencyi, strojenia kámienic, okien wászych, ná proces- Ioá: 19.
 sye

ſye Bożego Ciáłá, wypráwiánia Cechow, y inſzych ápparencyi: gánię niektorych ieżeli tákie ſą intencye, iż ie dla tego ſtroią, ſzpálery, kobierce, kunſztowne málowánia wywieſzáią; áby ie świát widźiał, ludźie chwalili, y wiedźieli co kto ma. Tyſiącámi Aſſyſtencyi ná dość boleſney proceſſyi Jezuſowey ná Kálwáryą liczyć było: Więcey w Wárſzáwie po oknach, iák zá Nayśw: SAKRAMENTEM w proceſſyi idących widźieć ludźi. Ia tu dźiś nie będę ná proceſſyi, ále wy ktorzy Eucháryſtycznemu áſſyſtowáć w proceſſyi będźiećie JEZUSOWI, á oſobliwie Przewielebni Kápłáni obaczyćie, czy nie więcey ludźi w łáwkach ſiedźieć álbo ſtáć będą (áboś przećię y ieden táki niebędźie) ániżeli zá Nayśw: SAKRAMENTEM po Kośćiele poydą. Widźiałem tę, iż ták rzekę, nie politykę y náuczyłem ſię dowodu tego mowy moiey, w dźień S. Scholáſtyki w kośćiele uſtáwiczney Adorácyi Nayśw: SAKRAMENTU: kędy y proſzeni wymawiáli ſię áſſyſtowáć w proceſſyi, Eucháryſtycznemu JEZUSOWI. A y toż nie męká? Ey męká JEZUSOWI wielka. Ruſzy ſię Krol z Tronu ſwoiego, wyieżdża

ieżdża Xiążę, Pan z páłácu, co żywo do koni, inni pieſzo, iák kto może áſſyſtuie, nie uwáża czy błoto, czy pluſk, przyświeca choć widáć: JEZUS Eucháryſtyczny w proceſſyach ſwoich ledwie co w ręku Kápłánow y niektorych pobożnych ludźi, widźi świecę; więcey Appárencyi y Aſſyſtencyi nie widáć.

Nim ſię iednák tá Proceſſya ruſzyłá w Jerozolimie ná Kálwáryą, Piłat po nápiſaniu Dekretu ná śmierć JEZUSA (*Pilatus autem ſedit pro Tribunali, & Ieſum tradidit voluntati eorum ut crucifigeretur*) powiáda Hiſtorya męki Jezuſowey, że ręce umył, czyniąc ſię nie winnym krwi Zbáwićielá oſądzonego ná śmierć: *innocens ego ſum à Sanguine Iuſti hujus.* Dźiwował ſię Hiſtoryk Polſki Kochowſki, Sędźiom w nocy záſiádáiącym, ná ſpráwę Jerzego Lubomirſkiego Márſzáłká Wielk: Koron: że *judicium de nocte cæptum.* Dźiwuie ſię wielu SS. Oycow y Piłátowi, że po nápiſánym iuż dekrećie ná JEZUSA, y ſiebie y JEZUSA niewinnym czyni: *innocens ego ſum à Sanguine Iuſti hujus*: y czemu? czás niepotemu pytáć ſię. Zwyczáynie w Zákryſtyach (zkąd do Nayśw:

Ioannis 14.

Matth. 27.

SAKRA-

SAKRAMENTU przyſtęp) nád lawatyrzámi
Iſai: 1. piſzą te ſłowá: *lavamini mundi eſtote* (iákoż podobno *ſaltem ſub peccato veniali* umywać tám, *accedentibus ad miniſterium*, ręce potrzebá). Wczorá tydźień, czytał nam Kośćioł Swięty Ewángelią: *Math*: 15. kędy Chryſtus ieść chleb rąk nie umywſzy nie gánił; *non lotîs manibûs*
Math: 15. *manducare, non inquinat hominem*; gdy żydźi ſkárżyli przed nim ná Apoſtołow, że nie umywſzy rąk, ſiadáli do Stołu: *non lavant manus ſuas, cum panem manducant*. Tá powierzchowna *munditiei* czyſtość, większey potrzebuie ná duſzy przyſtępuiących do Chlebá Anielſkiego:
Iſa: ibid *lavamini mundi eſtote, auferte mala cogitationum veſtrarum*. A iák u wielu Kátolikow tylko ná ſámym uſtroieniu ſię, ugáchowániu záwiſłá! áby świeżą przynaymniey koſzulę oblec, gdy do ſpowiedźi, do Kommunii ten y ow idźie, ieżeli ſuknie nowey, álbo inſzey nie máſz. Ná tęż Ewángelią, piſząc Homilią S. Hiero-
lib: 1mo Commē. in Cap: 15 Mat: nym, przytácza ten Text Piſmá, z S. Páwłá *Præsbyteri duplici honore honorandi ſunt*; Xięży, Kápłanow, Duchownych dwoiáko nád inſzych honorowáć powinniśmy. Day Boże! by záwſze

był

był ich honor, áby *ſemiduplex*, áby *ſimplex*, choć im należy *duplex 1mæ*, ábo *2dæ Claſſis*, mowiąc po kośćielnemu. O Spowiedniku S. O. Fránćiſzká Deáquázyuſie świádczą Hiſtorye, iż niżeli Kápłánem zoſtał, to przed nim Anioł chodźił; á iák Xiędzem zoſtał, to zá nim: dáiąc znáć, że Stan Kápłáńſki, ledwie nie Anielſką celuie kondycyą. A Bernard S. do ſwoich máwiał: ieżeli ſzánuiećie Grob w ktorym Ciáło JEZUSOWE leżáło, á czemuż bárdźiey tych niemaćie ſzánowáć ktorzy Ciáło iego piáſtuią. Day Boże więcey owych Sobieſkich (iáki był Oćiec Krolá Janá trzećiego) nigdy nieſiadł do ſtołu bez Kápłáná, Plebáná, lub inſzego, y nie wprzod iák Xiądz; gniewáli ſię ná to Gośćie, Senátorowie, on odpowiádał czczę Chryſtuſa w Kápłánie: zá to też otrzymał w Janie od Chryſtuſá owo błogoſłáwieńſtwo *videbis unctum in domo tua.* A wiećieſz czemu to honor Kápłánom y oſobliwſzy należy? *duplici honore honorandi ſunt*; bo ſą *uncti Domini*, Chryſtuſá Oſobę ná ſobie noſzący. Nie dármo przeſtrzega Pan w Piśmie S. *nolite tangere Chriſtos meos!* Kto Xiędzá, Kâpłáná dyſ- *Pſalmo 104.*

honoruie, ſamego łży JEZUSA. Daymyż ieno teraz oko y ucho, iák ich ſzánuią? Stáć muśi iák ná warćie godźinę y drugą przed Iegomośćią, Xiądz zá drzwiámi; á czáſem żyd, prędzey ma áudyencyą. Chryſtus to ćierpi nie Xięża, ktorego codźiennie w Hoſtyi konſekruią, w ręku ſwoich piáſtuią. (*Parco nomini*), Swiádek żywy ieſtem, przed lat ſześćią ſtáć więcey iák godźinę z Nayś: SAKRAMENTEM przed pokoiem muśiał Xiądz w pewnym domu, do choruiącey przyſzedſzy Ieymośći, áż ſię według zwyczáiu y w chorobie, uſtroiłá.

Zábáwiłem ſię ná Proceſſyi y z Kápłánámi á Chryſtus iuż wiśi ná Krzyżu, już nie *quaſi pendens*, ále *verè pendens*: iuż nie *tanquam occiſus*, iákoby zábity, ále *verè occiſus*, prawdźiwie zámordowány. Stráſzna rzecz! ná co Węgierſkie pátrzáło Páńſtwo Jędrzeiá Krolá Sycylii właſna Zoná Joánná Krolowa Sycylij, z Xiążęćiem Dyrrachium zábiłá okrutnie, iego ſobie obrzydźiwſzy przyiazń: máło ná tym! uduſzonego w oknie kazáłá záwieśić; dowie ſię o tym Ludwik Węgierſki Krol rodzony zábitego Krolá; żeby ſię okrućieńſtwá zemśćił, kázał,

Deut: 28.

Summontius in Hiſtor: Neap:

kázał ná czarney Chorągwi Jędrzeiá Królá zábitego odmálowáć záwieszonego. Tę Chorągiew po Neápolim y Węgierskim Páństwie obnosić kázał werbuiąc ná zemstę: ktokolwiek tylko ná niewinnego Królá zábitego weyrzał, do zemsty się ánimował; zebráwszy lud obległ Neápolitáński Zamek, w ktorym się Krolowá z Xiążęćiem Záboycą bronić chćiáłá: dobywszy Zámku dostáwszy winowáycow, w oczach ich Chorągiew stáwiwszy, y zábitego Obraz, podobnąż oboie śmierćią podusić kázał, y w tym záwiesić oknie, w ktorym niewinny wisiał Jędrzey. Ná żydow zemsty wołác, mśćić się nád niemi ktorzy JEZUSA ukrzyżowáli, (iák sprośnie, iák okrutnie! dość powiedźieć że ná Krzyżu *Crux truncus infamis*: sromotnieyszey śmierći wynáleść nie mogli, ná tę się zmowili: *morte turpissima condemnemus Eum*, *Sap*: 2do *Crucifigatur*: wszákże y S. Augustyn powiáda że nád táką śmierć nic gorszego, nic ćięższego bydź nie może: *illa morte nihil est pejus in omni genere mortium*: dość że ná Krzyżu wiśi przybity: *Crucifixerunt Eum*): mśćić się tego mowię nád Jerozolimą iuż nie wczás. My

Lelius.

Mat:27

Tract 36. *in Ion.*

Ioã:19.

teraz obáczmy robotkę náſzę: ſtráſzne dość, ſtráſznieyſze niż Jędrzeiá Krolá Sycyliy w oknie ná oczách cáłego świátá ſtáwiliśmy widowiſko, y wyſtáwuiemy. Ná Kálwáryi záwieſzony JEZUS ná Krzyżu, tám gdźie Głowę Adámá pierwſzego ználeźiono (gdy tám był pochowány, wedłg Piſmá Oryginesá: *venit ad me traditio quòd Corpus Adæ 1mi hominis ibi ſepultum eſt*) tám mowię ukrzyżowáno JEZUSA:
Luc. 23 *ibi crucifixerunt Eum*. Ná ktorymkolwiek mieyſcu obrażáłeś Człowiecze BOGA twoiego, wyſtáwiłeś ná niego Kálwáryą: *ibi crucifixerunt Eum*; y owſzem niemáſz podobno y iednego mieyſcá w nas Kátolicy gdźiebyśmy Kálwáryi JEZVSOWI nie fundowáli:(pominąwſzy wáſze niektorych Herbowne Krzyże, bo te *in honorem* JEZUSOWI erygowáne od dawnieyſzych Polákow) głowá wielu Kálwárya, gdźie krzyżuią JEZUSA, przez myśli ſproſne, dumne, ánimuſze, *ibi crucifixerunt Eum*: Kálwárya, oczy, gdźie Go krzyżuią dworne, nie przyſtoyne weyrzenia: Kálwárya uſtá y ięzyk, gdźie Go krzyżuią wielomowſtwá, obmowy, detrákcye, ſzemránia, ſproſne állegorye, koncepty, żárty, iák mowi

mowi S. Auguſtyn: *non immanitate clavorum ſed punctione linguarum*: Kálwárya ſerce niektorych, gdźie JEZUSA krzyżuią, przez ládáiákie chuci, żądze, áffekty: *ibi crucifixerunt Eum*: mśćić ſię ſámi nád ſobą powinniśmy, y wetowáć ták ćiężkiey ſromotney y wielkiey JEZVSA męki. Ale ach máło ná tym! ieſzcze nie koniec męki JEZUSA. Gdyby można áby ná cáłą zawołáć Wárſzáwę: *Rurſus crucifigentes Filium DEI*, y S. Dámiáná powtorzyć zdánie (iuż rozumiem u wſzyſtkich was w pámięći dobrey nánotowáne) *qui Dominicum Corpus pollutîs manibûs tractare &c*. Ciężki był Zbáwićielowi moiemu ieden Krzyż ktory nioſł ná gorę Kálwáryą, bo ná piętnaśćie ſtop długi, to ieſt ná połoſmá łokćiá, z czworákiego drzewá zrobiony, iáko piſze Caſſonaſius, to ieſt z Cedru, Cypryſu, Palmy, y Oliwy: *Grets: de Cruc: lib: 1. cap. 7.*

Ligna Crucis Palma, Cedrus, Cupreſſus, Oliva.

Ciężki mowię bo pod nim ćiężko po trzykroć upadł. Nie lżeyſzy w Nayśw: SAKRAMENCIE ile że nie ieden. Widźiał raz Swięty moy Oćiec FRANCISZEK páłac ieden pełen zbroi rozmáitych y Chorągwi Zołnierſkich, á ná *in Catalog: Gloria mundi p. 12.*

każdey Krzyż: widźiał y S. Ignácy w Rzymie Páná JEZUSA z Krzyżem: S. Xáwery widźiał krzyżykow bárdzo wiele: X. Mikołay Lancycyus Jezuitá Polak, máiąc pewnego dniá Mszą Swiętą, będąc Rektorem (zdami się w Kálifzu) obroćiwszy się do ludźi ná *Dominus vobiscum* czyli ná *orate Fratres*, obáczył cáły Kośćioł pełny máłych y wielkich Krzyżow. Przy Konsekrácyi Ołtarzá stoiącego, czyni Biskup 64. Krzyżow: przy Konsekrácyi *Altaris portatilis* 45. przy Konsekrácyi Kielichá y pátyny 22. przy Mszy S. wiele ich Kápłáni czynią, spytayćie się ktorego z nich, ábo sámi uważáyćie (ieżeli nábożnie Mszy S. z áttencyą iák należy słucháćie): á iákże ich wiele w Nayświęt: SAKRAMENCIE podyimuie? nie bez rácyi, nie bez fundámentu rzádko ktorą Hostyą z inszą figurą, ábo táiemnicą męki JEZUSOWEY widźiemy, tylko ábo pod figurą Báránká ná Krzyżu leżącego zábitego, ábo (y owszem nayczęśćiey) ná Krzyżu wiszącego: *sub Cruce Sanguinea niveo*
Paulinus. *stat Christus in Agno.* Czynią niektorzy do Kośćielnych Ceremonii należący y ich świádomi tę reflexyą, ieżeli też Chrystus JEZUS konsekruiąc

kryiąc naypierwſzy razChleb przy oſtátniey Wieczerzy, uczynił znák Krzyżá S. nád nim (iák my teraz Kápłáni zwyczáynie czyniemy mowiąc te ſłowá: *accepit Panem ac benedixit*) poniewaz ieſzcze przed śmierćią Iego Krzyż nie był tey co teraz obſerwáncyi; y zgádzáią ſię niektorzy że nie: (luboć inſi mowią: że *intentione* miał to uczynić) bo dopiero wſtępuiąc do Niebá, przeżegnał tym znákiem Krzyżá *S.* y pożegnał Uczniow ſwoich. Przy pierwſzey Konſekrácyi, Krzyżá nád ćiáłem ſwoim Przenayśw:, nie czynił Chryſtus, bo w Nayśw: SAKRAMENCIE w káżdey práwie Hoſtyi Krzyż Go czekał. Y tu pierwey przy Ołtárzu w Niebowſtąpienia JEZUSOWEGO Nayświętſzy SAKRAMENT zoſtáwał, Krzyż przy nim zoſtáwił, y znowu bliſko Krzyżá będąc, ćierpi krzyż y nie ieden: *qui Dominicum Corpus* (chćiałbym żebyśćie y ſyllab y liter wiele w tey ieſt ſentencyi dla lepſzey pámięći wiedźieli, przeto ią częſto powtárzam) *qui Dominicum Corpus pollutis tractare manibus (ac polluto ſumere ore) non veretur Crucifigentium IESUM particeps eſſe convincitur.* Zmawiáli ſię y dáwno iák poſłyſzał *D. Ił: Sacrum Macri Melit:*

Jere-

Jeremiaſz záwſze záwźięći ná JEZUSA Izráelitowie, áby go koniecznie ná drzewie umorzyli: *mittamus lignum in panem Ejus, & eradamus Eum de terra viventium:* y dokazáli tego. Uczony Calamata, te ſłowá, do Euchárystycznego Chlebá ákkomoduie y ſłuſznie. Nam, że nie kośćią w gárdle (iák Judáſzowi bies, & *post buccellam panis introivit in Eum ſatanas*) ſtáwa niegodnym Nayświęt: SAKRAMENTU, miłość to Boſka ſpráwuie: ále my Iemu Krzyżowym Drzewem ſtáiemy ſię, *mittimus lignum in panem*, gdy *mittimus panem in linguam.* We Lwowie w Ogrodźie doſtátniego Ormiániná, rodźiłá kiedyś Iábłoń, iábłká Krzyżowe, w káżdym iábłku krzyż we śrzodku. Ná Cmentárzu Kośćiołá Kámienieckiego Kátedrálnego pewnych czáſow rodźiłá tákże Iábłoń iábłká, ná ktorych trupie głowy widźiano (nieda tám teraz gorſzey bo duſzney śmierći czułość Páſterſka y Herbowna Hozyuſzow nogá, áni przyſtąpić, ma y *Patrios Globulos*, zá ármátne kule). S. Jánowi Bożemu idącemu do Gránáty podobne Lwowſkim, dał iábłko Pan JEZVS; *Ioannes Granatæ Crux tua eſto.* w Nay: Hoſtyi

Ierem: 11. *Diſcur: in Feſto Corpor: Chriſti* p. 58. *Ioã.* 15 27.

Stem: Epiſco: ad præſens Camenen:

codźień

codźień męki widźi, y ćierpi moy JEZVS. Dość śliczna (áż zgrozá y ſłyſzeć) JEZVSOWA Kompánia przy Krzyżu, Dyzmás y Gizmas łotrowie! á wieleż Gizmáſow około Euchárystycznego nie bywa JEZUSA? znaydźie ſię y wiele Grymáſow, nie potrzebney ceremonii y polityki, ieden z drugim częſtuie ſię, ktory wprzod ma przyſtąpić do tego Páná, ktory *non eſt acceptator Perſonarum:* tá y owá pretenduie żeby przed tym á nie przed innym Ołtárzem, z rąk tego á nie inſzego kommunikowáć Kápłáná: iák wiele mowię znáyduie ſię około Paná Tego Łotrow? *aliqui aperti latrones ab Altari arcentur, & quàm multi occulti admittuntur.* Ják wiele rázy y z nas, nie ieden ſtáwiamy JEZVSA między łotry, gdy Go przy Kommuniach Swiętych do ſercá, tyle łotrow ile grzechow pełnego przyimuiemy. Stáłá pod Krzyżem JEZUSA Mágdálená y inne Márye, ſzlocháły, płákáły, gdźie mogły y w co mogły zbieráły krew JEZUSA (ktora iáko pewny Autor piſze wdźień Wielkopiątkowy, w dźień Obrzezánia JEZUSOWEGO, y Náleźienia S Krzyżá tám gdźie ią konſerwuią, burzy ſię podźiśdzień). Wiele y dźiś

P. Skarga S. I. lib pro S. Euchariſt.

Engielgra. pag. 1185.

do Krzyżá w Nayśw: SAKRAMENCIE zbliża ſię Mágdálen, ktoż wie, czy wſzyſtkie pokutuiące? Płákáć niewiáſtom idącym zá ſobą ná
Luc: 23 Kálwaryą nie kázał Chryſtus: *nolite flere ſuper me*: bodáyby dźiś z Nayśw: SAKRAMENTU nie záwołał ſłowy S. Páwłá Apoſtołá, ná te y owe; ieżeliś Mágdálená, *mulier in Civitate pec-*
Luc: 7. *catrix*, ieżeliś y ty wiárołomny iák Mnie, (iák dożywotney przyſiędze Małżeńſkiey) Piotr drugi, nie płáczeſz, nie żáłuieſz, y Mnie y zá grzechy twoie; przynaymniey w Kośćiele w procesſyi nie gáday, nie śmiey ſię: *mulieres in*
1. Corint: 14 *Eccleſia taceant*. Słowá S. Páwłá. A záczym NN. com do tych czas ná tych pięći Kázániach raz y drugi, y więcey powtárzał, że powtorna P. JEZUSA męká w Nayśw: SAKRAMENCIE, *rurſus Crucifigentes Filium DEI & oſtentui ha-*
Homilia 6. *bentes*; z Swiętym Chryzoſtomem wyráźniey ieſzcze y rzetelniey dźiś mowić mogę, że ieſzcze ćiężſza tá powtorna, iák y ná Krzyżu: *quod in Cruce Chriſtus paſſus non eſt, hoc jam in oblatione patitur ac ſuſtinet*. Więc żebyśmy Go ták ſámego przynaymniey ná Krzyżu zámordowánego, y w tym Nayświętſzym SAKRA-

MEN-

MENCIE *tanquam occisum*, nie odeszli; pokażcie mi mieysce gdzie Go pochowáć?

Máią ludźie swoich Antenátow groby, ná świátowych pogrzebach świec, lámp, ápparencyi, Spektátorow iák naywięcey, y nic więcey: rzádko kto áby się zá umárłego modlił przychodźi, tylko áby widźiał ápparencyą: dla tegoteż Kápłáni przy Mszach Swiętych nie od nas pomocy y rátunku, ále od sámego Páná BOGA proszą dla umárłych, od nas się obroćiwszy do Ołtárzá gdy mowią *requiescăt in pace.* Xiędzá Stefáná Páez Jezuitę, gdy niesiono do grobu, widźiáno S. Ignácego Loiolę zstępuiącego z Ołtárzá, ktory do Xiędzá Stefáná przyszedszy, obłápił go. Chrystus z Krzyżá zdięty miał grob pod Gorą Kálwáryi (luboć cudzy) *in quo nondum quisquam positus erat.* *Ioã:18.*
Godny Káznodźieiá Laurentius Byssi, ile Ołtá- *Conc:de Passio: Dom:p. 287.*
rzow, ile Cyboryá, ile Kátolikow, tyle Grobsztynow dla Euchárystycznego JEZUSA pokázuie, y mowi: że co Ozyászowi Krolowi gdy nápadł ná grob pewnego Proroká w Bethel, odpowiedźiáno, że *sepulchrum est Hominis DEI:* *4. Reg: 23.*
to nád każdym Ołtárzem, nád każdym Cyborium,

um, nád fercem każdego Kátoliká, piſáć ſię może, *ſepulchrum eſt Filij DEI.* A procz tego, ma ſwoie Chryſtus Eucháryſtyczny w Polſzcze wielkopiątkowe groby, y właśnie ná niektorych mieyſcách ćiemne groby, bo bez nálezytey ápparencyi y świátłá. Dánielowicz Stároſtá Lubelſki w Kośćiele wioſki ſwoiey, grob ná wielki piątek wybudował koſztuiący 5. tyſięcy: á kiedy Krol Jan trzeći, niby niepotrzebnym dźiwował ſię expenſom; Stároſtá odpowiedźiał: Nayiáśnieyſzy Pánie, radbym w iednę lámpę, dla Tego Eucháryſtycznego Pána wſzytkę moię ſubſtáncyą wylał. Artemizya Krolowa Káryi, wypiwſzy w Winie prochy zmárłego Máuzolá Przyiáćielá ſwego, grob mu nieiáko w ſercu ſwoim záłożyłá: (ztąd y groby názywáią ſię Mauſolea). Menárdá Krolá ſwoiego, Báktryáni ták uczćili, że ćiáło iego ná proch ſpáliwſzy, ile Miaſt mieli, do każdego porozbieráli y iedno nád drugie ſádząc ſię, wyſtáwiáli Krolowi groby y Epitáfiá; *ut illius viri monumentum* (mowi Plutarchus) *apud omnes pariter cum veneratione exiſteret.* Xiążká ádorácyi uſtáwiczney Nayświętr: SAKRAMENTU

w oſtá-

w ostátniey Antyfonie officium swoiego ná Kompletę, pyta się: powiedzmi? gdźieś Nayś: SAKRAMENT podźiał? czyś go nie zániosł do gromády szátáńskiey? podobno w ognisku iákim, ábo w smrodliwym twoich pierśi grobie leży bez chwały? Fáryzeuszow S. Máteusz grobámi málowánemi názywa: *Væ vobis Hypocritæ! quia similes estis sepulchris dealbatis, quæ foris patent hominibus pretiosa, intus autẽ plena sunt ossibûs mortuorum & omni spurcitia.* Math: 25. Był pewny niewieśćiuch *totus generis fæminini*, (iákich y teraz Maśláusow, Sárdánápálow, Domátorow wiele, z ktorych práwie każdy *hic mulier*) ustroił się porzućiwszy Mántę, w Zbroię Herkulesá, położywszy wrzećiono, wźiął bułáwę Hetmáńską, áż mu Dyogenes rzecze; *noli virtutis stragulas patefacere*: Nieszpeć niewieśćiuchu godnego Mężá ornámentu; twoiá rzecz do przędlice, nie do bułáwy, do számerluká, nie do Zbroi. Laertius. Pomieniony Xiądz Piotr Kotonus, wielkiego Hypokrytę Gáufrydá, gdy w ogień wrzuconego widźiał, nie człowieczą głowę, ále strásznego bufoná psá widźiał. Każdy grzesznik Fáryzeusz, Hypokrytá, ktory się niesz-

ſzczerze z Bogiem obchodźi. Poczym że poznáć utáionego grzeſzniká? ieſt *ſepulchrum dealbatum* ná pozor człowiek piękny, każdemu miły, á *intus plenus oſſibûs mortuorum*: w ſercu niemáſz nic, tylko obmierzłe Bogu fetory. Wymálowáno niegdy grob Wenery, ná nim roże, lilie, hiácynty, nárcyſſy, tulipány, y inne naywdźięcznieyſze kwiáty, ktorym prezyduie Florá: zápraśiłá Láchesis Bogow ná widzenie grobu, áż y przy páchniących bukietach, iáki táki z Jowiſzem odchodząc Bożek, mowi: *intus fætet*. Ták każdy utáiony grzeſznik, przy pozorze powierzchnym, *ſepulchrum dealbatum, intus fætet*. A iák mowi S. Chryzoſtom: *plurimi hodie ſimiles ſunt Phariſæis, qui ornatûs exterioris curam gerunt, animæ verò decoris nullam, quinimò cupiditatibûs abſurdîs atq; improbîs animam replent*. A y ćiż będą grobem Euchárystycznego JEZUSA? *ſepulchrum hominis DEI*; y u tych że w ſmrodliwym pierśi grobie, leżeć będźie bez chwały? Ey Kátoliku, *jam parce ſepulto!* áby w grobie nieruſzay leżącego: iák z wierzchu *ſepulchrum dealbatũ*, ták y ná ſumnieniu, ná ſercu twoim, iednákim

Svetonius.

Ex eo Titus & Conell:

kim ſię pokaż dla JEZUSA! pámiętay co u-
ćierpiał dla ćiebie, raz przy męce ſwoiey ná
Krzyżu; co ćierpi y w Nayśw: SAKRAMEN-
CIE od wielu: áby Go ty nie męcz: *iam par-
ce ſepulto.* Ja kończę.

Do Sąſiedzkiego Kośćiołá Soc: JESU, Kru- *In Eccl: Varſavienſi S. Ieſu.*
cyfix z Lubeku niżſzey Sáxonij Miáſtá, Roku
1648. dniá 14 Wrześniá przyprowádzony, przy
ktorym támże ten Cud ſtał ſię, iák pod nim
ná Tablicy nápiſáno: Roku M CCC LXX III. *Anno.* 1373.
prowádzono Młodźiáná iednego ná obwieſze-
nie, ſkoro przed tym Krucyfixem klęknąwſzy
modlitwę ſkończył, podniosł Głowę ukrzyżo-
wány JEZUS, ktora ku rámieniu nákłoniona
byłá; y ná owego ktorego ná ſzubienicę pro-
wádzono oczy otworzył. Ja zá wſzyſtkich ſtá-
wam przed Tobą y tu Cudowny Ukrzyżowány
Pánie, złoczyńca godny ſzubienice: Więc zá
nim ci w przyſzłą Sobotę (gdźie *velantur Cru-* *Rub: Miſſ.*
ces) oczy záſłonią, weyzrzyi ná mnie, y ná
tych Ludźi miłośiernie, *oculos tuos miſericordes
ad nos converte*, ábo y z pod tego welonu
czyli umbráculum przymiotow Sákrámentál-
nych, weyzrzyi: wſzák żeś y ná Xiędzá Sálwá-

torá

torá Piſkwedá Jezuitę, w Nnayśw: SAKRAMENCIE w Oſobie Krolewſkiey pátrzał: y ieżeli niegdy tegoż Zákonu Xiądz Andrzey Ortyſz już w trunie leżący umárły, Krucyfix ktory w ręku trzymał częſto do uſt przytuláiąc cáłował: ile rázy w Nayśw: SAKRAMENCIE (iákby y ná Krzyżu) obaczę Cię w uśćiech moich, w ſercu moim, iák w trunie, iák w grobie, niech że mam ten áffekt do Ciebie y po ufáłość, bym ſię tobą ćieſzył, delektował; á ty do mnie, ábyś mię z oká ſwoiego nie ſpuſzczał. O Swiętym Regulusie Biſkupie dniá wczoráyſzego wſpominał Kálendarz b;m: że pod czás Mſzy S., trzy Gołębice przynioſły mu wiádomość o śmierći S. Dyonizego y Socyuſzow iego dwoch Męczennikow. W Kośćiele S. był dáwno zwyczay, (iák widźieć ieſzcze podźiś dźień w Fráncyi, oſobliwie w Páryżu), iż Nayświętſzy SAKRAMENT w złotych ábo śrebrnych gołąbkach chowáno. W poſtáći Gołębiá, Duchá Przenayśw: mámy, ieżelibyś kiedy Kátoliku zápomniał ze ten Nayświętſzy SAKRAMENT ieſt *memoriale mortis Domini*, męki y śmierći JEZUSOWEY pámiątká; proś

że

że Duchá Przenayś:, by ći poszepnął do ucha, y przypomniał, ábyś pámiętał ná powtorną mękę JEZUSA w Nayświęt: SAKRAMENCIE. Zá czásu Grzegorzá Wielkiego, skruszony grzesznik zwyczáynym Swięt: Kommunij Aktem: *Domine non sum dignus*, usłyszał z Nay: Hostyi te słowá: *Salvabitur anima, si bona abhinc egerit*: będźie zbáwiona duszá, ieżeli odtąd żyć będźie lepiey. Co podobnego do iákiego tákiego grzesznika przemow uchá, Chryste JEZU; do tych czás po Iudászowsku przyimowáłeś Mię, do tych czas, żádney od ćiebie nie miałem w Kośćiele rewerencyi, w processyach ássystencyi, ápparencyi, już że odtąd, ieżeli się popráwisz, zbáwion będźiesz. Nayśw: SAKRAMENT názywa się też *Synaxis* to iest *adunatio, quia ubi est hoc Sacramentum, ibi Catholici tanquam Aquilæ congregantur*. By komu, to nam Polákom, iáko orlętom, do Ciáłá Tego bráć się potrzebá z większym áffektem y obserwáncyą. Przyszłá Sobotá názywa się w Kośćiele S. *Sitientes*: bądźmyż wszyscy prágnącemi, większego honoru Nayświęt: SAKRAMENTU. Dźień jutrzeyszy *1ma Aprilis*, iest Dźień

Dict: Sacr: Macri Melit: sub hoc ver: Synaxis.

Dźień národzenia Judáſzowego, y kto ſię w ten dźień rodźi (iáko S. Hieronym świadczy) ieżeli nie w żyćiu, to przy śmierći nieſzczęśćiá iakiego ſpodźiewáć ſię ma: áby nas tedy wieczne nieſzczęśćie, ábo kárá wieczna minęłá, niechże *nemo Iudas accedat*, żaden Judaſz niech ſię nie rodźi, niech niebędźie przy Stole Eucháryſtycznego Páná. Pewnego Aſcety, *ad Completorium* Boſkiego obrządku modlącego ſię, przy dokończeniu piątego o powtorney Męce Kazánia, ſupplikuię Ci Boże słowy y áffektem; *da per Tuam Sanctiſſimam Paſſionem, ut peccata mea lachrymis compunctionis deplorem, nec ea, per quæ iterum Crucifigaris, admittam.*

A wy N.N. iák niegdy Stefan Bátory, zbiwſzy Gdanſzczánow, ná Krzyżach erygowánych piſáć kázał, *non nobis Domine, non nobis, ſed Nomini Tuo da gloriam:* piſzćie ná śćiánach wáſzych, *Laudetur Sanctiſſimum SACRAMENTUM.* Amen.

KAZA.

KAZANIE VI.

Ná Dyscyplinie szostego Czwártku przed Kwietnią Niedźielą. 7. April.

Fasciculus Myrrhæ dilectus meus. Cant: 2.
Snopek Mirry Ukochány moy.

Słowá z Xiąg Pieniá Sálomonowego, ná dźisieyszym Niesporze jutrzeyszey Solennizácyi MATKI Bolesney, wspomnione.

WŁáśnieś mi ná celu, ná oku, ná terminie mowy moiey stánęłá, po zákończonym dźiś tydźień, piątym o powtorney męce Zbáwićielá moiego w Nayśw: SAKRAMENCIE Kázániu, á przy záczynáiącym się siedmi boleśći twoich feśćie, Boleiąca Mátko MARYA Pánno, w tym ołtárzu wedle Káplicy Nayśw! SAKRAMENTU. *Imago Mariæ Dolor: exposita erat ibi.* Powiedzże mi? twoyże to ukochány Syn, raz zdradźiecko od Judászá wydány, y dość licho záprzedány, á práwie co dźień w Nayśw: SAKRAMENCIE? iák S. Woyciech sam od niego słyszał *Ego iterum vendor infidelibus*; y iák Xiądz Kásper Drużbicki nápisał; *est & osculum Sacrilegij eorum, qui indignè Euchariſtiæ communi-*

municant. Twoyże to Iedynak, u Annáſzá, Herodá, y Piłátá, á oſobliwie w ćiemnym owym przez cáłą noc wieźieniu, raz wyśmiány, naigráwány, zdeſpektowány, policzkowány; á codźień w Cyborium Kośćielnym iák w więźięniu? (ták ie názwał X. Stefan Wierzbowſki Biſkup Poznáńſki powiedźiáłem tu iuż), Tenże *Captivus amoris*, to od Heretykow, to od złych Kátolikow tęż zniewagę ćierpiący? *tunc quisquis conculcat Filium DEI, quando Eo indignè participat in Sacramento, non ne Illum contemnit?* A twoyże to Iedynak, niegdy pod pręgierzem w oczách ſwywolney Jerozolimy obnáżony, á teraz bez wſzelákiey ápparencyi y áſſyſtencyi, bez należytey ozdoby ſwoiey, (dla Heretykow, ách kto ich tu wprowádźił!) po ulicach tuteyſzych Nayśw: SAKRAMENT noſzony? Twoyże to Ten Syn, raz w Jerozolimie ćiężko okrutnie ubiczowány, á codźień w Nayś: SAKRAMENCIE? *ſic Eum laniari à tractantibus & ſumentibus indignè Euchariſtiam:* (mowi S. Wikterpus) Twoyże to Kochánek, ták ſrodze ná gorze Kálwáryi Ukrzyżowány raz, á teraz ledwie nie w każdey Przenay: Hoſtyi? (wſpo-

S. Ambroſ: in cap: 10. ad Hæbreos.

(wſpomnię ieſzcze áby raz S. Dámiáná zdánie, bo rzetelne, bo práwdźiwe: *Qui Dominicum Corpus pollutîs mánibûs tractare, ac polluto ore ſumere, non veretur, Crucifigentium IESUM particeps eſſe convincitur*). Powiedz nam niegodnym ſupplikuię, czy to Ten twoy Syn, ták ſrodze niegdy w Jerozolimie raz, teraz ledwie nie codźiennie w Kośćiołách umęczony? żal mowić nie pozwála, *vocem demit dolor*: álec ſię ſámi domyślić możemy. Z tych Ducha Przenayśw: konceptu pełnych słow, *Fáſciculus Myrrhæ Dilectus meus mihi*, że to Iey Syn ukochány. Wſzákże Mirrá od trzech Oryentálnych Krolow Národzonemu w Betleem JEZUSOWI ofiárowána, mękę Iego znáczyłá: *Myrrhaq; deſignat Paſſionem*. Ten text Piſmá Swiętego, *Faſciculus Myrrhæ &c*: Uważáiąc Rupertus Opát, mowi Imieniem Nayś: MARYI Panny: *cùm talem Filium in Sinu meo foverem, ulnîs geſtarem, uberibûs lactarem, & talem Ejus futuram mortem, præ oculis haberem, qualem quantamq; putas me, Materni doloris pertuliſſe Paſſionem? hoc eſt quòd dicit Faſciculus &c.* gdym Syná Tego ná Łonie moim trzymáłá, ná ręku

 nośiłá,

nośiłá, pierśiámi karmiłá, y táką mękę Iego przyszłą y śmierć záwsze w oczách moich miáłá, coż rozumiesz Katoliku iáką ćierpiáłám mękę y boleść? á dopieroż gdy rzeczywiśćie mękę Jego widźiáłá, co zá męká y bolesc Jey sámey bydź muśiáłá? *nec lingua loqui, nec mēs cogitare valebit, quanto dolore tunc tenebatur Anima MARIÆ*: áni ięzyk wyráźić, áni kto pomyślić może, iákie boleści podczás męki Syná swoiego ćierpiáłá Nayś: MARYA Pánná. Máło śiedm mieczow boleśći, w Sercu Jey ná tym Kazániu ráchowaćby przyszło, bo od setnych, przechodzą rány. A ponieważ że ták, to ia y iednego, choć tylko z tych śiedmiu ktore w Sercu Jey liczemy nie kłádąc w osobnośći, w tym szostym Kazániu *Epithome* czyli *Compendium*, á ráczey Fáscykułem, to iest Zebrániem y Epilogiem męki Jezusowey, (o ktorey ná przeszłym mowiłem Kazániu) názwę Nayśw: MARYĄ Pánnę. O tym mowić chcę pod háfłem sąśiedzkim, áby dźiś ieszcze.

S. Augustinus.

Chcę wyráźić bole twoie,
Utwierdzay że mowę moię.

Eja

Eja Mater Fons Amoris,
Me ſentire vim doloris;
Fac. - - - - -

MAło śiedm Mieczow w Sercu Nayświętſzey MARYI Pánny, pod Krzyżem ſtoiącey y boleiącey ráchuiemy: bo inſzych wſzytkich, przez cáłe iey życie wyráchowáć nie podobna. Stáwa przy tym zdániu *Dyoniſius Carthuſianus*, ktory mowi: iż tego záraz momentu kiedy uſłyſzáłá Nayśw: MARYA Pánná od Anioła Gábryelá, do Jozefá mowiącego *Ipſe ſalvum faciet populum à peccatis eorum*; on zbáwi ludzki národ, to ieſt zá ich grzechy śmierćią ſwoią okup uczyni; żádnego dniá, żadney godźiny nie było, żeby wſpomniawſzy ſobie ná przyſzłą śmierć ukochánego Syná, w Sercu z Nim oraz nie boláłá. S. Auguſtyn o owych Mátkach, w Betleem zábitych dźiatek, ſtá czterdźieſtu czterech tyſięcy, powiáda, że iedne od żálu włoſy z głow ſwoich rwáły, inne ſáme ſię pod miecz kłádły; inne ledwie ſię z owymi zá bárki nie bráły mordercámi: *pugnabat Mater & carnifex, ille trahebat, illa tenebat.* W Kártáginie podczás Idololátryi, co rok ie-

In Cant. cap: 3.

Mat: 1.

Ser: 1. de Innocent:

-dnego

dnego dniá trzyſtá dźiátek *tentato idolo* zábijáno ná ofiárę. w Látium Jowiſzowi dźieſiąte dźiećię, tákże ná ofiárę zárzynáno. W Mexyku Mieśćie Indyi, dwádźieśćiá tyſięcy dźiećinnych ſerc diábłu oddáwáno; á ukogo temuż upodobał ſię urodliwy Synáczek ábo Coreczká, záraz mu ich kłádli w miedźiány roſpálony Moloch; á żeby záś Rodźicy z przyrodzoney miłośći nie żáłowáli dźiátek ſwoich bolu y śmierći, bito w huczne kotły, trąbiono, gráno ná rozmáitych Inſtrumentach: iednákże znáydowáło ſię tákich Mátek wiele, ktore od żálu oraz y bolu, ſzły rázem z dźiecmi ná mękę: y owſzem zá Tyberyuſzá Ceſárzá choć wydány był edykt pod gárdłem, áby nikt nie płákał nád umárłemi, nie mogąc zćierpieć Mátki niektore, śmierći Synow ſwoich, płákáły á ſzły pod miecz. S. Felicitas Rzymiánká śiedmi Synow ſwoich do męczeńſtwá ánimowáłá. S. Symforozá Tiburtina, śiedmi tákże Synow do męczeńſtwá poprzedźiłá. Boláłá ſerdecznie y Oyczyzná náſzá Polſká, w Roku 1241. dniá 9 tego Mieſiącá, kiedy ták wiele Synow ſwoich, (więcey iák niegdy Rzymiánie

Brev: Rom: 10. Iulij

Idē 18. Iulij.

Longin. l. 7. Biel ſki l. 2.

ad Cannas) ná mieyſcu źle názwánym Dobrę, ſtráćiłá w ręku Tátárſkich; że po iednym uchu od każdego głowy urzynáiąc, dźiewięć wielkich worow nápełnili: czego był prognoſtykiem, ow kámień ktory ſpadł tegoż Roku dniá jutrzeyſzego (to ieſt oſmego Kwietniá) ná wychodzącego z Kośćiołá Henryká, Syná S. Jádwigi, á Wodzá y Hetmáná Woyſká tego przećiw Tátárom. Co rozumiećie NN. co zá bol! co zá żal! muśiał bydź Nayśw: MARYI Pánny, kiedy przez cáłe żyćie iedynego Syná ſwoiego, ná mękę, y śmierć Jego pátrzáłá? Oświádczyłą ſię z tym S. Brygidźie: *Ego nullam horam ſine tribulatione transfixi cordis habui*. Ledwie co wydáłá ná świát ten Przenayświęt: Owoc, zá pierwſzym Jego w dźiećinnych drobnych członkách widzeniem, mieczem żálu przebita ná Sercu, práwie umieráłá; uważáiąc iakoby iuż ná Krzyżu nie w żłobie JEZUSA złożyłá, iákoby Go łáńcuchámi nie pieluſzkámi powijáłá, iákoby w więźieniu Káifáſzowym, nie w ſtáience Betleemſkiey widźiáłá, iákoby owo pieſzczone y delikátne Ciáłko zránione, rozgámi ſieczone, nie w śianku ále w ćierniu, nie

Revel: l.6.c.9

welonem głowy swoiey (ktore podziśdźień Bázyliká Zákonu moiego Assyska, *caput & Mater Ordinis Minorum*, konserwuie,) okryte, ale Krwi Przenayś: Purpurą powleczone, ná Łonie swoim piástowáłá. Jey to sámey zeznánie w obiáwieniach S. Brygitty: *quoties aspiciebam Filium meum, quoties involvebam Eum panis, quoties Ejus videbam manus & pedes, toties animus meus quasi novo dolore absorptus est, quia cogitabam quomodo Crucifigeretur*: ile rázy poyrzáłám ná Syná mego Jedynego, ile rázy powijáłám Go, w Sukienkę obłoczyłá, ile rázy ręce y nośzki pieluszkámi ściskáłám, tyle rázy we mnie Duszá żalem obumieráłá, bo mi záraz przychodźiły ná myśl kátownie, ktore miał ponośić Syn moy ná Krzyżu. Słowem ile dni życia MARYI z JEZUSEM przed śmierćią Jego, tyle mieczow, tyle sztyletow, Serce Jey rániących: *Anni dolorum*, Zyćie MARYI iedná śmierć. A iák Taulerus mowi: *Beatissima Virgo, pro tota sua vita fecit professionem doloris*: Błogosłáwioa MARYA Pánna, Profeská práwie przysiężna, żálu y boleśći, ná cáłe żyćie swoie.

ex Bull: Summ: Pontificum.

Lib: 6. cap: 57.

In Vita Christi cap: 1.

Coż

Coż Rozumiećie NN. ieżeli ſámá imáginácya ták ćiężka (bo y długa, gdyż od urodzenia JEZUSOWEGO) MARYI byłá, iákże bez bolu tym większego znieść mogłá czytány przy ſobie Dekret JEZUSOWEY śmierći? iák tym bárdźiey boleć nie miáłá? kiedy Krzyżem obćiążonemu drogę záſzłá; á naywięcey, á naybárdźiey, pátrząc ná JEZUSA záwieſzonego ná Krzyżu, y iuż umárłego. Zoná Phineáſzá uſłyſzáwſzy o śmierći mężá ſwego, trupem pádłá. Mátká pewna Rzymiánká powźiąwſzy wiádomość, iákoby iey Syn miał w okázyi zginąć, żalem wielkim ták byłá opánowána, iż kiedy Syná powrácáiącego obáczyłá, niby nie dowierzáiąc oczom ſwoim (boć *ſæpè falluntur ſenſus*) pádłá, y bez duſzy zoſtáłá. Odſkoczyłá iák ná ſtrzelenie łuku Agár dla żálu, widząc konáiącego Syná Izmáelá á wołáiąc, *non videbo morientem Filium*, pátrzáć niechcę ná umieráiącego Syná ſwego. Mátká młodego Tobiáſzá nieznośny ná ſercu żal czułá, że go ná oczu mieć nie mogłá, kiedy w cudzych Kráiach zoſtáwał, oko iey nigdy oſchnąć z łez nie mogło : *flebat irremediabilibûs lachrymîs*. Y wy

1. Reg. cap: 4.

Valer: Max: l. 9. c. 12.

Tobiæ 10.

Q2 Mátki,

Mátki, co Synáczkow máćie, iáko wy śię w nich kocháćie, kiedy wam z nich ktory umrze, srogi bol trápi wásze serce. Ze tylko z kilku ieden umrze Syn Mátce, że tylko Mátká nie widźiáłá Tobiászá, choć o procederze iego dobrym słyszáłá, że o śmierći Rzymiánká o-wá Syná swoiego, á żoná o Phineászá słyszáłá, boláły, umieráły. Zważćież NN. iáki był żal bolesney MARYI Panny, kiedy w oczach Jey iedynie ukocháný Syn, á ieszcze iedynak, od kátow Jerozolimskich szárpány, po źiemi włoczony, á co naywiększa ná Krzyżu rozpięty umierał: *intensissimus dolor quia præsens erat, quod enim oculus non videt, cor non dolet:* nie ták śię żal śili, gdy oko nie kwili: bo czego oko nie widźi, tego sercu nie żal. Przypátruiąc śię stoiącey pod Krzyżem Mátce Bolesney Bernard S., ták ią opisał; *summitatibus pedum innitens, manus levabat in altum, complectens rubricatam Crucem, atq; in oscula ruens, ea parte quâ unda pretiosissimi Sanguinis defluebat:* Stáłá pod Krzyżem MARYA, nágo wiszącego JEZUSA widźiáłá, coż? nie godźiło śię Jey Go okryć: prágnącego słyszáłá (*sitio*), nie

Ex Cã-nis: Pol.

Ioã: 19.

nie mogła nápoić; widźiáła zwieszáiącego z Krzyżá głowę, iákże Jey było poprawić? umieráł, áni *ultimum osculum* dáć, áni Mu oczu záwrzeć nie mogłá: więc tylko unosząc się ná pálcach nog swoich, podnośiłá ręce ku Swiętym Stopom, śćiskáiąc Krzyż y mile á często cáłuiąc z tey strony, po ktorey zćiekáłá Krew Jezusowa. Widząc to w duchu, tenże S. Bernárd záwołał; *ô grave Martyrium! ô frequẽs suspirium! ô languens pectus Virgineum!* O ćiężka męczárnia! o częste wzdychánia! o zemdlone MARYI Serce! *Crucifixa Crucifixum dilexit*, mowi tenże; wspoł ukrzyżowána z Chrystusem, MARYA bolesna. A *Albertus Magnus* práwie do sensu mego ták ubolewáiącą MARYĄ Pánnę widząc, rázem umęczoną z Chrystusem názwał, *per se Passio Matris, ex compassione Filij Patientis.* Ná Gáleryi czyli w Skárbcu Xiążąt Florentskich znáydowáć się ma Zwierćiádło osobliwego kunsztu, á práwie cud ręki ludzkiey, ktorego używał Cosmus Xiążę Wielkie Hetruryiskie; to reprezentuie żywy portret pomienionego Xiążęćiá, ták iákoby przytomny w nim się przeglądał: podobne coś to zwierćiá-

Tom. 3. de Ser: 6to.

De Be: Virgine c. 187.

Laurẽt. Iust. lib. de Triu. Christi agone.

3. Reg: 13. ćiádło owemu Sálomonowemu, ktore Krolowey Sábbie dárował, w ktorym gdy się Krolowa przeglądáć chćiáłá, nie siebie ále Salomoná twarz widźiáłá. Tákie zwierćiádłá názwałbym ia: *specula nativitatis*, Zwierćiádłá urodzenia náſzego, á podpiſałbym pod każdym: *noſce te ipſum*. Swiátowe dámy, málowáne twarzyczki, nie życzę wam po Fráncuſkich butykach, po Cudzoźiemſkich kramách, ſzukáć zwierćiádeł, ktore tylko podchlebuią urodźie wáſzey, y nie pokázuią prawdy; *nunquam ſincerum detegit ora vitrum*: táią zákáły, zdrádne kryſztáły. Zwierciádłá prawdźiwe wy ſámy tylko ſię przypátrzćie, wſpomnieyćie ſobie iákiemiśćie ſię porodźiły: *conſiderate vultum nativi-* Jerem: 2do. *tatis veſtræ*, uznaćie prawdę. Do tákiego Zwierćiádłá zápráſza nas wſzyſtkich y Niſſeńſki Grzegorz, *oſtendam tibi tanquam in ſpeculo, quis & qualis ſis. Non vidiſti in loco publico, ſepeliendis hominibus deſtinato, naturæ noſtræ myſteria, non vidiſti Calvarias, carnibûs nudatas; terribilem quendam ac deformem aſpectum, exhauſtîs oculîs præbentia: Si illa vidiſti, te ipſum in illis ſpectaſti.* Pokáżę ći iáko w zwierzćiedle, kto y

iakim

iákim ieſteś. Nie widźiáłeś ná mieyſcu publicznym, ludźiom umárłym náznáczonym, nátury náſzey táiemnic, nie widźiałżeś Kálwáryi, z mięſá odártych, ſtráſzne y brzydkie weyzrzenie, po ſtráconych oczách wydáiących, ieżeliś te widźiał, ſameś ſię w nich dobrze widźiał.

Prokop Sieniáwſki Márſzáłek Koronny, poki zdrow, w urodźie y śile, *Cæſar ex utroq;* záchorzał śmiertelnie, *ex utroquè nihil*; weźmie drżącą ręką zwierćiádło, ſpoyrzy, oćiera kryſztał, przećiera y oczy, y długo wierzać nie chce, że ſiebie widźi: więc ſerdecznie weſtchnie, o gnoiu! gnoiu! iák nie rychło ſzpetnośći otwieraſz twoie? o urody, pod śniegiem ukryte ſmrody, pod kwiećiem węże y żáby. Co nábożne wzdycháńia Márſzáłkowſkie ſłyſzeli, płákáli; y wielu Márſzáłkiem był do zákochánia prawdźiwey urody y pięknośći, ktorą Bog ieſt. Serce Nayśw: MARYI Pánny coż inſzego ieſt? ieżeli nie podobne Xiążęćiá Florentſkiego ábo Sálomonowemu zwierćiádłu? żywy w nim obraz, Obraz ukrzyżowánego JEZUSA, bo cáłey męki Abryś, y *compendium*: *MARIA longè mirabilius ſpeculum eſt, quod viventem, morien-*

rientem, & demùm mortuum refert Christum; mowi pomieniony *Lauren: Iustinianus*. Szukał niegdy w duchu S. nász Bonáwenturá Nayś. MARYI Pánny po śmierći JEZUSOWEY ná Kálwáryi, áż zámiast Iey, ciernie y gwozdźie ználazł; szukał mowię, áż rány, bicze obáczył, bo cále cáła zámieniłá się w cáłą Syná swego mękę: (ták mowi ten S. Purpurat) *quæro Matrem DEI, & invenio clavos & spinas, quæro MARIAM & invenio vulnera & flagella, quia tota conversa est in ista*. Ani mow kto! że żadney nie ćierpiáłá męki y rány ná ćiele, bo ieszcze ćiężey, że tylko ná Sercu: *major est dolor Cordis, quàm corporis*: owszem powiem z S. pomienionym Fránćiszkánem Bonáwenturą: że ledwie nie więcey iák Chrystus ćierpiáłá Mátká bolesna: *MARIA majorem dolorem habuit, quàm Salvator*. Táć to zebránie, Tá *Compendium*, Tá *Epithome* cáłey Zbáwićielá moiego pierwszey w Jerozolimie męki: *singula vulnera in Christi Corpus sparsa, in Corde MARIÆ fuisse unita*: mowi tenże.

A ná powtorną, á práwie codźienną Zbáwićielá moiego mękę w Náyś: SAKRAMEN-

CIE,

CIE, boleieſz co tá boleſna Mátká? X. Ambroży Nieſzporkowicz godny w Zákonie S. Páwłá Puſtelniká Doktor, w ſwoich Emblemátách Nayśw: SAKRAMENT názywa cząſtką MARYI Pánny, *Euchariſtia, pars MARIÆ.* A S. Auguſtyn *in Pſalm: 98.* mowi: *de Carne MARIÆ Carnem Chriſtus ſuſcepit, & ipſam Carnem MARIÆ nobis manducandam ad ſalutem dedit.* Pozwolćiež mi NN. podobney iák w pierwſzym Kazániu nád Kálwáryą męki JEZUSOWEY w niektorych Ołtárzach uczyniłem reflexyą, uczynić y nád temi wſzyſtkiemi ktore widźićie, (tylko że záſłonione) ále pámiętaćie, począwſzy od Káplice Nayświętſzego SAKRAMENTU z obudwu ſtron, ná práwey ſtronie Kośćiołá, niemáſz Ołrarzá (procz Iednego Sálwátorá) w ktorymby Obrázu Mátki Nayśw: nie mieliśćie. Pobożná y dobrá Ołtárzow, czyli Obrázow tych MARYI Pánny, dyſpozycya: Idźieſz do Nayś: SAKRAMENTV, czyli od Niego powrácaſz Kátoliku, gdy pobożnie ná tę y owę ſtronę po Ołtárzach, po Obrázách, (byle málowánych) weyzrzyſz, przypominaſz ſobie że to Ciáło Syná tey Mátki,

Cent: 1. deca: 3. Embl: 1

áſſyſtuie iemu w Sercu twoim, iák pod Krzyżem *ſtabat juxta Crucem*: y tylko uważáymy, ná weyśćiu y wychodźie Kośćiołá tego Boleiąca ná iedney ſtronie ná łonie ſwoim zmęczonego, ná drugiey ſtronie w tákiey pozycyi ſtoiącego przed ſobą, przed iákim Błogoſłáwiony Jan Kánty w Collegium wielkim Akádemii Krákowſkiey, przy drzwiách modlił ſię, (ktory Obraz raz y drugi do Kośćiołá przenieſiony, raz y drugi czyli więcey Anieli ná pomienione mieyſce odnośili) w tákiey mowię reprezentácyi ſtoiącego, iednákże ſkáleczonego pokázuie; pewnie że nie iednemu z Kátolikow od ktorego powtornie w Nayś: SAKRAMENCIE umęczony. A nieboleieſz y ná to Nayś: MARYA Pánná? kiedy Iey cząſtká ieſt Przenayśw: SAKRAMENT (*Euchariſtia pars MARIÆ*:) Słuchaymy co mowi S. Bernard *Lib: de Medit:* *MARIA plus dolet ſuper noſtris peccatis, quàm ſuper ſui Filij corporalibus pænis.* Jákoż! ieżeli tylko ápprehenduiąc mękę przyſzłą Syná ſwoiego, á ták ćiężko boláłá: *crucifixa Crucifixo!* iákże y teraz nád Tym że ſámym powtornie męczonym, krzyżowánym, (według tu moich dowo-

dowodow) nie má boleć? Roku 1207 pokáżeśię S. Ludgárdźie Nayś: MARYA Pánná w száćie żáłobney, y podártey. Pyta śię z płáczem S. Pánná Krolowey Pánien, zkąd żáłobá znowu? odpowie: Heretycy y źli Kátolicy Syná moiego krzyżuią. Nie rozumiem Kátolicy, ieżeliby kiedy y kędy bárdźiey, iák w Nayś: SAKRAMENCIE? toć y tey powtorney męki JEZUSA moiego *Epithome*, zebráne, y Fáscykuł, MARYA Pánná: *Fasciculus Myrrhæ dilectus meus mihi.* *Pixis* to iest puszká Ołtárzowa, w ktorey Nayś: SAKRAMENT konserwuią, znáczy żywot Nayśw: MARYI Pánny; álbowiem *Canticorum 7mô* czytamy: *Venter tuus sicut acervus tritici, vallatus liliis*, Zywot twoy iáko brog pszenice, ogrodzony liliámi: á przez pszenice Symbolizuie śię Sákrámentálny Chrystus: *per acervum tritici nonnisi Christus Sacramentatus intelligitur:* á y Grecki Text czyta: *venter ejus veluti pixis.* Jákoż ná wielu mieyscach (przypomniyćie sobie com tu powiedźiał:) z Ołtárzowych wyrzucony puszek ná źiemię w śmieći, w gnoie, Euchárystyczny JEZUS; nie bolešć że to? nie smutek? á oraz y męká Nay-

Dict: S: Macri. Melit: sub nomine, Pixis.

Idem, Ibidem

świętszey MARYI Pánny Symboliczney *pixidis?* w Krákowie podczás Szwedow zá nászych czásow Piperowi Generałowi, przynośi w Kontrybucyi Monstráncyą Przeor OO. Kármelitow názwánych *Antiquistæ:* więc gdy gołemi rękámi, tám gdźie Nayśw: HOSTYA bywáłá
M. S. dotykáć się pocznie, zemdlał pobożny Zákonnik. A záczym ukocháni Kátolicy, ieżeli iuż dotych czas wzruszył się kto zwas nád ćierpiącym powtornie JEZUSEM, ten y ow pomyślał o większey Jego rewerencyi, Adorácyi, áppárencyi: (iákoż potrzebá żeby nie dáremna byłá moiá, luboć tu gośćiá y ná te sześć rázy Káznodźieie á bliskiego ustáwiczney Nayświętszego SAKRAMENTU Adorácyi Sąśiádá y Konfrátrá perswázya:) ulżyiże boleśći y Nayś: MARYI Pánnie. Mássynissa Krol Numidyiski, że mu Scypionowie dopomogli w Senáćie Rzymskim do Korony, w tákiey pámięći owę łáskę konserwował, iż z Ust iego Imie Scypionow nigdy nie wyszło; náwet umieráiąc Emiliuszowi Młodemu ieszcze Scypionowi, w opiekę oddał swoie Páństwo, żeby iáko chćiał między Synow iego, Prowincye podźielił. Pámię-
tniey-

tnieyſza będźie Mátká Boleiąca, ieżeli Jey kto ulży ták wielkich boleśći: á ktoż by? ieżeli nie ten, kto ich dodał. Błogosłáwioná Máłgorzátá z Kortony Zákonu Fránćiſzkáńſkiego Penitentká, te wſzyſtkie ćierpiałá boleśći, ktore Boleiącá Mátká przy męce Syná ſwoiego: *meruit doloribus affici, quos Beatiſſima Virgo in paſſione Filij perpeſſa fuerat.* Podobnych tey Penitentce w grzechách wiele nas, w pokućie niewiem! toć áby w kompáſſyi nád Mátką Boleiącą w czymkolwiek, gdyby ieden! Xiędzu Piotrowi Aráozyuſzowi Jezuićie ſwemu krewnemu, S. Ignácy Lojolá, ow Obraz (od ſiebie mile ukochány z iákim go nayczęśćiey máluią) Boleiącey MARYI Pánny, gdy dárował, w iákiey obſerwáncyi miał go Piotr, czytáć w żywoćie iego. Gdyby więcey tákich Piotrow nábożnych do tey Mátki Boleſney! ábo tym czáſem, ſpoyrzyimy ná ten Jey tu Obraz, á pod Krzyżem ſtoiącą, y bliſko Nayświętſzego SAKRAMENTU, ſtawmy ſobie w oczách. S. dźiśieyſzy Hermanus od ſámey Nayś: MARYI Pánny názwány Joſeph, w oczach Jeyże z JEZUSEM y z S. Janem w poſtáći máłych dźie-

Brevi: Romã: Franc: 23 Feb:

Laur: Poetica 30. Jan.

Calendarium bonæ mortis.

ći, báwił śię iák dźiećię, z wielką MARYI Pány konsolácyą. My kontemplácyą, nábożeństwem, z tą Mátką, y z Jey Synem zábawmy śię. O X. Jánie Econtrá Jezuićie czytáłem, że
Laur: Poet: 6. Aprilis
ták był przećiwny, swywolnym, y niespokoynym ludźiom, w swoiey modestyi, iż gdy stánął iák wryty na iednym mieyscu, częstokroć iáskułki (dość płoche) ná głowie iego śiádáły. Rzekę, *Columna immobilis*, iák słup w źiemię wsádzony, wkopány, Mátká Boleiąca pod Krzyżem stoiąca, á w Sercu Jey miecz: skocz czyiá łáská, czyiá ochotá; skoczmy y wszyscy, wydrzyimy go, zkieruymy do sercá nászego. *Armiger*
1. Reg: 30.
Sáulow, obáczywszy Páná przebitego mieczem, sam śię ná ow miecz rzućił: *irruit super gladiũ suũ.* Ktoryś z nas mieczá ná Mátkę y Syná Jey dobył
Psalmo 36.
grzeszniku, *gladiũ evaginaverũt peccatores*, á ná Nay: SAKRAMENT języká iák mieczá, *lingva*
ex Psalmo 56.
gladius acutus; á iák mowi S. Augustyn, *nõ immanitate clavorum, sed punctione linguarum*, powstawszy; ná śiebie go obroć, byś pod miecz Sprawiedliwośći Boskiey nie przyszedł. Fránćiszek Sákcyusz Kápucyn, w Mieśćie Bocherium káżąc, á chcąc zástrászyć Audytorá swoiego,

á oſobliwie, w grzechowych náłogach leżących, weyrzeć im ná ukrzyżowánego JEZUSA kázał, z tą do nich ádhortácyą: *cave tibi peccator, á cælesti DEI viventis ira: nam Christi manus, quas in Cruce confixas cernis, nisi DEUM pænitentiâ placaveris, à Cruce solutæ, clavos deserent, ac pro clavis gladium apprehendēt.* Strzeż ſię grzeſzniku od gniewu żyiącego Boga, álbowiem Chryſtuſá ręce, ktore ná Krzyżu przybite widźiſz, ieżeli Boga pokutą nie ubłágaſz, od Krzyżá oderwáne, gwozdźie opuſzczą, á miáſto gwozdźi mieczá dobędą. Rzecz ſtráſzna, ſkoro to wymowił, oderwáwſzy od Krzyżá práwą rękę ukrzyżowány JEZUS, pogotowiu z Sercá ſtoiącey pod Krzyżem Mátki chce dobyć mieczá; niechce go Miłośierna Matká puśćić ná nas. (O zbytnie łáſkáwa Mátko! dość Ci ſię Sercá twoiego náránił ten miecz, puśćić go było; niech y dłużey przebija, ieſzcze nie dam go ná grzeſznikow. Ták Oná záwſze ná nas miłośierna, *Mater misericordiæ.* Márya Egipcyáká, w dźień Podwyżſzenia S. Krzyżá, trzy rázy od Kośćiołá Jerozolimſkiego odepchnięta, do Mátki Nayś: ućiekſzy ſię, weſzłá

Flores Seraph. Sandei.

Calend: b. m. 9. Aprilis.

weszłá wolno). Widźieli to ná ten czás wszyscy cosię dźiáło, przy Exhortácyi pomienionego Kápucyná, y przestrászeni poczęli wołáć: *Misericordiam, Misericordiam*, Miłosierdźiá &c. Pozwolił Bog miłośierdźiá, wstęcz wśćiągnął y cofnął do gwozdźiá rękę. O cudownym Krucyfixie w Sąśiedzkim OO. Jezuitow Kośćiele powiedźiáłem w przeszłym dźiś tydźień Kazániu, że w Lubeku Mieśćie Sáskim, ná dekretowánego ná śmierć weyzrzał złoczyńcę. Szukáć że większego Pánie moy, iák ia stoię w oczách twoich? kto wie czy między námi y tu niemász tákich ktorzy náleżą do owych, o ktorych mowiącego S. Dámiáná wspomniáłem wiele rázy, że znowu męcząc JEZUSA w Nayśw: SAKRAMENCIE, náleżą do tych ktorzy go krzyżowáli. Nie godniżmy mieczá? bá nie iednego. Więc ich uymieymy Nayśw: MARYI Pánnie, á ná siebie obrácaymy, ábyśmy ná Sądźie strásznym ostátecznym, uszli mieczá káry wieczney, *gladium utraq; parte acutum*; ile pewnie ná tych wyostrzonego, ktorzy niegodnie Nayśw: SAKRAMENT pożywáiąc, gotowy Dekret ná siebie pożeráią, *qui*

mandu-

manducat & bibit indignè, judicium ſibi manducat & bibit. Záboycy, winowáycy Eucháryſtycznego JEZUSA: *reus corporis & Sanguinis Domini: Sanguis ejus de manibus veſtris exquiretur* mowi S. Chryzoſtom do iákiego tákiego z nas, Krwi Jego Przenayś: z ręku wáſzych requirowáć będą. Zmiłuy ſię y ty Pánie nad námi, *dimitte*; wſzákże y zá twoich pierwſzych modliłeś ſię Krzyżownikow: *Pater dimitte illis.* Już tedy y po ſzoſtym Kazániu powtornie tu (á o powtorney męce JEZUSA moiego pierwſzy raz) kážącego Fránćiſzkáná. Dayże Boże áby iák ſześć świec zwyczaynie przy Nayśw: SAKRAMENCIE nayczęśćiey pálących ſię bywa, záwſze w pámięći twoicy Wárſzáwo y w oczách, oſobliwie gdy ná Nayświęt: SAKRAMENT weyzrzyſz, ſtáwáły te ſześć Kážań moich. O ſześć świecah ná Ołtárzu wſpomniáłem, niechże mi ſię godźi, wroćić do owey iedney pochodni, ktorą B. Jań Lobedau, nie ſzánuiącym w Kośćiele Nayś: SAKRAMENTU pogroźił: by y z tych ſześćiu świec, nie byłá ktora ná wieczną klątew czyli exkommunikę, ile niegodnie kommunikuiącym! przeſtrzegam:

1. Cor: cap: 11.

Homil: 60.

Luc: 23.

y *intra parenthesim* o wspomnionym Lobedáwie tę czynię relácyą. (Lobedau Toruńczyk Fránćiszkan, ktory wstąpił do Zákonu S. FRANCISZKA *Minorum Conventualium* w Toruniu, gdźie Fránćiszkáni Roku *1239* od *Pompona de Hosterno* szostego Mágistrá fundowáni byli przy Kośćiele Nayśw: Pánny; zkąd w kilkáset lat, *tam Lutheri quàm Calvini inundante hæresis lue exturbati* zostáli; (o Luterya! o Toruniu! *rupella Polona, duræ cervicis* Miásto! y przed kilką lat iák bezbożnie y ná Nayś: SAKRAMENT porwáłeś się! gdy procz wielu Swiętych Obrázow, Nayśw: SAKRAMENTU osobliwych Dewotow, Tey Obraz, ktoreysię Cząstką názywa Nayś: Euchárystya, *Eucharistia pars Mariæ*, spáliłeś): Umarł tenże Lobedau w Chełmnie Roku 1264., támże u bráći swoich dniá 9. Pázdźierniká pochowány. Ten to iest Błogosłáwiony Lobedau, ktory czyli ná wiśle, czyli ná inszych rzekach w nocy błądzącym, gdy Jego pomocy wzywáli, z iásną pochodnią przodkuiący, pokázował się, *viam demonstrás*. Ten to iest B. Lobedau, ktoremu w Kośćiele nászym Chełmińskim wystáwił Ołtarz J. W.

Miech: l. 3. c. 39 Rodul: l. 2. p. 291. Chwałkowski in Chrō: Prussiæ Magist: sub n. 6

Jmć

Jmć X. Jan Lipſki Biſkup Chełmińſki, tę *ad latus dextrum* dáwſzy inſkrypcyą: *D. Ioanni Torunenſi Minoritæ Præſulis Ioannis Lipſki pietate in honoribus inſtaurandis redivivo S.P. Q.G. ſuo Tutelari antiquo gratulatur exultans*. A záś *ad ſiniſtrū* te położywſzy słowá: *Divo Ioanni Prutheno Ord: Min: antiquos honores à perfidis profanatos, piè reſtituens Ioannes Lipſki Culmenſis & Pomeſaniæ Antiſtes: ejus patrocinio ſe ſuasq; oves Paſtor indignus ſupplex cōmendat*. Przy ktorym Ołtárzu naypierwey ſąm pobożny Biſkup *ſolenniter* celebrował). Gdy dla dźiśieyſzego Xiędzá Edwárdá Hállá Jezuity, w Anglii ſtos náłożono, aby mu boki pálono, zápálony ſtos, ſzeſnáśćie dni rzęśiſtą wodą zálewány, ugáśić ſię nie dał. Niech ſercé wáſze raz zápálone Káznodźieyſką moią niegodną perſwázyą, do Nayś: SAKRAMENTU, nigdy nie gáśnie, *locô lampadum ardeat cor veſtrum*. Sześć ſtągwi pełne winá w Kánie Gálileyſkiey ráchowáno. Wſzyſcy ieſteśmy *vas fragile, vaſa lutea*, iák mowi S. Páweł: nápełnieymyż ſię *vinô compunctionis* pokuty, żálu, *lachrymâ Chriſti*, (byle nie z piwnic wáſzych) kompáſſyi, nád zmęczonym od nas y nie raz w Nayśw: SA-

L: Po: bâs die

Ioan: 2.

KRAMENCIE JEZUSEM: *Cibemus nos & pane lachrymarum*: pośilmy śię y chlebem łez: wszák według S. Ewángelii, y Mágdálená grzesznicá łzy láłá podczás bánkietu, *inter epulas, lachrymas obtulit.* Jedną ieszcze czynię wszystkim przestrogę y reflexyą z S. Ambrożego: *Margarita nonnisi auro convenit; & vos aurum estote, & aurum optimum, ut possit in vobis Margarita Spiritualis Christus (Eucharisticus) includi.* Aże ták Rok, po zmárłym ná Krzyżu JEZUSIE, (kto pámięta), ná inszym mieyscu rozdałem komu należáło puśćiznę; więc y dźiś ćo Eucháryftycznego JEZVSA bydź może ná doręczu sprzętow, oddáię.

Psalmo 89.

S. Greg. Homil. 33.

Tobie tedy naypierwey luboć tu nie obecny, záwsze iednák ná Zákon moy pámiętny (iákoż y my w wieczney tobie iesteśmy obligácyi) J. W. Nayprzewielebnieyszy Pásterzu nász, oddáię *Corporale*, ktore że Isidorus Pelusiotá názywa *Syndon*, to iest prześćierádłem, ná pámiątkę owego, w ktore Nikodem z Jozefem (był przy tym y S. Jan Ewángelistá) uwinęli Ciáło JEZUSOWE, więc tobie iáko Janowi toż należy. Grecki Kośćioł ná Korporáłach

lib. 1. c. 123.

ráłach ſwoich, we śrzodku, wyſzytą Kálwáryą prezentuie ná ktorey Krzyż, pod Kálwáryą leżący JEZUS między Aniołámi, á ná czterech rogach tegoż Korporáłu cztery zwierzętá, czterech S Ewángeliſtow znáczące. Ná te ſześć Kázań moich (z roſkázu twego) ruſzyłem czterech Ewángeliſtow, á nayczęśćiey zdami ſię S. Pátroná twoiego. Zámiaſt záś Kálwáryi pod Páſterſkim Krzyżem Twoim, tegoż deponuię JEZUSA: zámiaſt pilnuiących Jego Aniołow, niech Go Herbowna ſtrzeże *Bipennis*: á w niey Mieſiąc, niech twoiemu w pełni záwſze bez záćmienia y kwádry, przyświeca, Imieniu. Topor połáćinie *Bipennis*, według Flodoárdá, názywá ſię zdami ſię u Fránkow, *Franciſca*: *Rex ergo Franciſcam projecit in terram*. Fránćiſzkan każdy obligowány Toporowi twoiemu y ztąd, że ieſt *Franciſca*. Więc tę czynię ia apprekácyą: *in ſecuri & Aſcia, deijcies, hoſtes tuos.*

Dictionarium Sacrum ſub verbo Corporale.

Dictio: Sac: ſub verbo Francisca.

ex Pſalmo 13.

Wielmożnym y Nayprzewielebnieyſzym *hujus Inclytæ Collegiatæ* Práłátom, Kánonikom, oddáię ſprzęt Eucháryſtycznego JEZUSA, Pálę: tá názywa ſię *à palliando*, od pokryćia; názywa ſię też *Animetta*, coś od duſzy, bo według zwyczáiu Rzymſkiego, w Korporále, iák

Dictio: Sac: ſub verbo Palla:

duſzá w ćiele, chowána bywa. Pokrywaćie wielmożnośćią Wáſzą á ráczey zdobićie, wielkiemi Imionámi, záſługámi, inni náuką, inni *activitate*, tę Przeświętną Bázylikę, duſzą ieſteśćie, przykłádem pobożnym, y náuką, nie iednego ożywiáiącą. Niechże zá wáſzą promocyą, wſtąpi w iákiego tákiego duch nábożeńſtwá, wenerácyi, obſerwáncyi Eucháryſtycznego JEZUSA. A zá to ábo Pálliuſzow Arcybiſkupich, Mucetow Biſkupich, ábo inſzych większych á większych *palam* cáłemu świátu, ſpodźiewayćie ſię Honorow. Wielu z was z Imion ſwoich pamiątkę męki JEZUSOWEY noſzą, inśi w Herbach, inśi w godnośći, inśi w przezwiſku: niechże y należytey wenerácyi dálſzey, Eucháryſtycznego BARANKA, będźie w was pámiątká.

Przeświętnemu Duchowieńſtwu tey Bázyliki, *cujuscunq; Ordinis*, (*prævia veneratione*, honoru, urzędu, *meritorum*) oddáię burſę, názwáną *in Chronica Mogontina*, *pera* od inſzych *loculus*, *Marſupium*; w ktorey zwyczáynie Korporał konſerwuią, áby z Kielichá ná źiemię nie ſpadł. Wy ieſteśćie *Conſervatores*, ták ſprzętow

Eu-

Eucháryftycznego JEZUSA, iáko też y sámego Nayś: SAKRAMENTU. Od tego słowá *burſa, ſeminariſtæ* wszyscy, iáko notuie *Dictionarium Sacrum, Seminariorū alumni,* názywáią się *Burſary; nam eos Epiſcopus de Eccleſiæ burſa ſuſtentat.* Toż słowo *Burſa,* notuie *Diction: Sacrum* pod tym słowem *Presbyterium:* y pisze że *ob eam rationem, Presbyterium, dicitur ſerica burſa illa, in qua 24 ántiquæ monetæ Iuly, incluſi, præſentari ſolent ab Archipresbytero Vaticanæ Eccleſiæ Pontifici, quando ibi ſolenniter celebrat, pro Miſſa benè cantata: (ut in Cæremoniali dicitur)*: do sámych to Duchownych należy, więc po Polsku nie tłumáczę. Też bursę z pieniędzmi oddáie Pápież Dyákonowi Kárdynałowi, ktory śpiewa Ewángelią tám że ná Mszy iego Solenney, á ten oddáie komu inszemu, ktory się názywa *Caudatarius.* Zwyczáynie powiádáią: że *ingratus ille labor, quem præmia nulla ſequuntur;* á po Kośćielnemu mowiąc: kto Kośćiołowi czyli Ołtárzowi służy, z Ołtarzá żyie: *qui Altari ſervit, ex Altari vivit,* zá wásze około Ołtarzá Chrystusowego práce, náleżytey godniśćie płace. Więc wam *in Hiſt: Eccleſ:*

Bursę

Burſę oddáię, ále bárdźiey ná owę w Niebie rekompenſę: *ubi eſt Theſaurus indeficiens.*

ex Mát. cap. 6.

Sanctiſſimæ Societati IESU że tu ma ſwoie mieyſce, oddáię Kielich, *Calix* názwány, ktory názywa ſię *à calida potione*, bo iáko zwyczáynie Kielichy, puháry, (według zdánia Autorá teyże Xięgi) zágrzewáią człowieká, ták ten Euchárystyczny Kielich, zápála duſzę náſzę. *Ignatiani* ieſteśćie, ogniem tchnący, wam tedy należy. Dawnemi czáſy Kielich ná Ołtárzu, ná práwey ſtronie Pátyny z Nayś: HOSTYĄ, ſtáwiáno; ná pámiątkę z práwego Boku JEZUSA upuſzczoney Krwi z wodą: *Calix cum Vino & aqua in dextera locatur, quia Sanguis & aqua de latere Chriſti emanaſſe prædicatur.* Niech kto chce, choć uſzczypliwym ięzykiem ſzárpie wáſz Honor (iákożeśćie tego świádomi, bo odwáżnego Wodzá Jgnácego Káwálerya ieſteśćie, bez nieprzyiáćielá bydź nie możećie: *niſi fuiſſet Heros Ignatius, caruiſſet hoſtibus*: y owſzem zá tákowych częſto ſię modlićie nieprzyiáćioł: *famæ Crucifixoribus inclinato etiam capite annuimus*: ſłowá iednego z was Jezuity): Niech mowię kto chce ſzárpie wáſz Honor,

Ex dict: Sacro ſub verbo Calix

Gemma l. 1. c. 46

P. Caſ: Wieruſzewſki in libr: Illuſtr: Hæres umbræ p. 299.

Honor, żeście bok práwy S. Janowi w tym Kościele przebili: bok ten wász práwy, znáczy JEZUSOW, z ktorego Swięte Sákrámentá wypłynęły. Nayświęt: SAKRAMENT názywa się wász Sákráment: *Sacramentum Societatis*: Wam tedy y z tąd Kielich Eucháryſtyczny należy, iáko codźiennie, á osobliwie przy mieśięcznych Spowiedźiach Szláchetną młodź częſtuiącym, Chlebem Anielſkim: *cibatis illos ex adipe frumenti.* Dałby BOG áby y wszyscy Kátolicy, do tego Chlebá zá powodem wászem, y częściey przyſtępowáli, byle po Jezuicku! *ut sit Sacramentum Societatis*, iák Jan, Jákob, y inſi w owey Apoſtolſkiey JEZUSA Kompánii, ále nikt niech Judász nie będźie! *nullus Iudas hăc mensam petat, nullus Simon!* przeſtrzega Swięty Chryzoſtom. Algier: l. 1. c. 8. ex Psal: 80. Homil: 60.

Szláchetnemu Miáſtu, doſtáie się *Patina*, od S. Jákobá *in Liturgia*, názwána *Discus*. (S. Jáná Chrzćićielá, Goſpodárzá y Pátroná Miáſtá tego głowę, podobno ná podobney Herodyánná nośiłá pátynie, czyli tácy, *in disco Caput Ioannis Baptistæ*). U Grekow ná Pátynie, do przykrywánia Ciáłá Chryſtuſowego, kłádą złotą, Mar: 6.

ábo z inſzego Metálu gwiazdę, y názywa ſię *Aſteriſcus*: á to ná znák gwiazdy prowádzącey, trzech Krolow do Nowonárodzonego JEZUSA: ták bowiem mowi Kápłan Grecki, gdy ią kłádźie ná Pátynie, *& veniens Stella, aſtitit ſupra ubi erat Puer poſitus*. Krolewſką Stolicą názywaſz ſię Wárſzáwo, bądźże powodem (wſzák że *ad exemplum Regis totus componitur Orbis:*) ieden drugiemu, bądź gwiazdą przyświecáiącą iák owá ná Niebie trzemá Krolom do Betleiem, do JEZUSA Eucháryſtycznego, bądź mocem, do JEZUSA Eucháryſtycznego, bądź mowię powodem do Chlebá Niebieſkiego, *Bethlem domus panis*. S. Náſzey Zákonnicy Kolećie, ſam Chryſtus, S. Bonáwenturze, S. Stániſłáwowi Koſtce, S. Mechtyldźie, Przenayśw: SAKRAMENT Anieli przynośili. Anioł Máteuſzow był tu kiedyś przywodzcą do náleżytey ápparencyi, y áſſyſtencyi, po ulicach chodzącemu Eucháryſtycznemu JEZUSOWI. Poda y teraz ſpoſob, do tegoż pobożnego y Kátolickiego uczynku, cáłemu Miáſtu ták rozumiem, tylko y wy ſámi, mieyćie ſię do tego, według *dicterium* owego, *Rex velit honeſta, nemo non eadem volet*. A ták, iákby Aniołowie ſámi

Nayś:

Dictio: Sac: ſub verbo Patina.

De hoc nomine in prima Concione.

Nayśw: SAKRAMENT, do domow wáſzych z pobożnemi Kápłánâmi, przynośić będą. A ia was wſzyſtkich, ćiebie iednák oſobliwie Stołeczne Miáſto, dla znácznie nábożnego ku Nayświętſzemu SAKRAMENTOWI teráźnieyſzego Prezydentá, iáko niegdy Euchárystyczny Chryſtus w ręku S. Klary pierwſzey Zákonu S. O. FRANCISZKA Pánny, Miáſto Aſſyż (Oyczyznę iegoż y iey) áſſekurował; *ego vos ſemper cuſtodiam*, iż was záwſze od wſzego złego bronić będźie, áſſekuruię: *ſemper vos cuſtodiet.*

Ubolewáiącey Archikonfráternii Nayś: SAKRAMNTU, zá te ſześć kompáſſyi (gdyby nád powtorną pomienioną JEZUSA męką!) oddáię Puryfikáterz, ná otárćie łez z oczu, y krwi z ćiał wáſzych. Ná owey tuwálni Weroniki, cáła Twarz JEZUSA gdy Ją otárłá, wyrážona zoſtáłá; iáko podźiśdźień w Rzymie ná Wátykánie widźieć. Otárte łzy, y krew wáſzą, przed ſámym tymże JEZUSEM, w ow oſtátni dźień Sądu Uniwerſálnego, w oczách cáłego Swiátá, prezentowác ná tym Puryfikaterzu będźiećie. *Audrihom: fol 154.*

Pániom, Dámom, Pánnom, ſwywolnym nie-

wstydliwym Niewiástom, według Dekretu Innocentego XI. y dźiśieyszego J. W. Biskupá Płockiego, ná pokryćie niewstydliwych czásem pierśi, do Nayś: Kommunii, bá y do Kośćiołá idącym, oddáię Velum: wszák y procz tego, y głowy náleżycie pokrywáć roskázuie im S. Páweł *velari capita in Ecclesia, fœminarum.*

Hieron: l. 3. Cōmētari: in c. 16.

Wszystkim oraz grzesznikom, ile powtornym JEZUSA moiego krzyżownikom, oddáię *Ciborium*, názwáne odemnie, y od wielu więźieniem Eucháryftycznego JEZUSA. Już że nie iák więźienie, ále iák Dom, iák upodobána JEZUSOWI rezydencya, niech będźie serce wásze, prośi sam: *præbe mihi Cor tuum.* W Gołąbkach złotych ábo śrebrnych, w wielu Kośćiołách konserwowáno Nayś: SAKRAMENT dawnemi czásy: niechże będźie y teraz Serce wásze, sumnienie wásze, niewinnośći Gołębicy, dla Nayświętszego: SAKRAMENTU: *estote simplices sicut Columbæ.* A iák S. Augustyn mowi, *innocentiam ad Altare apportate*: z niewinnośćią przystępuyćie do Stołu Páńskiego. Pisze *Lanfrancus*, iż był ten zwyczay w Kośćiele S.; że Niedźielę przyszłą názwáną *Dominica*

Prov: 23.

Math: 10.

Cap: 1. §. 4to.

minica Palmarum Niedźielá Kwietnia w Proceſſyi, nákſztałt Tronu ábo Majeſtátu iákiego, dwoch Xięży ná rámionach ſwoich nośili pewną Máchinę, gdźie ſtał Nayświęt: SAKRAMENT: *portabatur ſuper humeros duorum Sacerdotum Machina, in qua triumphaliter poſitũ erat SS. SACRAMENTUM, ad denotandum ejusdem Chriſti triumphum.* Wſzyſtkich á wſzyſtkich nas *in genere*, w poſpolitośći, ſercá (ile przy záczętey Kommunii Wielkánocney:) podobnym Tronem gdyby uczynić! życzę: áby poták ſtráſzney powtorney męce (ják y po pierwſzey) z tryumfem powſtał kiedyż tedyż Euchárystyczny JEZUS. *Dictio: Sac: ſub verbo Palmarũ teſtũ.*

Kátolicy moi zá te ſześć Kázań, w rekompenſę luboć lichey y niegodney prácy moiey, ſupplikuię, mieyćieſz ná pámięći powtornie tu w tych czáſiech Káżącego Fránćiſzkáná; ile ábo ná Nayś: SAKRAMENT, ábo ná Ukrzyżowánego JEZUSA, ábo ná zránionego weyzrzyćie S. FRANCISZKA: mieyćie proſzę ná pámięći te ſześć Słow Fránćiſzkáná: *Powtorna Páná IEZVSA męká w Nayś: SAKRAMENCIE:*

y te drugie ſześć:

Niech záwſze będźie pochwálony Przenayświętſzy SAKRAMENT. Amen.

E R R A T A
Sic Corrige.

In Proloquio.

Columna 1. *Versu* 11. Crifti *lege* Chrifti.
Columna 6. *versu* 21. Odorácyi, *lege* Adorácyi,

Do Czytelniká.

Columna 2. *in Concord:* pro Sacramentum *lege* pro Sacramento,
Pag: 2. *versu* 1. nárráeyi *lege* nàrrácyi
pag: 2. *in Concord:* Ecclefiæ *lege* Ecclefia,
pag: 10. *versu* 17. z Chryftfem *lege* z Chryftufem
pag: 13. *versu* 7. clamorum *lege* clavorum,
pag: 15. *versu* 17. kiorzy *lege* ktorzy.
pag: 21. *versu* 16. Sławetna *lege* Szláchetna,
pag: 22. *ad Margines, ubi legitur* Kazánie II. *ex oppofito, lege* Dniá 10. Márcá.
pag: 28. *versu* 13. choć *lege* chcąc, *ibid: ver:* 14. wyknąć *lege* náwyknąć,
pag: 31. *versu* 7. Heretykow *lege* dla Heretykow,
pag: 37. *versu* 22. nie doklęcza *lege* nie doklęczy,
pag: 38. *versu* 7. o Więźieniu *lege* o Więźniu,
pag: 46. *versu* 16. powtárzem *lege* powtárzam,
pag: 47. *versu* 1. kiedy *lege* kiedyś
pag: 61. *versu* 7. *qualibet & profana* lege *qualibet profana*,
pag: 62. *versu* 5. Lebedábá *lege* Lebedáwá, *ibidem Concord: ex Relatis, ad dicta de B Lebedau fpectat.*
pag: 63. *versu* 15. 6.m. *lege* b.m *ibid: ver:* 17. że w fam dźień *lege* że umieráiącemu w fam dźień,
pag: 68. *versu* 8. lofy *lege* lofow,
pag: 72. *versu* 19. Rzeczyp: *lege* záwfze w tym Domu Rzeczyp:
pag: 76. *versu* 12. nieznácznie *lege* nieznośnie,
ibidem versu 17. bluźnieć, *lege* bluźnić,
pag: 77. *versu* 13. Bo *lege* Po,
pag: 78. *versu* 19. często zás teraz *lege* często też u nas,
pag: 82. *versu* 21. iáką drogę *lege* iáką drogą,
pag: 87. *in Concord.* 21. Márcá, *lege* 31. Márcá.
pag: 100. *versu* 6. gdy *lege* gdyż,
pag: 105. *versu* 1. codźień męki widźi *lege* codźień Krzyże, codźień męki widźi,
pag: 114. *versu* 19. śćiánach *lege* Sercach,
pag: 116. *versu* 17. Nayś: Sákráment *lege* w Nayśw: Sákrámenćie,
pag: 118. *versu* 19. ná przefzłym Kázániu *lege* ná przyfzłych Kázániach,
pag: 123. *versu* 20. fwego *lege* mego,
pag: 129. *versu* 9. podobney *lege* podobną, *ibid: ver:* 16. Kośćiołá *l.* tego Kośćiołá.
pag: 140. *versu* 22. Ewángellftá *lege* Ewángeliftá.

Pánow
ndicyi náwied
ściu mocy

Meße Chor-
Dona.